

Ειδική έκθεση

Χημικοί παράγοντες κινδύνου στις τροφές μας: Η πολιτική της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων μας προστατεύει μεν, αλλά δεν έχουν λυθεί όλα τα προβλήματα

(υποβαλλόμενη δύναμι του άρθρου 287, παράγραφος 4,
δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σημεία
Όροι και συντομογραφίες	
Συνοψη	I-V
Εισαγωγή	1-17
Εμβέλεια και τρόπος προσέγγισης του ελέγχου	18-21
Παρατηρήσεις	22-69
Όσον αφορά τις χημικές ουσίες, το μοντέλο της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων αποτελεί σημείο αναφοράς σε όλο τον κόσμο	22-38
Η ισχύς του μοντέλου της ΕΕ βασίζεται σε μια σειρά χαρακτηριστικών στοιχείων	23-34
Τα τρόφιμα που εισάγονται από τρίτες χώρες πρέπει να πληρούν τα πρότυπα της ΕΕ	35-38
Το μοντέλο αντιμετωπίζει προκλήσεις	39-69
Ορισμένα στοιχεία των νομικών διατάξεων της ΕΕ δεν έχουν ακόμη εφαρμοστεί ή για την εφαρμογή τους απαιτείται η λήψη μέτρων	40-41
Η βιωσιμότητα του μοντέλου της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων δοκιμάζεται	42-45
Περιορισμοί στο σύστημα ελέγχου	46-69
Συμπεράσματα και συστάσεις	70-76
Παράρτημα I - Χημικές ουσίες που ρυθμίζονται από τις νομικές διατάξεις της ΕΕ για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές	
Παράρτημα II - Παραδείγματα χημικών ουσιών που ενδέχεται να περιέχονται στα τρόφιμα και τα σχετικά αποτελέσματά τους	
Παράρτημα III - Παραδείγματα ελλιπών νομικών διατάξεων	
Απαντήσεις της Επιτροπής	

ΌΡΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΗΠ:	Αποδεκτή ημερήσια πρόσληψη
Ανοχή κατά την εισαγωγή:	Ανώτατο όριο καταλοίπων (ΑΟΚ) που καθορίζεται για εισαγόμενα προϊόντα, για την αντιμετώπιση των αναγκών του διεθνούς εμπορίου, όταν: <ul style="list-style-type: none"> — η χρήση της δραστικής ουσίας σε φυτοπροστατευτικό προϊόν επί συγκεκριμένου προϊόντος δεν είναι εγκεκριμένη στην Κοινότητα, για λόγους άλλους πλην λόγων δημόσιας υγείας για το συγκεκριμένο προϊόν και τη συγκεκριμένη χρήση ή — ενδείκνυται διαφορετικό όριο διότι το ισχύον κοινοτικό ΑΟΚ έχει καθοριστεί για λόγους άλλους πλην λόγων δημόσιας υγείας για το συγκεκριμένο προϊόν και τη συγκεκριμένη χρήση.
Αξιολόγηση του κινδύνου:	Διαδικασία επιστημονικής βάσης που απαρτίζεται από τέσσερα βήματα: τον προσδιορισμό της πηγής του κινδύνου, τον χαρακτηρισμό της πηγής του κινδύνου, την αξιολόγηση της έκθεσης στον κίνδυνο και τον χαρακτηρισμό του κινδύνου.
ΑΟΚ:	Ανώτατο όριο καταλοίπων
ΓΔ Υγείας και Ασφάλειας των τροφίμων:	Γενική Διεύθυνση Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων
ΓΣΔΕ:	Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου
ΔΑΟΕ:	Δόση αναφοράς οξείας έκθεσης
Διαχείριση του κινδύνου:	Η διαδικασία, η οποία διακρίνεται από την αξιολόγηση του κινδύνου, της στάθμισης εναλλακτικών πολιτικών, αφού ζητηθεί η γνώμη των ενδιαφερόμενων μερών και αφού ληφθεί υπόψη η αξιολόγηση του κινδύνου και άλλοι εύλογοι παράγοντες και, εάν χρειαστεί, της επιλογής των κατάλληλων μέσων πρόληψης και ελέγχου.
Ενδοκρινικοί διαταράκτες:	Χημικές ουσίες οι οποίες, σε συγκεκριμένες δόσεις, μπορούν να παρεμβαίνουν στα ενδοκρινικά συστήματα (δηλαδή στους αδένες και τις ορμόνες που παράγουν οι εν λόγω αδένες). Αυτές οι διαταραχές μπορούν να προκαλέσουν καρκινικούς όγκους, γενετικές ανωμαλίες και άλλες αναπτυξιακές διαταραχές.

Ενημέρωση σχετικά με τον κίνδυνο:	Η αμφίδρομη ανταλλαγή πληροφοριών και απόψεων σε όλη τη διάρκεια της διαδικασίας ανάλυσης του κινδύνου, όσον αφορά τους παράγοντες κινδύνου και τους κινδύνους, τους παράγοντες που συνδέονται με τον κίνδυνο και τους διάφορους τρόπους αντίληψης του κινδύνου, μεταξύ των αξιολογητών του κινδύνου, των διαχειριστών του κινδύνου, των καταναλωτών, των επιχειρήσεων τροφίμων και ζωοτροφών, της ακαδημαϊκής κοινότητας και άλλων ενδιαφερόμενων μερών, συμπεριλαμβανομένης της εξήγησης των πορισμάτων από την αξιολόγηση του κινδύνου και της βάσης των αποφάσεων για τη διαχείριση του κινδύνου.
Κώδικας Τροφίμων:	Ο Codex Alimentarius ή «Κώδικας Τροφίμων» είναι μια συλλογή προτύπων, κατευθυντήριων γραμμών και κωδίκων πρακτικής που εγκρίθηκαν από την Επιτροπή του Κώδικα Τροφίμων (CAC). Η CAC αποτελεί τον πυρήνα του κοινού προγράμματος FAO/ΠΟΥ για τα πρότυπα τροφίμων και συγκροτήθηκε από τον FAO και τον ΠΟΥ με σκοπό την προστασία της υγείας των καταναλωτών και την προώθηση δίκαιων πρακτικών στο εμπόριο τροφίμων.
ΠΟΕ:	Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
ΠΟΥ:	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας
Ρυθμιζόμενα συστατικά τροφίμων:	Πρόκειται για τα συστατικά τροφίμων τα οποία επί του παρόντος υπόκεινται σε άδεια κυκλοφορίας. Περιλαμβάνουν χημικές ουσίες που χρησιμοποιούνται ως πρόσθετα τροφίμων, ένζυμα τροφίμων, αρτύματα, αρτύματα καπνιστών τροφίμων και πηγές βιταμινών και μετάλλων που προστίθενται σε τρόφιμα.
Συμφωνία ΥΦΠ:	Συμφωνία για την εφαρμογή μέτρων υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας
Σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές (RASFF):	Σύστημα που παρέχει στις αρχές ελέγχου τροφίμων και ζωοτροφών των κρατών μελών (αρχές για την ασφάλεια των τροφίμων των κρατών μελών της ΕΕ των 28, της Νορβηγίας, του Λιχτενστάιν, της Ισλανδίας και της Ελβετίας), αλλά και στην Επιτροπή, την EFSA και την εποπτεύουσα αρχή της ΕΖΕΣ, τη δυνατότητα να ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνονται για την αντιμετώπιση σοβαρών κινδύνων που εντοπίζονται σε σχέση με τα τρόφιμα ή τις ζωοτροφές. Λειτουργεί 24 ώρες το 24ωρο προκειμένου να διασφαλίζεται ότι οι επείγουσες ειδοποιήσεις αποστέλλονται και παραλαμβάνονται και ότι λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα, συλλογικά και κατά τρόπο αποδοτικό.
YETZ:	Υπεύθυνοι επιχειρήσεων τροφίμων ή ζωοτροφών

Φυτικά προϊόντα:	Διατίθενται ευρέως στην αγορά της ΕΕ φυτικά προϊόντα από φυτά, φύκη, μύκητες ή λειχήνες υπό μορφή συμπληρωμάτων διατροφής. Ενδεικτικά αναφέρονται το ginkgo, το σκόρδο και το ginseng. Τα προϊόντα αυτά επισημαίνονται συνήθως ως φυσικές τροφές και διατίθενται χωρίς ιατρική συνταγή σε φαρμακεία, σούπερ μάρκετ, εξειδικευμένα καταστήματα και μέσω του διαδικτύου.
DPE:	Καθορισμένα σημεία εισόδου
DPI:	Καθορισμένα σημεία εισαγωγής
EFSA:	Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων
EMA:	Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων
FAO:	Food and Agriculture Organisation, Οργανισμός Επισιτισμού και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών
FDA:	Food and Drug Administration, Υπηρεσία Τροφίμων και Φαρμάκων των Ηνωμένων Πολιτειών
HACCP:	Hazard Analysis and Critical Control Points, Ανάλυση κινδύνου και κρίσιμα σημεία ελέγχου.

ΣΥΝΟΨΗ

- I. Η ασφάλεια των τροφίμων αποτελεί μία από τις κορυφαίες προτεραιότητες της ΕΕ, αφορά όλους τους πολίτες και συνδέεται στενά με τις εμπορικές πολιτικές. Η πολιτική της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων αποσκοπεί στη διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της ανθρώπινης ζωής και υγείας και επιδιώκει την προστασία των πολιτών της από τρία είδη παραγόντων κινδύνου στα τρόφιμα: φυσικούς, βιολογικούς και χημικούς.
- II. Ο εν προκειμένω έλεγχος επικεντρώθηκε στους χημικούς παράγοντες κινδύνου και το ερώτημα του ελέγχου ήταν το εξής: **«Έχει άρτια θεμέλια και εφαρμόζεται ορθά το μοντέλο της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων, ώστε τα προϊόντα που καταναλώνουμε στην ΕΕ να προστατεύονται από τους χημικούς παράγοντες κινδύνου;»** Διαπιστώσαμε ότι το μοντέλο έχει άρτια θεμέλια και ότι μάλιστα τυγχάνει παγκόσμιου σεβασμού. Ωστόσο, διαπιστώσαμε επίσης ότι αυτή τη στιγμή είναι υπερβολικά φιλόδοξο, καθώς η Επιτροπή και τα κράτη μέλη δεν έχουν την ικανότητα να το εφαρμόσουν πλήρως.
- III. Όσον αφορά τις χημικές ουσίες, το μοντέλο της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων θεωρείται σημείο αναφοράς σε παγκόσμιο επίπεδο και, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ), οι ευρωπαίοι πολίτες απολαμβάνουν ένα από τα υψηλότερα επίπεδα διασφάλισης στον κόσμο όσον αφορά την ασφάλεια των τροφίμων τους. Η ισχύς του μοντέλου της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων βασίζεται στα εξής στοιχεία:
- α) στη δομή διακυβέρνησής του που βασίζεται στον καταμερισμό των αρμοδιοτήτων μεταξύ των αποκεντρωμένων οργανισμών και της Επιτροπής, ο οποίος έχει ως αποτέλεσμα τον διαχωρισμό της αξιολόγησης του κινδύνου από τη διαχείριση του κινδύνου,
 - β) στο γεγονός ότι επιδιώκει την αξιολόγηση της ασφάλειας των χημικών ουσιών προτού χρησιμοποιηθούν στην αλυσίδα τροφίμων, και
 - γ) στη σαφή κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ του ιδιωτικού τομέα και των δημόσιων αρχών ελέγχου.

Επιπλέον, η ΕΕ απαιτεί από τις τρίτες χώρες να συμμορφώνονται με τα ενωσιακά πρότυπα προκειμένου να διασφαλίζεται ότι τα τρόφιμα που εισάγονται στην ΕΕ πληρούν τα ίδια υψηλά πρότυπα ασφάλειας.

IV. Ωστόσο, εντοπίσαμε ορισμένες προκλήσεις που επί του παρόντος δυσχεραίνουν την εφαρμογή του μοντέλου. Ειδικότερα, διαπιστώσαμε τα εξής:

α) Η διαμόρφωση του νομικού πλαισίου της ΕΕ που διέπει την ασφάλεια των χημικών ουσιών στα τρόφιμα, τις ζωοτροφές, τα φυτά και τα ζώα δεν έχει ολοκληρωθεί και δεν έχει ακόμη επιτευχθεί το επίπεδο εφαρμογής που προβλέπεται στην ενωσιακή νομοθεσία για τα τρόφιμα. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA), η οποία παρέχει επιστημονικές συμβουλές για τη διαμόρφωση του ευρωπαϊκού δικαίου, των κανόνων και τη χάραξη της σχετικής πολιτικής, αντιμετωπίζει καθυστερήσεις στις εργασίες της, μεταξύ άλλων και σε σχέση με τις χημικές ουσίες. Αυτό επηρεάζει την ορθή λειτουργία τμημάτων του συστήματος, καθώς και τη βιωσιμότητα του μοντέλου στο σύνολό του.

Επιπλέον, οι έλεγχοι που διενεργούνται από δημόσιους φορείς δεν μπορούν παρά να αποτελούν ένα μικρό μόνο ποσοστό του συνόλου των διενεργούμενων ελέγχων.

Διαπιστώσαμε ότι οι έλεγχοι ορισμένων κρατών μελών καλύπτουν συχνότερα ορισμένες ομάδες χημικών ουσιών σε σχέση με άλλες, και ότι το νομικό πλαίσιο είναι τόσο εκτενές που οι δημόσιες αρχές δυσκολεύονται να ανταποκριθούν μόνες τους σε όλες τις αρμοδιότητες που τους έχουν ανατεθεί. Ο καλύτερος τρόπος για να παραμείνει αξιόπιστο το μοντέλο της ΕΕ είναι η συμπλήρωση των δημόσιων συστημάτων ελέγχου με αντίστοιχα του ιδιωτικού τομέα. Εντούτοις, μόλις πρόσφατα άρχισαν να διερευνώνται οι συνεργίες μεταξύ των συστημάτων ελέγχου του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα.

β) Στόχος της ΕΕ είναι να διασφαλίζει ότι τα τρόφιμα που εισάγονται πληρούν τα υψηλά ευρωπαϊκά πρότυπα ασφάλειας. Επί του παρόντος, έχει περιορίσει τη χρήση φυτοφαρμάκων εφαρμόζοντας κριτήρια βάσει παραγόντων κινδύνου. Εντούτοις, κατάλοιπα τέτοιων φυτοφαρμάκων μπορούν να είναι ανεκτά σε προϊόντα που εισάγονται στην ΕΕ, εφόσον έχει καταδειχθεί βάσει αξιολόγησης του κινδύνου ότι δεν είναι επικίνδυνα για τους καταναλωτές.

- γ) Το σύστημα ελέγχου έχει περιορισμούς δεδομένου ότι τα κράτη μέλη αντιμετώπισαν δυσκολίες στον προσδιορισμό του είδους των μέτρων επιβολής που πρέπει να λαμβάνονται σε περίπτωση μη συμμόρφωσης. Επιπροσθέτως, η Επιτροπή προσδιόρισε δυνατότητες βελτίωσης των διαδικασιών που εφαρμόζει για την παρακολούθηση και τον έλεγχο της εφαρμογής της νομοθεσίας για τα τρόφιμα.
- V. Βάσει των εν λόγω διαπιστώσεων, και ενθαρρύνοντας παράλληλα την Επιτροπή να συνεχίσει να αναπτύσσει το νομικό πλαίσιο κατά τρόπο που να εξασφαλίζει την προστασία των πολιτών από τους χημικούς παράγοντες κινδύνου, διατυπώνουμε τρεις συστάσεις. Η Επιτροπή πρέπει:
- α) Να αξιολογήσει, στο πλαίσιο του τρέχοντος προγράμματος βελτίωσης της καταλληλότητας και της αποδοτικότητας του κανονιστικού πλαισίου (REFIT) όσον αφορά το νομικό πλαίσιο που διέπει τα τρόφιμα, τις ζωοτροφές, τα ζώα ζώντα και τα φυτά, ενδεχόμενες αλλαγές στη νομοθεσία που διέπει τους χημικούς παράγοντες κινδύνου λαμβάνοντας υπόψη την ικανότητα εφαρμογής της. Πρέπει να αξιοποιήσει τις εργασίες που έχουν ήδη ξεκινήσει για την ενθάρρυνση της συμπληρωματικότητας, καθορίζοντας τα μελλοντικά βήματα, ούτως ώστε οι δημόσιες αρχές των κρατών μελών να μπορούν, όταν κρίνεται απαραίτητο, να βασίζονται σε μεγαλύτερο βαθμό στους ελέγχους που διενεργούνται από τον ιδιωτικό τομέα για τη βελτίωση του συντονισμού και της αποδοτικότητας των ελέγχων και της βιωσιμότητας του μοντέλου της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων.
- β) Όσον αφορά τα κατάλοιπα φυτοφαρμάκων στα τρόφιμα, η Επιτροπή πρέπει να εξηγήσει ποια μέτρα πρόκειται να λάβει προκειμένου να εξασφαλιστεί η διατήρηση του ίδιου επιπέδου διασφάλισης τόσο για τα τρόφιμα που παράγονται όσο και για εκείνα που εισάγονται στην ΕΕ και παράλληλα η συνέχιση της συμμόρφωσης με τους κανόνες του ΠΟΕ.
- γ) Η Επιτροπή πρέπει επίσης να παράσχει περαιτέρω καθοδήγηση στα κράτη μέλη για την εφαρμογή των μέτρων επιβολής και να αξιοποιήσει τις εντοπισθείσες δυνατότητες βελτίωσης των διαδικασιών που εφαρμόζει για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τους κανόνες της ΕΕ για τα τρόφιμα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η ασφάλεια των τροφίμων αποτελεί υψηλή προτεραιότητα για την ΕΕ και τους πολίτες της. Επιδίωξη της σχετικής ενωσιακής πολιτικής, θεμελιώδης αρχή της οποίας είναι ότι την κύρια ευθύνη φέρουν οι υπεύθυνοι ιδιωτικών επιχειρήσεων¹, είναι η προστασία των πολιτών από ασθένειες που προκαλούνται από τα τρόφιμα που καταναλώνουν. Η ασφάλεια των τροφίμων μπορεί να επηρεάσει την υγεία όλων των πολιτών και συνδέεται στενά τόσο με τη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των τροφίμων και των ζωοτροφών εντός της Ένωσης όσο και με τη διευκόλυνση του παγκόσμιου εμπορίου² ασφαλών ζωοτροφών και ασφαλών και υγιεινών τροφίμων. Η ευρωπαϊκή νομοθεσία για τα τρόφιμα έχει ως στόχο την εξασφάλιση «υψηλού επιπέδου προστασίας της ανθρώπινης ζωής και υγείας»³. Η Επιτροπή υπογράμμισε τη σημασία της πολιτικής, δηλώνοντας ότι στο επίκεντρο μιας *Ευρώπης που προστατεύει* βρίσκεται η εγγύηση της ασφάλειας των τροφίμων που πωλούνται στην ΕΕ⁴.

¹ Οι υπεύθυνοι επιχειρήσεων φέρουν την κύρια ευθύνη α) για τη συμμόρφωση των επιχειρήσεων υπό τον έλεγχό τους με το σύνολο των απαιτήσεων της ενωσιακής και εθνικής νομοθεσίας για τα τρόφιμα (συμπεριλαμβανομένων και εκείνων για την ασφάλεια των τροφίμων) που σχετίζονται με τις δραστηριότητές τους και β) για τη διενέργεια δικών τους ελέγχων για τον σκοπό αυτό. Αυτό αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την πρόληψη κρίσεων, ιδίως όταν διακυβεύεται η ασφάλεια των τροφίμων, δεδομένου ότι εισάγει πολλαπλά σημεία ελέγχου σε ολόκληρη την αλυσίδα τροφίμων.

² Το παγκόσμιο εμπόριο διέπεται από τους κανόνες του ΠΟΕ. Τόσο η ΕΕ όσο και τα κράτη μέλη της είναι μέλη του ΠΟΕ.

³ Άρθρο 5 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων (ΕΕ L 31 της 1.2.2002, σ. 1) (κανονισμός σχετικά με τη γενική νομοθεσία για τα τρόφιμα).

⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Food safety EU budget for the future», 7 Ιουνίου 2018 (https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/future_budget_factsheet_en.pdf).

2. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΠΟΥ για την παγκόσμια επιβάρυνση των τροφιμογενών νόσων⁵, τα τρόφιμα στην Ευρώπη είναι από τα ασφαλέστερα στον κόσμο.

Τι εννοούμε με τον όρο «χημικοί παράγοντες κινδύνου στα τρόφιμα»;

3. Επιδίωξη του μοντέλου για την ασφάλεια των τροφίμων είναι η καταπολέμηση τριών ειδών κινδύνων⁶: φυσικών⁷, βιολογικών⁸ και χημικών. Ο εν προκειμένω έλεγχος επικεντρώθηκε στους χημικούς παράγοντες κινδύνου.

4. Όλα τα τρόφιμα περιέχουν χημικές ουσίες. Οι χημικοί παράγοντες κινδύνου είναι ουσίες που έχουν τη δυνατότητα να προκαλέσουν αρνητικές συνέπειες στην υγεία, οι οποίες είτε απαντώνται φυσικά είτε προστίθενται κατά την παραγωγή ή την επεξεργασία των τροφίμων (βλέπε πίνακα 1). Ως παραδείγματα αναφέρονται κάποια πρόσθετα, φυτοφάρμακα και ορισμένα μέταλλα. Τα κατάλοιπα ορισμένων ουσιών ενδέχεται να παραμένουν και να επηρεάζουν κατάντη την αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων ή διάφορες κατηγορίες προϊόντων. Για παράδειγμα, κατάλοιπα φυτοφαρμάκων που χρησιμοποιούνται κατά την καλλιέργεια φυτών που προορίζονται για ζωοτροφή ενδέχεται να ανιχνευθούν αργότερα σε δοκιμές σε τρόφιμα ζωικής προέλευσης. Για τον λόγο αυτό, το μοντέλο της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων βασίζεται σε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που περιλαμβάνει δράσεις που καλύπτουν το σύνολο της αλυσίδας τροφίμων, από τις

⁵ Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, «WHO estimates of the global burden of foodborne diseases, Foodborne Diseases Burden Epidemiology Reference Group 2007-2015», γράφημα 12, σ. 80.

⁶ Το άρθρο 3 παράγραφος 14 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 178/2002 ορίζει ως «πηγή κινδύνου» έναν βιολογικό, χημικό ή φυσικό παράγοντα στα τρόφιμα ή τις ζωοτροφές ή μια κατάσταση των τροφίμων, που έχει τη δυνατότητα να προκαλέσει αρνητικές συνέπειες στην υγεία του ανθρώπου.

⁷ Οι φυσικοί παράγοντες κινδύνου είναι αντικείμενα στα τρόφιμα που μπορεί να προκαλέσουν τραυματισμό εάν καταναλωθούν. Συνήθως εμφανίζονται λόγω μη ασφαλών πρακτικών χειρισμού τροφίμων ή τυχαίας μόλυνσης.

⁸ Οι βιολογικοί παράγοντες κινδύνου είναι μικρόβια που μπορούν να προκαλέσουν ασθένειες στους ανθρώπους. Περιλαμβάνουν παράσιτα, ιούς και βακτήρια. Η σωστή εφαρμογή του συστήματος HACCP (ανάλυση κινδύνου και κρίσιμων σημείων ελέγχου) αποτελεί το κύριο εργαλείο που χρησιμοποιείται για την πρόληψη των βιολογικών παραγόντων κινδύνου.

ζωοτροφές, την υγεία των ζώων, την προστασία των φυτών και την παραγωγή τροφίμων έως τη μεταποίηση, την αποθήκευση, τη μεταφορά, την εισαγωγή, την εξαγωγή και τη λιανική πώληση. Όλα τα τρόφιμα, συμπεριλαμβανομένων των βιολογικών, εκτίθενται σε χημικούς παράγοντες κινδύνου⁹.

Πίνακας 1 - Ομάδες χημικών παραγόντων κινδύνου που ρυθμίζονται από τη νομοθεσία της ΕΕ και περιλαμβάνονται στο πεδίο κάλυψης του συγκεκριμένου ελέγχου

Ρυθμιζόμενα συστατικά τροφίμων	Πρόσθετα τροφίμων Ένζυμα τροφίμων Αρτύματα τροφίμων Πηγές θρεπτικών συστατικών (συμπληρώματα διατροφής/φυτικά προϊόντα)
Κατάλοιπα στην αλυσίδα τροφίμων	Πρόσθετες ύλες ζωοτροφών Κτηνιατρικά φάρμακα Φυτοφάρμακα
Επιμολυντές	Περιβαλλοντικοί ρύποι Φυσιικοί ρύποι Επιμολυντές κατεργασίας
Υλικά που έρχονται σε επαφή με τρόφιμα	

5. Το νομικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διέπει τις χημικές ουσίες στο πλαίσιο της ασφάλειας των τροφίμων είναι εκτενές και κατακερματισμένο. Η ΕΕ έχει εγκρίνει πολυάριθμες νομοθετικές πράξεις¹⁰, συμπεριλαμβανομένων οδηγιών, κανονισμών,

⁹ Τα βιολογικά τρόφιμα είναι τρόφιμα που έχουν πιστοποιηθεί ότι παρήχθησαν με μεθόδους που συμμορφώνονται με τα πρότυπα της βιολογικής καλλιέργειας. Η συμμόρφωση με τα πρότυπα αυτά δεν σημαίνει ότι αποκλείεται η παρουσία όλων των χημικών παραγόντων κινδύνου, όπως επιμολυντών.

¹⁰ Τρεις από τις σημαντικότερες νομοθετικές πράξεις που δεν αφορούν συγκεκριμένα τους χημικούς παράγοντες κινδύνου, αλλά την ασφάλεια των τροφίμων συνολικά είναι οι εξής:

- Η Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρέχει τη βάση για την πολιτική της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων, καθώς εξουσιοδοτεί την ΕΕ να λαμβάνει μέτρα για την προστασία της δημόσιας υγείας και των καταναλωτών.
- Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 178/2002 καθορίζει τις γενικές αρχές και τις απαιτήσεις της νομοθεσίας για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές (κανονισμός σχετικά με τη γενική νομοθεσία για τα τρόφιμα). Θέτει το πλαίσιο για την ανάπτυξη νομοθεσίας για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές τόσο σε ενωσιακό όσο και σε εθνικό επίπεδο και καλύπτει όλα τα στάδια της παραγωγής και της διανομής τροφίμων και ζωοτροφών.
- Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 882/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τη διενέργεια επισήμων ελέγχων της συμμόρφωσης προς τη

αποφάσεων και συμφωνιών, για κάθε συγκεκριμένο τομέα (πρόσθετα τροφίμων, αρτύματα, πρόσθετα ζωοτροφών, φυτοφάρμακα κ.λπ.). Συνολικά, αυτό το νομικό πλαίσιο ρυθμίζει περίπου 8 000 χημικές ουσίες (βλέπε [παράρτημα I](#)).

Κίνδυνοι για την υγεία που σχετίζονται με τους χημικούς παράγοντες κινδύνου στα τρόφιμα

6. Η επίδραση των τροφίμων που περιέχουν χημικές ουσίες σε τοξικά επίπεδα είναι δύσκολο να προσδιοριστεί ποσοτικά. Οι μελέτες για τις τροφιμογενείς νόσους συχνά περιέχουν λιγότερα αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τα κρούσματα ασθενειών ή τους θανάτους λόγω χημικών παραγόντων κινδύνου¹¹ παρά με τις τροφιμογενείς λοιμώξεις. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι η βλάβη που προκαλείται από πολλούς χημικούς παράγοντες κινδύνου καθίσταται εμφανής μακροπρόθεσμα μόνο, ενίοτε λόγω της αλληλεπίδρασης και της σωρευτικής επίδρασής τους στο σώμα μας.
7. Ως εκ τούτου, οι αυθόρμητες καταγγελίες σχετικά με ένα συγκεκριμένο προϊόν στην αγορά που υπερβαίνει τα όρια τοξικότητας είναι σχετικά σπάνιες. Το σύστημα ελέγχου που διαχειρίζονται οι δημόσιες αρχές (βλέπε [σημεία 13 έως 17](#)) διαδραματίζει καίριο ρόλο στην προστασία των καταναλωτών από πιθανούς κινδύνους.
8. Οι χημικές ουσίες στα τρόφιμα, συμπεριλαμβανομένων των φυσικά παραγόμενων ουσιών, μπορούν να λειτουργήσουν ως ενδοκρινικοί διαταράκτες, ενώ τα αντιβιοτικά που χρησιμοποιούνται στα ζώα μπορούν να ενισχύσουν την αντιμικροβιακή αντοχή. Στο [παράρτημα II](#) παρουσιάζονται παραδείγματα μη αμελητέων κινδύνων για την υγεία που σχετίζονται με χημικές ουσίες στα τρόφιμα.
9. Ερωτηθέντες σχετικά με περιορισμένο αριθμό ζητημάτων που αφορούν τα τρόφιμα, οι πολίτες ανέφεραν τη χρήση φυτοφαρμάκων, αντιβιοτικών και προσθέτων στην παραγωγή

νομοθεσία περί ζωοτροφών και τροφίμων και προς τους κανόνες για την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων (EE L 165 της 30.4.2004, σ. 1).

¹¹ ΠΟΥ, «WHO estimates of the global burden of food-borne diseases: Food-borne disease burden epidemiology reference group 2007-2015», 3.12.2015. Αυτή είναι η πρώτη και, επί του παρόντος, η πληρέστερη μελέτη του ΠΟΥ σχετικά με τις εκτιμήσεις των τροφιμογενών νόσων. Περιλαμβάνει δεδομένα για τέσσερις χημικές ουσίες (αφλατοξίνη, κυανιούχο μανιόκα, διοξίνη και αλλεργιογόνα φιστικιών).

τροφίμων ως το ζήτημα που τους απασχολεί περισσότερο. Πρόσφατη μελέτη που ανέθεσε η EFSA κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το 86 % των αποκριθέντων ανησυχούσε πολύ ή αρκετά για τη χρήση τέτοιου είδους ουσιών στην παραγωγή τροφίμων (βλέπε [γράφημα 1](#)).

Γράφημα 1 - Αντίληψη του κινδύνου που συνδέεται με διάφορα θέματα – σε επίπεδο ΕΕ

Πηγή: Etienne, J. et al., EU Insights – Consumer perceptions of emerging risks in the food chain, EFSA, 18.4.2018. doi:10.2903/sp.efsa.2018.EN-1394 ICF.

Γιατί υπάρχουν χημικοί παράγοντες κινδύνου στα τρόφιμα

10. Τα τρόφιμα ενδέχεται να εκτίθενται σε τοξικά επίπεδα χημικών ουσιών μέσω διαφόρων οδών, συμπεριλαμβανομένων γεωργικών πρακτικών, βιομηχανικών διεργασιών, ακατάλληλης αποθήκευσης, περιβαλλοντικής μόλυνσης και φυσικών τοξινών. Χημικοί παράγοντες κινδύνου μπορούν να εμφανιστούν σε οποιοδήποτε σημείο της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων. Το **«φλιτζάνι καφέ» αριθ. 1** παρακάτω δείχνει ποιους χημικούς παράγοντες κινδύνου μπορεί να περιέχει ένα κοινό προϊόν. Στη συνέχεια της έκθεσης παρουσιάζουμε δύο ακόμη «φλιτζάνια καφέ» που επεξηγούν με ποιον τρόπο το ίδιο αυτό προϊόν επηρεάζεται από το μοντέλο της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων.

Φλιτζάνι καφέ αριθ. 1

Πηγή: ΕΕΣ.

Περιέχουν χημικούς παράγοντες κινδύνου οι κόκκοι καφέ;

Οι καβουρδισμένοι κόκκοι καφέ που χρησιμοποιούνται για την παρασκευή του καθημερινού σας καφέ μπορεί να περιέχουν, για παράδειγμα:

- κατάλοιπα παρασιτοκτόνων που χρησιμοποιήθηκαν στα καφεόδενδρα και είναι παρόντα στους κόκκους (π.χ. επταχλώριο),
- περιβαλλοντικούς μολυσματικούς παράγοντες, όπως βαρέα μέταλλα, που καταλήγουν στους κόκκους καφέ καθώς το φυτό τους απορροφά από το έδαφος,
- επιμολυντές κατεργασίας που συνδέονται με τη διαδικασία καβουρδίσματος (π.χ. ακρυλαμίδιο).

Στο **«φλιτζάνι καφέ» αριθ. 2** (σημείο 34 κατωτέρω) εξηγείται με ποιον τρόπο ελέγχεται η παρουσία τέτοιων ουσιών.

11. Πέραν την νομικής υποχρέωσης που υπέχουν, οι υπεύθυνοι επιχειρήσεων τροφίμων έχουν κάθε συμφέρον, για την προστασία τόσο της φήμης όσο και των οικονομικών συμφερόντων τους, να διασφαλίζουν την ασφάλεια των τροφίμων που εμπορεύονται. Στο πλαίσιο αυτό προσφεύγουν στη χρήση χημικών ουσιών όπως απολυμαντικά και συντηρητικά. Τα οικονομικά συμφέροντά τους μπορεί επίσης να τους οδηγήσουν στη χρήση χημικών ουσιών προκειμένου, για παράδειγμα να μειώσουν το κόστος ή να προσφέρουν νέα προϊόντα, υφές ή γεύσεις.

12. Οι χημικές ουσίες που ρυθμίζονται από την ενωσιακή νομοθεσία για τα τρόφιμα αντιπροσωπεύουν ένα ποσοστό μόνο του συνολικού αριθμού χημικών ουσιών που διατίθενται στην αγορά, το οποίο δεν είναι γνωστό. Στην πλειονότητά τους, οι χημικές ουσίες που χρησιμοποιούνται στα τρόφιμα υπόκεινται σε διαδικασίες αδειοδότησης πριν από τη διάθεσή τους στην αγορά· προκειμένου να διασφαλίζεται η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της ενωσιακής νομοθεσίας για τα τρόφιμα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν την ασφάλεια των τροφίμων. Ο αριθμός αιτήσεων αδειοδότησης για νέες ουσίες αυξάνεται κάθε χρόνο¹². Η ΕΕ κατέχει κατά παράδοση ηγετική θέση στην παγκόσμια αγορά

¹² Όπως παρατήρησε η Ernst and Young κατά την εξωτερική της επισκόπηση της EFSA το 2012.

του τομέα των χημικών ουσιών που προορίζονται για τη βιομηχανία γεωργικών τροφίμων. Ο φορέας της ΕΕ που είναι αρμόδιος για την αξιολόγηση των κινδύνων σε κάθε πτυχή της αλυσίδας τροφίμων είναι η EFSA.

Πώς λειτουργεί το σύστημα ελέγχου της ασφάλειας των τροφίμων στην ΕΕ

13. Στην πλειονότητά τους, οι διατάξεις για την ασφάλεια των τροφίμων εγκρίνονται σε επίπεδο ΕΕ. Η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τις συμβουλές εξειδικευμένων φορέων της ΕΕ, προτείνει τους κανόνες που πρέπει να τηρούνται προκειμένου να διασφαλίζεται η ασφάλεια των τροφίμων που καταναλώνονται στην ΕΕ. Στους κόλπους της Επιτροπής επιφορτισμένη με την πολιτική αυτή είναι η Γενική Διεύθυνση Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων (ΓΔ Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων).

14. Υπεύθυνες για την εφαρμογή της νομοθεσίας σχετικά με την αλυσίδα των γεωργικών προϊόντων διατροφής στην επικράτειά τους είναι οι αρχές των κρατών μελών. Οι αρμόδιες αρχές οργανώνουν επίσημα συστήματα ελέγχου στην επικράτειά τους προκειμένου να εξακριβώνεται κατά πόσο οι δραστηριότητες των οικονομικών φορέων και τα εμπορεύματα που διατίθενται στην αγορά της ΕΕ πληρούν τα σχετικά πρότυπα και συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις. Η Επιτροπή είναι αρμόδια για τη λήψη μέτρων έναντι τρίτων χωρών (π.χ. διαγραφή από τους καταλόγους εγκεκριμένων εγκαταστάσεων) και για την κίνηση νομικών διαδικασιών σε βάρος των κρατών μελών που δεν εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους.

15. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 882/2004 για τη διενέργεια επίσημων ελέγχων της συμμόρφωσης προς τη νομοθεσία περί ζωοτροφών και τροφίμων αποτελεί τη βάση των διενεργούμενων ελέγχων. Ο κανονισμός αποσκοπεί στην εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης και ομοιόμορφης προσέγγισης των επίσημων ελέγχων σε όλο το μήκος της αλυσίδας γεωργικών προϊόντων διατροφής. Παρέχει στις αρμόδιες αρχές το πλαίσιο που τους επιτρέπει να ελέγχουν τη συμμόρφωση με τη νομοθεσία για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές και να προλαμβάνουν, να εξαλείφουν και να περιορίζουν σε αποδεκτά επίπεδα τους κινδύνους για τους ανθρώπους και τα ζώα. Ο κανονισμός προβλέπει επίσης ειδικούς κανόνες για τους επίσημους ελέγχους που εφαρμόζονται στα εισαγόμενα προϊόντα. Ο τομέας των χημικών παραγόντων κινδύνου ρυθμίζεται επιπλέον μέσω μεγάλου αριθμού τομεακών νομικών πράξεων.

16. Η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος εισαγωγέας και εξαγωγέας γεωργικών προϊόντων και τροφίμων στον κόσμο. Οι έλεγχοι στις εισαγωγές έχουν ως στόχο να διασφαλίζεται ότι τα προϊόντα που εισάγονται συμμορφώνονται με την ενωσιακή νομοθεσία, ακριβώς όπως και τα προϊόντα που παράγονται στην Ευρώπη. Η βασική αρχή είναι ότι όλα τα προϊόντα διατροφής στις αγορές της ΕΕ πρέπει να είναι ασφαλή, ανεξαρτήτως της καταγωγής τους¹³.

17. Οι επιχειρήσεις που εμπλέκονται στην αλυσίδα τροφίμων έχουν την πρωταρχική ευθύνη για την ασφάλεια των τροφίμων και συχνά διαθέτουν συστήματα διασφάλισης που φτάνουν μέχρι το σημείο της παράδοσης.

ΕΜΒΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

18. Στο πλαίσιο του ελέγχου μας, εξετάσαμε τη βάση και τη λειτουργία του μοντέλου ασφάλειας των τροφίμων της ΕΕ όσον αφορά τους χημικούς παράγοντες κινδύνου. Κατά τον καθορισμό της εμβέλειας του ελέγχου ελήφθησαν υπόψη διάφοροι παράγοντες: η σημασία των κινδύνων που συνδέονται με τον τομέα των χημικών παραγόντων κινδύνου, η ευθύνη της ΕΕ όσον αφορά τις χημικές ουσίες, το ενδιαφέρον και ο πιθανός αντίκτυπος ενός ελέγχου με αυτό το αντικείμενο, καθώς και η εμβέλεια άλλων πρόσφατων και εν εξελίξει ελέγχων του Συνεδρίου. Το γενικό ερώτημα του ελέγχου ήταν το εξής:

Έχει άρτια θεμέλια και εφαρμόζεται ορθά το μοντέλο της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων, ώστε τα προϊόντα που καταναλώνουμε στην ΕΕ να προστατεύονται από τους χημικούς παράγοντες κινδύνου;

¹³ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιδιώκει να διασφαλίσει ότι τα τρόφιμα στην Ευρώπη είναι τα ασφαλέστερα στον κόσμο και ότι τα ίδια πρότυπα ασφάλειας των τροφίμων ισχύουν για όλα τα προϊόντα, ανεξάρτητα από την προέλευσή τους - απόσπασμα από την ιστοσελίδα της Γενικής Διεύθυνσης Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων https://ec.europa.eu/food/safety/international_affairs/trade_en. Η αρχή αυτή αντικατοπτρίζεται και στην συνδυασμένη ερμηνεία των άρθρων 11 (εισαγόμενα τρόφιμα και ζωοτροφές) και 14 (απαιτήσεις της ασφάλειας των τροφίμων) της γενικής νομοθεσίας για τα τρόφιμα.

19. Ειδικότερα, εξετάσαμε:

- αν το μοντέλο της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων όσον αφορά τις χημικές ουσίες θεωρείται ότι συνάδει με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές,
- αν η ΕΕ διαθέτει αξιόπιστη νομική βάση ώστε να διασφαλίζεται ότι τηρούνται για τις εισαγωγές οι βασικές απαιτήσεις της ΕΕ όσον αφορά τις χημικές ουσίες στα τρόφιμα, τις ζωοτροφές, τα ζώα ζώντα και τα φυτά,
- την εφαρμογή του μοντέλου, ιδίως την πληρότητα του νομικού πλαισίου, τη λειτουργία του συστήματος ελέγχων και τη μεσοπρόθεσμη βιωσιμότητα του μοντέλου.

Στο πλαίσιο του ελέγχου δεν επιδιώχθηκε η εκ νέου αξιολόγηση των επιστημονικών εκτιμήσεων για θέματα ασφάλειας των τροφίμων.

20. Κατά την αξιολόγηση της λειτουργίας των συστημάτων ελέγχου στα κράτη μέλη, εξετάσαμε το πιο πρόσφατο έτος για το οποίο ήταν διαθέσιμα πλήρη έγγραφα προγραμματισμού, εφαρμογής και παρακολούθησης (δηλαδή το 2016).

21. Ο έλεγχος διενεργήθηκε το διάστημα μεταξύ Δεκεμβρίου 2017 και Μαΐου 2018. Τα αποδεικτικά στοιχεία ελέγχου συγκεντρώθηκαν μέσω:

- επισκοπήσεων εγγράφων και συνεντεύξεων με την Επιτροπή (Γενική Διεύθυνση Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων) και με την EFSA, την ενωσιακή αρχή η οποία, μαζί με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων, παρέχει επιστημονικές συμβουλές για την ασφάλεια των τροφίμων¹⁴. Ελέγξαμε επίσης και αναλύσαμε τις διαδικασίες, τις κατευθυντήριες γραμμές, την αλληλογραφία με τα κράτη μέλη και τα πρακτικά συνεδριάσεων της Επιτροπής, καθώς και εξωτερικές αξιολογήσεις και εκθέσεις ελέγχου.

¹⁴ Η EFSA είναι αρμόδια για τις αξιολογήσεις κινδύνου για την ασφάλεια των τροφίμων ενώ ο EMA για την αξιολόγηση των ενωσιακών φαρμάκων (συμπεριλαμβανομένων των κτηνιατρικών φαρμάκων).

- επισκέψεων σε τρία κράτη μέλη: την Ιταλία, τις Κάτω Χώρες και τη Σλοβενία¹⁵. Σε καθένα από αυτά τα κράτη μέλη επισκεφθήκαμε τα αρμόδια υπουργεία, υπεύθυνους επιχειρήσεων τροφίμων και βασικά σημεία των συστημάτων ελέγχου των κρατών μελών (όπως είναι οι συνοριακοί σταθμοί ελέγχου). Κατά τις επισκέψεις στα κράτη μέλη, ελέγξαμε τη λειτουργία των συστημάτων ελέγχου τους, καθώς και τη ροή πληροφοριών προς την Επιτροπή και την EFSA σχετικά με τα αποτελέσματα των ελέγχων και τα επιστημονικά δεδομένα.
- συναντήσεων με εμπειρογνώμονες οι οποίοι, στο πλαίσιο των καθηκόντων τους στα κράτη μέλη ή στην EFSA, συμμετέχουν σε διεθνή φόρουμ και έχουν πρόσβαση σε ενημερωμένες πληροφορίες στον τομέα των χημικών παραγόντων κινδύνου και της ασφάλειας των τροφίμων γενικότερα.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Όσον αφορά τις χημικές ουσίες, το μοντέλο της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων αποτελεί σημείο αναφοράς σε όλο τον κόσμο

22. Σε αυτή την ενότητα της έκθεσης παρουσιάζονται τα στοιχεία που καθιστούν το μοντέλο της ΕΕ σημείο αναφοράς σε παγκόσμιο επίπεδο. Περιγράφεται επίσης η νομική βάση της ΕΕ που παρέχει τη δυνατότητα να απαιτείται από τρίτες χώρες να συμμορφώνονται με τα πρότυπα της ΕΕ κατά την εξαγωγή προϊόντων τους στην ΕΕ, ώστε να διασφαλίζεται ότι τα προϊόντα που παράγονται στην ΕΕ και τα εισαγόμενα πληρούν τα ίδια υψηλά πρότυπα ασφάλειας.

¹⁵ Η επιλογή των τριών κρατών μελών έγινε με βάση τα ακόλουθα κριτήρια: (1) την ισορροπία μεταξύ κρατών μελών με υψηλό όγκο εισαγωγών και κρατών μελών με πολύ μικρότερο όγκο, (2) κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν προβλήματα με διαφορετικές χημικές ουσίες ως χημικούς παράγοντες κινδύνου στα τρόφιμα και (3) την έδρα (Πάρμα) της EFSA, του κύριου οργανισμού της ΕΕ που παρέχει επιστημονικές συμβουλές σχετικά με τις χημικές ουσίες στα τρόφιμα. Κατά την επιλογή των χωρών επιδιώχθηκε επίσης η επίτευξη γεωγραφικής ισορροπίας. Στην Ιταλία, λόγω της περιφερειακής οργάνωσής της, συγκεντρώσαμε τους περισσότερους ελέγχους σε μία μόνο περιφέρεια (Λιγυρία).

Η ισχύς του μοντέλου της ΕΕ βασίζεται σε μια σειρά χαρακτηριστικών στοιχείων

23. Στο πλαίσιο του προγράμματος βελτίωσης της καταλληλότητας και της αποδοτικότητας του κανονιστικού πλαισίου (REFIT) της Επιτροπής¹⁶, τα πρόσφατα αποτελέσματα του ελέγχου καταλληλότητας της γενικής νομοθεσίας για τα τρόφιμα¹⁷, του κύριου νομοθετήματος της ΕΕ που διέπει τον τομέα των τροφίμων, αναγνωρίζουν ορισμένα θετικά χαρακτηριστικά του μοντέλου της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων. Οι μελέτες που εξετάσαμε και οι εμπειρογνώμονες με τους οποίους πραγματοποιήσαμε συναντήσεις (βλέπε **σημείο 21**) χαρακτήρισαν το μοντέλο της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων σημείο αναφοράς^{18 19 20}. Παρά το γεγονός ότι είναι ένα από τα πλέον ανεπτυγμένα, το κόστος συμμόρφωσης των γεωργών στην ΕΕ είναι σε γενικές γραμμές ανάλογο με το αντίστοιχο κόστος σε άλλες περιοχές του πλανήτη²¹. Η ισχύς του ευρωπαϊκού μοντέλου θεωρείται ότι

¹⁶ Το πρόγραμμα βελτίωσης της καταλληλότητας και της αποδοτικότητας του κανονιστικού πλαισίου αποτελεί μέρος της πολιτικής της Επιτροπής για τη βελτίωση της νομοθεσίας. Το πρόγραμμα αυτό αποβλέπει οι νόμοι της ΕΕ να παραμείνουν απλοί, να αφαιρεθούν οι περιττές επιβαρύνσεις και να προσαρμοστεί η υφιστάμενη νομοθεσία χωρίς να τίθενται σε κίνδυνο οι στόχοι πολιτικής.

¹⁷ SWD(2018) 38 final, «Έλεγχος καταλληλότητας του κανονισμού σχετικά με τη γενική νομοθεσία για τα τρόφιμα (κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 178/2002)».

¹⁸ Spiric, D. et al., «Convergence on EU and USA Food safety Regulation approach, regarding foodborne outbreaks», 58^η διεθνής διάσκεψη της βιομηχανίας κρέατος, «Meat Safety and Quality: Where it goes?», *Procedia Food Science* 5(2015) 266-269. Η έκθεση επισημαίνει ότι η νομοθεσία της ΕΕ για τα τρόφιμα αποτελεί αναφορά για τις ΗΠΑ.

¹⁹ Humphrey, J., «Food Safety, Private Standards Schemes and Trade: The Implications of the FDA Food Safety Modernization Act», Έγγραφο εργασίας της IDS, τόμος 2012, αριθ. 403, Σεπτέμβριος 2012.

²⁰ EIOF: Text 2008-006 - European governance still technocratic? New modes of governance for food safety regulation in the European Union. Robert Fischer. 2018. Εμπνευσμένες από την ΕΕ, αρκετές χώρες, π.χ. η Γαλλία και η Γερμανία, συγκρότησαν ανεξάρτητες υπηρεσίες αξιολόγησης και υιοθέτησαν την αρχή του οργανωτικού διαχωρισμού της αξιολόγησης και της διαχείρισης του κινδύνου.

²¹ Assessing farmers' cost of compliance with EU legislation in the fields of environment, animal welfare and food safety, CPRA για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. AGRI 2011-EVAL-08.

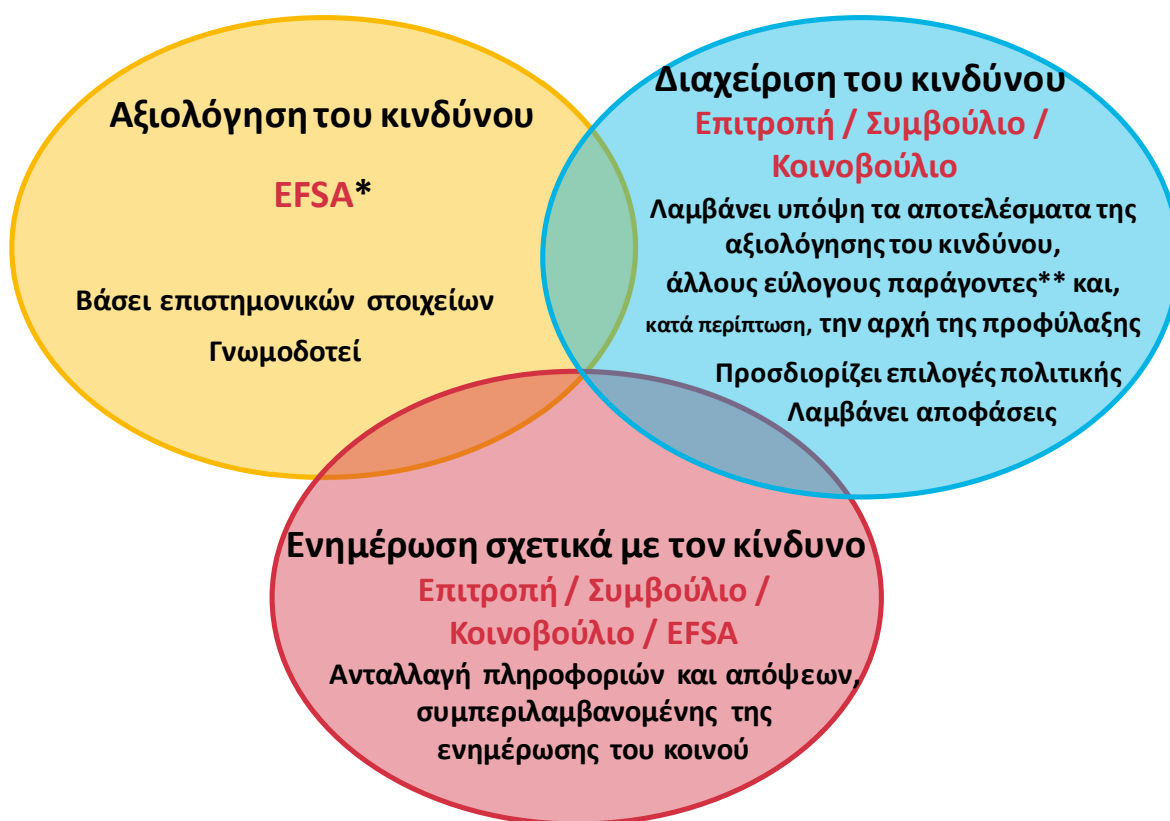
οφείλεται σε ορισμένα χαρακτηριστικά στοιχεία. Στην παρούσα ενότητα περιγράφονται τρία από αυτά τα στοιχεία.

Το μοντέλο της ΕΕ αναγνωρίζει σαφώς και διακρίνει τρεις συνιστώσες της ανάλυσης του κινδύνου

24. Στην ενωσιακή νομοθεσία, και ειδικότερα στη γενική νομοθεσία για τα τρόφιμα (κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 178/2002)²², διακρίνονται τρεις συνιστώσες της ανάλυσης του κινδύνου σε επίπεδο ΕΕ: αξιολόγηση του κινδύνου, διαχείριση του κινδύνου και ενημέρωση σχετικά με τον κίνδυνο (βλέπε γράφημα 2).

²² Επ' αυτού, στην αιτιολογική σκέψη 17 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 178/2002 αναφέρονται τα εξής: «Όπου η νομοθεσία για τα τρόφιμα αποσκοπεί στη μείωση, εξάλειψη ή αποφυγή ενός κινδύνου για την υγεία, οι τρεις αλληλένδετες συνιστώσες της ανάλυσης του κινδύνου, δηλαδή η αξιολόγηση του κινδύνου, η διαχείριση του κινδύνου και η ενημέρωση σχετικά με τον κίνδυνο, παρέχουν συστηματική μεθοδολογία για τον προσδιορισμό μέτρων που είναι αποτελεσματικά, αναλογικά και στοχοθετημένα, ή άλλων ενεργειών για την προστασία της υγείας». Στην αιτιολογική σκέψη 19 του ίδιου κανονισμού διευκρινίζεται ότι: «Αναγνωρίζεται ότι η επιστημονική αξιολόγηση του κινδύνου δεν μπορεί, μόνη της, σε ορισμένες περιπτώσεις να παρέχει όλες τις πληροφορίες στις οποίες θα βασιστεί μια απόφαση για τη διαχείριση κινδύνου, και ότι άλλοι παράγοντες που είναι σχετικοί με το θέμα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, κοινωνιακών, οικονομικών, παραδοσιακών, δεοντολογικών και περιβαλλοντικών παραγόντων και της ικανότητας διεξαγωγής ελέγχων». Στο άρθρο 3 περιλαμβάνονται ορισμοί αυτών των τριών συνιστωσών.

Γράφημα 2 - Οι τρεις συνιστώσες της ανάλυσης του κινδύνου σε επίπεδο ΕΕ

* Ο EMA είναι αρμόδιος για την αξιολόγηση του κινδύνου σε επίπεδο ΕΕ στον τομέα των φαρμάκων (ειδικότερα των κτηνιατρικών φαρμάκων).

** Κοινωνικούς, οικονομικούς, παραδοσιακούς, δεοντολογικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες, καθώς και κατά πόσον είναι εφικτή η διενέργεια ελέγχων.

Πηγή: ΕΕΣ.

25. Για να διασφαλιστεί ο διαχωρισμός των τριών αυτών συνιστωσών, το 2002 ιδρύθηκε με τη γενική νομοθεσία για τα τρόφιμα ένας ανεξάρτητος ευρωπαϊκός οργανισμός για τη διενέργεια επιστημονικών αξιολογήσεων κινδύνου για την ασφάλεια των τροφίμων: η EFSA²³. Η σύσταση του εν λόγω φορέα έδωσε τη δυνατότητα στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής της ΕΕ στον τομέα της ασφάλειας των τροφίμων όχι μόνο να ανταποκρίνονται στις κρίσεις στον τομέα της δημόσιας υγείας, αλλά και να θέσουν σε εφαρμογή ένα ολοκληρωμένο σύστημα ασφάλειας των τροφίμων, το οποίο περιλαμβάνει πρότυπα και

²³ Ο EMA ιδρύθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 726/2004, αλλά υπήρχε ήδη από το 1995 βάσει παλαιότερων οδηγιών. Είναι αρμόδιος για την αξιολόγηση του κινδύνου σε επίπεδο ΕΕ στον τομέα των φαρμάκων.

μηχανισμούς για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τα πρότυπα αυτά. Η γενική νομοθεσία για τα τρόφιμα προέβλεπε ότι ο εν λόγω φορέας θα είχε επαρκείς εξουσίες ώστε να τεθούν τα θεμέλια για ένα επιστημονικά τεκμηριωμένο μοντέλο για την ασφάλεια των τροφίμων.

Όταν κρίνεται αναγκαίο, στο πλαίσιο της προσέγγισης της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων εφαρμόζεται η αρχή της προφύλαξης

26. Η «αρχή της προφύλαξης» είναι ένα εργαλείο διαχείρισης του κινδύνου που αναγνωρίζεται στη γενική νομοθεσία της ΕΕ για τα τρόφιμα²⁴ (βλέπε πλαίσιο 1). Όταν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι ανησυχίας και εξακολουθεί να υπάρχει επιστημονική αβεβαιότητα, μπορεί να γίνει επίκληση της αρχής στο πλαίσιο της διαδικασίας διαχείρισης του κινδύνου και να ληφθούν μέτρα προφύλαξης.

Πλαίσιο 1 - Η αρχή της προφύλαξης όπως ορίζεται στη γενική νομοθεσία για τα τρόφιμα

Η αρχή της προφύλαξης αναφέρεται σε συγκεκριμένες περιπτώσεις κατά τις οποίες:

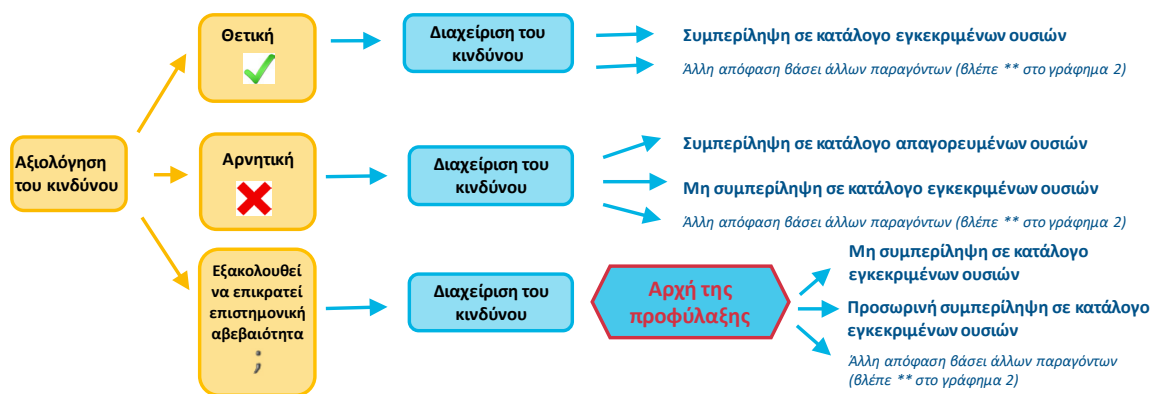
- υπάρχουν βάσιμοι λόγοι ανησυχίας ότι υπάρχει ένα απαράδεκτο επίπεδο κινδύνου για την υγεία
- οι διαθέσιμες πληροφορίες και τα διαθέσιμα δεδομένα δεν είναι επαρκώς πλήρη για τη διενέργεια εμπειριστατωμένης αξιολόγησης του κινδύνου.

Όταν βρίσκονται αντιμέτωποι με αυτές τις ειδικές περιστάσεις, οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων ή διαχείρισης κινδύνου μπορούν να λάβουν μέτρα ή να αναλάβουν δράσεις με βάση την αρχή της προφύλαξης, αναζητώντας παράλληλα πληρέστερα επιστημονικά και άλλα δεδομένα. Τα μέτρα αυτά πρέπει να συμμορφώνονται με τις αρχές της μη διάκρισης και της αναλογικότητας και να είναι προσωρινά, έως ότου συγκεντρωθούν και αναλυθούν περισσότερο ολοκληρωμένες πληροφορίες σχετικά με τον κίνδυνο.

²⁴ Αιτιολογική σκέψη 21 και άρθρο 7 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 178/2002.

27. Στην ανακοίνωσή της του 2000 για την αρχή της προφύλαξης, η Επιτροπή διευκρίνιζε ότι η αρχή θα πρέπει να εφαρμόζεται με ορισμένους περιορισμούς²⁵. Η αρχή μπορεί να εφαρμόζεται εφόσον έχει διενεργηθεί αξιολόγηση του κινδύνου και έχει καταλήξει στο συμπέρασμα πως, μολονότι υπάρχει συγκεκριμένος κίνδυνος, χρειάζονται περαιτέρω επιστημονικές πληροφορίες προκειμένου να προσδιοριστεί η έκτασή του (βλέπε **γράφημα 3**). Σύμφωνα με την Επιτροπή, η αρχή της προφύλαξης παρέχει τη βάση για την ανάληψη δράσης όταν η επιστήμη δεν είναι σε θέση να δώσει σαφή απάντηση²⁶. Συνεπώς, παρέχει στον διαχειριστή του κινδύνου τη δυνατότητα να λαμβάνει προσωρινά μέτρα εν αναμονή των πρόσθετων επιστημονικών πληροφοριών που απαιτούνται για τη διενέργεια εμπειριστατωμένης αξιολόγησης του κινδύνου.

Γράφημα 3 - Η χρήση της αρχής της προφύλαξης

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει της ανακοίνωσης της Επιτροπής.

²⁵ Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής για την αρχή της προφύλαξης (COM(2000)°1 final της 2.2.2000), τα μέτρα που λαμβάνονται κατά την εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης θα πρέπει να είναι: ανάλογα προς το επιδιωκόμενο επίπεδο προστασίας, μη επιφέροντα διακρίσεις κατά την εφαρμογή τους, συνεπή με παρόμοια μέτρα που έχουν ήδη ληφθεί, να βασίζονται σε εξέταση των ενδεχόμενων οφελών και του κόστους της δράσης ή της μη ανάληψης δράσης (συμπεριλαμβανομένης, όπου χρειάζεται και είναι εφικτό, μιας οικονομικής ανάλυσης κόστους/οφέλους), να υπόκεινται σε αναθεώρηση, υπό το φως των νέων επιστημονικών δεδομένων, και να επιβάλλουν την υποχρέωση προσκόμισης των επιστημονικών αποδείξεων που είναι απαραίτητες για μια εμπειριστατωμένη αξιολόγηση του κινδύνου.

²⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Δελτίο τύπου – Η Επιτροπή εγκρίνει την ανακοίνωση για την αρχή της προφύλαξης.

28. Η αρχή της προφύλαξης έχει τόσο υποστηρικτές όσο και επικριτές. Οι υποστηρικτές της ισχυρίζονται ότι αποτελεί καλό εργαλείο για την προστασία του κοινού από ενδεχόμενες δυσμενείς συνέπειες (σε αυτήν την περίπτωση: χημικούς παράγοντες κινδύνου). Οι επικριτές φοβούνται ότι η εφαρμογή της αρχής περιορίζει την καινοτομία και είναι ασκόπως δαπανηρή. Στην ανακοίνωσή της του 2000, η Επιτροπή προσπάθησε να επιτύχει ισορροπία «μεταξύ αφενός των ελευθεριών και των δικαιωμάτων των ατόμων, της βιομηχανίας και των οργανώσεων και αφετέρου της ανάγκης να μειωθεί ο κίνδυνος πρόκλησης δυσμενών συνεπειών στο περιβάλλον και στην υγεία του ανθρώπου, των ζώων ή των φυτών».

29. Δυνάμει της συμφωνίας για την εφαρμογή μέτρων υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας («συμφωνία ΥΦΠ»)²⁷, τα μέλη του ΠΟΕ αναλαμβάνουν την υποχρέωση να αναπτύξουν τα πρότυπά τους για την υγεία σύμφωνα με κριτήρια βασισμένα στον κίνδυνο²⁸. Αυτό έχει σημαντικά οφέλη για την ΕΕ ως σημαντικό εξαγωγέα τροφίμων. Το ισχύον νομικό πλαίσιο της ΕΕ συνδυάζει δύο είδη κριτηρίων: κριτήρια βάσει κινδύνου (στις περισσότερες περιπτώσεις) και κριτήρια «αποκλεισμού» βάσει παραγόντων κινδύνου στη νομοθεσία που διέπει την εμπορία και τη χρήση των φυτοφαρμάκων (βλέπε πλαίσιο 2). Τα κριτήρια βάσει κινδύνου συνεπάγονται ότι μια συγκεκριμένη ουσία πρέπει να υποβληθεί στη διαδικασία αξιολόγησης του κινδύνου²⁹ για τον καθορισμό των ορίων ασφαλείας της, ενώ τα κριτήρια βάσει παραγόντων κινδύνου απαγορεύουν ορισμένες ουσίες³⁰

²⁷ Η συμφωνία για την εφαρμογή μέτρων υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας («συμφωνία ΥΦΠ») του ΠΟΕ τέθηκε σε ισχύ με την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου την 1η Ιανουαρίου 1995. Αφορά την εφαρμογή της νομοθεσίας για την ασφάλεια των τροφίμων και την υγεία των ζώων και των φυτών.

²⁸ Άρθρο 5 της συμφωνίας ΥΦΠ.

²⁹ Η πλήρης αξιολόγηση του κινδύνου απαρτίζεται από τέσσερα στάδια: τον προσδιορισμό της πηγής του κινδύνου, τον χαρακτηρισμό της πηγής του κινδύνου, την αξιολόγηση της έκθεσης στον κίνδυνο και τον χαρακτηρισμό του κινδύνου.

³⁰ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με τη διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά (ΕΕ ΟL 309 της 24.11.2009, σ. 1).

αποκλειστικά επειδή θεωρούνται δυνητικά επικίνδυνες (π.χ. καρκινογόνες), χωρίς να είναι αναγκαία η διενέργεια πλήρους αξιολόγησης του κινδύνου.

Πλαίσιο 2 - Διαφορά μεταξύ παράγοντα κινδύνου και κινδύνου

Στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ γίνεται διάκριση μεταξύ κριτηρίων βάσει παραγόντων κινδύνου και βάσει κινδύνου. Τα φυτοφάρμακα που δεν πληρούν τα κριτήρια αποκλεισμού βάσει παραγόντων κινδύνου δεν μπορούν να διατίθενται στην αγορά ή να χρησιμοποιούνται στην ΕΕ. Κατάλοιπα τέτοιων φυτοφαρμάκων μπορούν να είναι ανεκτά σε προϊόντα που εισάγονται στην ΕΕ εφόσον έχει καταδειχθεί βάσει αξιολόγησης του κινδύνου ότι δεν συνιστούν κίνδυνο για τους καταναλωτές.

Πηγή: EFSA.

30. Σύμφωνα με τους κανόνες του ΠΟΕ, οι χώρες εισαγωγής δεν μπορούν να χρησιμοποιούν αποκλειστικά κριτήρια βάσει παραγόντων κινδύνου ως λόγο για τον αποκλεισμό ενδεχόμενων εισαγωγών³¹. Η Επιτροπή διεξήγαγε πρόσφατα συζητήσεις με τα κράτη μέλη, τα οποία αξιολογούν τα αιτήματα για ανοχή κατά την εισαγωγή (βλέπε **σημείο 38**), σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής των απαιτήσεων που ορίζονται στους δύο

³¹ Αναλυτικό ευρετήριο του ΠΟΕ, Συμφωνία ΥΦΠ – Προοίμιο (Νομολογία). Σημείο 1.5.2 Relationship of the precautionary principle with the SPS Agreement. Ιανουάριος 2018.

κανονισμούς της ΕΕ για τα φυτοφάρμακα (άδειες και κατάλοιπα)³², τηρώντας παράλληλα τις δεσμεύσεις τους βάσει της συμφωνίας ΥΦΠ³³.

Το ενωσιακό δίκαιο αναθέτει την πρωταρχική ευθύνη για την ασφάλεια των τροφίμων στις επιχειρήσεις τροφίμων

31. Στους υπεύθυνους επιχειρήσεων τροφίμων και ζωοτροφών περιλαμβάνονται, για παράδειγμα, γεωργοί, αλιείς, μεταποιητές, διανομείς, εισαγωγείς και λιανοπωλητές. Όλοι υπόκεινται σε γενικές και ειδικές νομικές απαιτήσεις³⁴. Σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ για τα τρόφιμα, η ευθύνη για τη διασφάλιση της τήρησης της νομοθεσίας αυτής -και ιδίως για την ασφάλεια των τροφίμων- εναπόκειται πρωτίστως στους υπεύθυνους επιχειρήσεων τροφίμων (ή ζωοτροφών)³⁵. Προς συμπλήρωση και στήριξη αυτής της αρχής, οι αρχές των κρατών μελών καλούνται να διασφαλίσουν επαρκείς και αποτελεσματικούς ελέγχους, η δε Επιτροπή καλείται να παρακολουθεί το πλαίσιο συνολικά ώστε να διασφαλίζει ότι λειτουργεί σωστά (βλέπε **γράφημα 4**).

³² Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1107/2009 και κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 396/2005 αντίστοιχα.

³³ Συνοπτική έκθεση της μόνιμης επιτροπής για τα φυτά, τα ζώα, τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές που συνεδρίασε στις Βρυξέλλες στις 16-17 Φεβρουαρίου 2017: Τα κράτη μέλη υπογράμμισαν τις δυσκολίες που μπορεί να δημιουργήσει αυτό σε διεθνές επίπεδο (Κώδικας Τροφίμων) και τα ζητήματα αρμοδιοτήτων σε σχέση με τις εν λόγω αποφάσεις πολιτικής στο επίπεδό τους, δεδομένου του ρόλου τους ως πρώτου αξιολογητή στη διαδικασία διεκπεραίωσης των αιτημάτων για ανοχή κατά την εισαγωγή. Επίσης, συνοπτική έκθεση της μόνιμης επιτροπής για τα φυτά, τα ζώα, τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές που συνεδρίασε στις Βρυξέλλες στις 13-14 Ιουνίου 2018, θέμα Α.14 της ημερήσιας διάταξης.

³⁴ Οι υπεύθυνοι επιχειρήσεων τροφίμων και ζωοτροφών εξασφαλίζουν ότι τα τρόφιμα ή οι ζωοτροφές, σε όλα τα στάδια της παραγωγής, μεταποίησης και διανομής στην επιχείρηση που βρίσκεται υπό τον έλεγχό τους, πληρούν τις απαιτήσεις της νομοθεσίας για τα τρόφιμα που διέπει τις δραστηριότητές τους και ελέγχουν την πλήρωση αυτών των απαιτήσεων.

³⁵ Η σαφής κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των ΥΕΤΖ και των δημόσιων αρχών σε όλο το μήκος της αλυσίδας τροφίμων αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα του ελέγχου καταλληλότητας της γενικής νομοθεσίας για τα τρόφιμα ως αύξηση της αποδοτικότητας.

Γράφημα 4 - Διάρθρωση των ελέγχων του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα για την ασφάλεια των τροφίμων

Σημ.: Οι υπεύθυνοι επιχειρήσεων τροφίμων ενδέχεται να υπόκεινται σε πρόσθετους ελέγχους στο πλαίσιο ιδιωτικών συστημάτων πιστοποίησης και να τους ενσωματώνουν στη δομή των ελέγχων για την ασφάλεια των τροφίμων. Ωστόσο, δεν υπόκεινται σε επίσημους ελέγχους από τα κράτη μέλη ή σε παρακολούθηση από την Επιτροπή.

Πηγή: ΕΕΣ.

32. Λόγω του μεγάλου όγκου τροφίμων, ζωοτροφών, ζώντων ζώων και φυτών που υπόκεινται στη νομοθεσία της ΕΕ για τη (χημική) ασφάλεια των τροφίμων, είναι σημαντικός για την αποδοτική χρήση των πόρων ο καλός συντονισμός των ελέγχων του ιδιωτικού³⁶ και του δημόσιου τομέα. Αναφέρεται ενδεικτικά, όσον αφορά τον αριθμό των σχετικών ελέγχων³⁷, ότι το 2016 οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών ανέλυσαν 84 657 δείγματα για κατάλοιπα φυτοφαρμάκων (συμπεριλαμβανομένων δειγμάτων που ελέγχθηκαν από την

³⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 17 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 178/2002.

³⁷ Στοιχεία που προέρχονται από εκθέσεις της EFSA.

Ισλανδία και τη Νορβηγία) και 706 764 δείγματα για ουσίες και κατάλοιπα που καλύπτονται από την οδηγία 96/23/ΕΚ³⁸.

33. Το 2016, η Επιτροπή εξέτασε κατά πόσο τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να σχεδιάσουν τους επίσημους ελέγχους τους επί των ζωοτροφών βάσει των ελέγχων που διενεργούνται από τον ιδιωτικό τομέα³⁹, ενώ το 2017 διερεύνησε πιθανές συνεργίες μεταξύ των επίσημων ελέγχων, των εσωτερικών ελέγχων των επιχειρήσεων τροφίμων και των ιδιωτικών συστημάτων πιστοποίησης⁴⁰. Η ανάλυση που πραγματοποιήθηκε το 2016 στον τομέα των ζωοτροφών έδωσε στην Επιτροπή τη δυνατότητα να προσδιορίσει τα πιθανά οφέλη, αλλά και τις δυσκολίες, που συνεπάγεται μια στενότερη αλληλεπίδραση μεταξύ του συστήματος των επίσημων ελέγχων στις ζωοτροφές και των ιδιωτικών συστημάτων διασφάλισης.

34. Αν και οι αρχές των κρατών μελών συμφώνησαν ότι η σωστή παρακολούθηση της ποιότητας των εν λόγω ιδιωτικών συστημάτων και των εσωτερικών ελέγχων των υπευθύνων επιχειρήσεων τροφίμων είναι σημαντική, οι αρχές τουλάχιστον δύο κρατών μελών εξέφρασαν ανησυχίες σχετικά με αυτές τις εξελίξεις⁴¹. Η μία αφορά το γεγονός ότι υπάρχουν οικονομικές σχέσεις μεταξύ των υπευθύνων επιχειρήσεων τροφίμων και των οργανισμών πιστοποίησης και ότι οι έλεγχοι στο πλαίσιο των συστημάτων συνήθως ανακοινώνονται εκ των προτέρων, δεδομένου ότι η προειδοποίηση μπορεί να επηρεάσει

³⁸ Οδηγία 96/23/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 1996, περί λήψεως μέτρων ελέγχου για ορισμένες ουσίες και τα κατάλοιπά τους σε ζώντα ζώα και στα προϊόντα τους (ΕΕ L 125 της 23.5.1996, σ. 10).

³⁹ Στην έκθεση επισκόπησης «Interaction Between the System of Official Feed Controls and Private Assurance Schemes» αναγνωρίζονται ορισμένα οφέλη για τις αρμόδιες αρχές από την καθιέρωση αλληλεπιδράσεων με ιδιωτικά συστήματα διασφάλισης (ΓΔ Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων -2016-8975). http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/overview_reports/

⁴⁰ Έλεγχοι και αναλύσεις στον τομέα της υγείας και των τροφίμων, πρόγραμμα 2017. Γενική Διεύθυνση Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων.

⁴¹ Για παράδειγμα, ΓΔ Υγείας και Ασφάλειας των τροφίμων 2017-6072. Τελική έκθεση διερευνητικής αποστολής που πραγματοποιήθηκε στη Γερμανία από τις 28 Νοεμβρίου 2017 έως τις 6 Δεκεμβρίου 2017 προκειμένου να συγκεντρωθούν πληροφορίες σχετικά με τις συνεργίες των επίσημων ελέγχων με τους ελέγχους των υπευθύνων επιχειρήσεων τροφίμων και με τα συστήματα πιστοποίησης τρίτων. http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/audit_reports/. Οι Κάτω Χώρες εξέφρασαν επίσης παρόμοιες ανησυχίες κατά τη διάρκεια της επίσκεψης ελέγχου που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του ελέγχου μας.

αρνητικά την αξιοπιστία των πληροφοριών. Η άλλη ανησυχία αφορά το γεγονός ότι ορισμένες νομικές απαιτήσεις δεν επαναλαμβάνονται ακριβώς στα συστήματα προτύπων ασφάλειας για τα τρόφιμα του ιδιωτικού τομέα, π.χ. τα όρια καταλοίπων.

Φλιτζάνι καφέ αριθ. 2

Πώς ελέγχει η επιχείρηση καφέ τον καφέ σας;

Οι κόκκοι καφέ που χρησιμοποιούνται για τον καφέ σας είναι σχεδόν σίγουρα εισαγόμενοι και πιθανώς έχουν υποστεί επεξεργασία από επιχείρηση τροφίμων στην ΕΕ.

Ο υπεύθυνος της επιχείρησης τροφίμων διαθέτει σύστημα διαχείρισης HACCP (Ανάλυση κινδύνου και κρίσιμα σημεία ελέγχου) για τον εντοπισμό, μεταξύ άλλων, τυχόν χημικών παραγόντων κινδύνου. Εφαρμόζονται ειδικές διαδικασίες, όπως τακτικός καθαρισμός των εγκαταστάσεων (για την πρόληψη των περιβαλλοντικών μολυσματικών παραγόντων), εργαστηριακές δοκιμές σε κάθε φορτίο ακατέργαστου προϊόντος κατά την παραλαβή του, μηχανογραφικά συστήματα για τον έλεγχο των μέγιστων επιπέδων θερμότητας κατά τη διαδικασία καβουρδίσματος (για τον έλεγχο της παραγωγής ακρυλαμιδίου), και πολλές άλλες.

Επιπλέον, οι υπεύθυνοι διενεργούν γενικά συμπληρωματικούς ελέγχους για να ικανοποιήσουν τις ειδικές απαιτήσεις των άμεσων πελατών τους (π.χ. για να εγγυηθούν την απουσία συγκεκριμένης ουσίας).

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους ελέγχους των δημόσιων αρχών, προχωρήστε στο «φλιτζάνι καφέ» αριθ. 3 (σημείο 61 κατωτέρω).

Τα τρόφιμα που εισάγονται από τρίτες χώρες πρέπει να πληρούν τα πρότυπα της ΕΕ

35. Περίπου το 13 % των προϊόντων που καταναλώνονται στην ΕΕ εισάγονται από τρίτες χώρες⁴². Εκτός της ΕΕ, τα πρότυπα ασφάλειας των τροφίμων μπορεί να διαφέρουν από τα

⁴² Εκτιμώμενη κατανάλωση = παραγωγή στην ΕΕ + εισαγωγές - εξαγωγές. Στοιχεία σχετικά με την παραγωγή στην ΕΕ – 734 εκατομμύρια τόνοι (πηγή: «EU agricultural production volumes for 2013 in million tonnes», Faostat). Στοιχεία σχετικά με τις εισαγωγές – σχεδόν 93 εκατομμύρια

εφαρμοζόμενα στην ΕΕ. Σε συνεργασία με 188 χώρες, η ΕΕ εργάζεται για την ανάπτυξη του Κώδικα Τροφίμων, μιας συλλογής προτύπων, κατευθυντήριων γραμμών και κωδίκων πρακτικής. Ο Κώδικας Τροφίμων παρέχει ένα βασικό πλαίσιο μέσω του οποίου εναρμονίζονται πολλές πτυχές των προτύπων τροφίμων. Όμως, ενώ αρκετές χώρες εφαρμόζουν τα πρότυπα που έχουν συμφωνηθεί στον Κώδικα, υπάρχουν περιορισμοί ως προς τον βαθμό τυποποίησης που μπορεί να προσφέρει⁴³. Παραδείγματος χάριν, σύμφωνα με την Επιτροπή, το ήμισυ περίπου των ανώτατων ορίων καταλοίπων για τα φυτοφάρμακα που ορίστηκαν τα τελευταία χρόνια ήταν πανομοιότυπα στον Κώδικα και την ενωσιακή νομοθεσία.

36. Η Επιτροπή δηλώνει στον ιστότοπό της και στις δημόσιες ανακοινώσεις της ότι οι αυστηροί κανόνες εισαγωγής όσον αφορά την υγιεινή των τροφίμων και των ζωοτροφών, την ασφάλεια των καταναλωτών και την κατάσταση της υγείας των ζώων έχουν ως στόχο να διασφαλίσουν ότι όλες οι εισαγωγές πληρούν τα ίδια υψηλά πρότυπα με τα προϊόντα που παράγονται στην ΕΕ⁴⁴. Η τελευταία ετήσια έκθεση της EFSA για τα κατάλοιπα φυτοφαρμάκων επισημαίνει ότι τα προϊόντα που εισάγονται είναι δύο φορές πιθανότερο να υποβληθούν σε δοκιμές σε σχέση με αυτά που παράγονται στην ΕΕ. Αυτό αντικατοπτρίζει την εφαρμογή ενός μοντέλου κινδύνου για την ασφάλεια των τροφίμων⁴⁵.

37. Η ΕΕ διατηρεί εμπορικές σχέσεις με τρίτες χώρες με δύο τρόπους: 1) μέσω διμερών συμφωνιών και 2) χωρίς συγκεκριμένες διμερείς συμφωνίες. Και στις δύο περιπτώσεις, οι

τόνοι το 2016, και με τις εξαγωγές – 91 εκατομμύρια τόνοι (πηγή: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20171016-1?inheritRedirect=true>).

⁴³ Παραδείγματος χάριν, οι κατάλογοι χημικών ουσιών που περιλαμβάνονται στον Κώδικα Τροφίμων μπορεί να μην είναι εξαντλητικοί ή τα κράτη μέλη μπορεί να εξακολουθούν να εφαρμόζουν διαφορετικά όρια σε σχέση με μια συγκεκριμένη ουσία (π.χ. διαφορετικά ΑΟΚ).

⁴⁴ https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/legislation/imports_en

⁴⁵ Ενώ εισάγεται το 13 % των προϊόντων που καταναλώνονται στην ΕΕ (βλέπε υποσημείωση 42), το 26,4 % (22 345) του συνολικού αριθμού δειγμάτων (84 657) αφορούσε προϊόντα που εισήχθησαν από τρίτες χώρες και το 67 % (56 749) του συνόλου προερχόταν από τις χώρες που υποβάλλουν στοιχεία (ΕΕ, Ισλανδία και Νορβηγία). Έκθεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2016 για τα υπολείμματα γεωργικών φαρμάκων σε τρόφιμα, Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων.

τρίτες χώρες υποχρεούνται να συμμορφώνονται με τα πρότυπα της ΕΕ κατά την εξαγωγή προϊόντων στην ΕΕ.

38. Σε αιτιολογημένες περιπτώσεις, τρίτες χώρες μπορούν να ζητούν από την ΕΕ να τροποποιήσει ορισμένα όρια (π.χ. τα ανώτατα όρια καταλοίπων για συγκεκριμένο φυτοφάρμακο ή συγκεκριμένο προϊόν διατροφής). Ο εν λόγω μηχανισμός είναι γνωστός ως «ανοχή κατά την εισαγωγή». Ένα καθορισμένο κράτος μέλος αξιολογεί πρώτο το αίτημα και την τεκμηρίωση που αποστέλλει η τρίτη χώρα. Στη συνέχεια, βάσει αυτής της αξιολόγησης κινδύνου, η EFSA εκδίδει γνώμη. Εάν η γνώμη αυτή είναι ευνοϊκή και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι δεν διακυβεύεται η ασφάλεια των καταναλωτών, η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να αποδεχθεί το αίτημα για ανοχή κατά την εισαγωγή της τρίτης χώρας και να τροποποιήσει το νομικό πλαίσιο της ΕΕ ανάλογα τις ανάγκες της (π.χ. ορίζοντας ΑΟΚ ειδικά για την ΕΕ). Τρίτες χώρες μπορούν επίσης να υποβάλλουν αίτημα για ανοχή κατά την εισαγωγή για τρόφιμα που περιέχουν δραστικές ουσίες μη εγκεκριμένες στην ΕΕ⁴⁶. Ως εκ τούτου, στην περίπτωση των ανοχών κατά την εισαγωγή, η ΕΕ έχει αναπτύξει ένα νομικό πλαίσιο ώστε να απαιτείται από τις τρίτες χώρες που εξάγουν στην ΕΕ να συμμορφώνονται με τα ίδια πρότυπα όσον αφορά την ασφάλεια των τροφίμων με εκείνα που ισχύουν για τα προϊόντα που παράγονται στην ΕΕ (βλέπε **σημείο 30**).

Το μοντέλο αντιμετωπίζει προκλήσεις

39. Στην παρούσα ενότητα της έκθεσης επισημαίνονται οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει επί του παρόντος το μοντέλο της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων. Στις ενότητες που ακολουθούν περιγράφονται ο βαθμός πληρότητας του νομικού πλαισίου, ορισμένα στοιχεία που υπάρχουν και τα οποία θέτουν μεσοπρόθεσμα σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα του μοντέλου για την ασφάλεια των τροφίμων, καθώς και οι περιορισμοί του συστήματος ελέγχου.

⁴⁶ Εάν, παραδείγματος χάριν, οι εν λόγω ουσίες δεν είχαν εγκριθεί για λόγους άλλους, πλην λόγων δημόσιας υγείας.

Ορισμένα στοιχεία των νομικών διατάξεων της ΕΕ δεν έχουν ακόμη εφαρμοστεί ή για την εφαρμογή τους απαιτείται η λήψη μέτρων

40. Κατά τα έτη μετά την έγκριση της γενικής νομοθεσίας για τα τρόφιμα το 2002, τέθηκαν σε ισχύ διάφοροι κανονισμοί που διέπουν τους χημικούς παράγοντες κινδύνου στα τρόφιμα, τις ζωοτροφές, τα ζώα ζώντα και τα φυτά. Ορισμένα στοιχεία των νομικών διατάξεων της ΕΕ μένει ακόμη να εφαρμοστούν ή απαιτείται η λήψη μέτρων από την Επιτροπή (βλέπε **σημείο 53 και παράρτημα III**). Ως εκ τούτου, ορισμένα από τα εν λόγω στοιχεία καλύπτονται από εθνικά μέτρα. Διαπιστώσαμε ότι αυτό επηρέαζε τη δυνατότητα επιβολής του νομικού πλαισίου και την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς και μπορεί να θέσει ενδεχομένως σε κίνδυνο το επίπεδο προστασίας από τους χημικούς παράγοντες κινδύνου που προέβλεπαν το 2002 οι νομοθέτες της ΕΕ. Στον **πίνακα 2** παρατίθενται παραδείγματα στοιχείων ενωσιακών νομικών διατάξεων των οποίων εκκρεμεί η θέση σε εφαρμογή ή σε σχέση με τα οποία απαιτείται η λήψη μέτρων από την Επιτροπή.

Πίνακας 2 – Στοιχεία ενωσιακών νομικών διατάξεων των οποίων εκκρεμεί η θέση σε εφαρμογή ή σε σχέση με τα οποία απαιτείται η λήψη μέτρων

Είδος ουσίας	Στοιχεία που εκκρεμούν
Πρόσθετα τροφίμων	Πλήρης επαναξιολόγηση Μεθοδολογία για τη μέτρηση της πρόσληψης προσθέτων τροφίμων
Ένζυμα τροφίμων	Έγκριση καταλόγου εγκεκριμένων ενζύμων τροφίμων
Αρτύματα τροφίμων	Επικαιροποίηση καταλόγου αρτυμάτων τροφίμων Μεθοδολογία για τη μέτρηση της πρόσληψης αρτυμάτων τροφίμων
Πηγές θρεπτικών συστατικών (συμπληρώματα διατροφής/φυτικά προϊόντα)	Καθορισμός μέγιστων και ελάχιστων επιπέδων βιταμινών και μετάλλων
Κατάλοιπα φυτοφαρμάκων	Εναρμόνιση συντελεστών μεταποίησης Μεθοδολογία για τον καθορισμό ΑΟΚ για την αθροιστική έκθεση

41. Διαπιστώσαμε ότι, σήμερα, η νομοθεσία της ΕΕ καλύπτει ορισμένες ομάδες ουσιών (π.χ. κατάλοιπα φυτοφαρμάκων, κτηνιατρικά φάρμακα) αναλυτικότερα από ό,τι άλλες (π.χ. ένζυμα, υλικά που έρχονται σε επαφή με τρόφιμα). Η Επιτροπή δεν έχει διενεργήσει ούτε

έχει αναθέσει οριζόντια αξιολόγηση του κινδύνου, η οποία θα δικαιολογούσε ενδεχομένως τις διαφορές αυτές.

Η βιωσιμότητα του μοντέλου της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων δοκιμάζεται

42. Ενώ στοιχεία του νομικού πλαισίου για τις χημικές ουσίες στα τρόφιμα, τις ζωοτροφές, τα φυτά και τα ζώα δεν έχουν ακόμη οριστικοποιηθεί (βλέπε **σημείο 40 και παράρτημα III**), η χημική βιομηχανία συνεχίζει να αναπτύσσεται. Ασκούνται σημαντικές πιέσεις για την έγκριση νέων ουσιών. Όπως επισήμανε η Ernst & Young στην εξωτερική της αξιολόγηση της EFSA το 2012, ο αριθμός των εγκεκριμένων προϊόντων αυξάνεται σταδιακά από το 2006, παράλληλα με τον αριθμό των αιτήσεων που υποβάλλονται και εγκρίνονται. Η έκθεση του αξιολογητή επεσήμανε επίσης ότι οι αιτήσεις αντιστοιχούν σε ποσοστό άνω του 60% της δραστηριότητας της EFSA και ότι περισσότερο από το ένα τρίτο αυτών των αιτήσεων αφορά νέα προϊόντα. Αυτό ασκεί πιέσεις στην EFSA και μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη διάθεση πόρων σε αξιολογήσεις που ζητούνται από τη βιομηχανία. Πράγματι, διάφορες υπηρεσίες της EFSA επιβεβαίωσαν την ύπαρξη σημαντικών καθυστερήσεων, ιδίως στον τομέα των συστατικών τροφίμων που αποτελούν αντικείμενο ρύθμισης. Ωστόσο, παρά τις πρόσφατες προόδους, οι καθυστερήσεις αυτές δεν έχουν ακόμη αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά.

43. Τα κράτη μέλη δεν παρέχουν πάντοτε τα δεδομένα που είναι απαραίτητα για τη διενέργεια των επιστημονικών αξιολογήσεων⁴⁷, παρά το γεγονός ότι υποχρεούνται από το νόμο ή τους ζητείται από την EFSA να το πράξουν. Οι καθυστερήσεις στις επιστημονικές αξιολογήσεις, συμπεριλαμβανομένων των αξιολογήσεων από την EFSA, έχουν αντίκτυπο στην ικανότητα των νομοθετών να εγκρίνουν νέους νόμους ή να τροποποιούν τους υφιστάμενους. Οι καθυστερήσεις αυτές οφείλονται, μεταξύ άλλων, στους περιορισμένους πόρους και στο γεγονός ότι οι επιστημονικοί φορείς δυσκολεύονται να διατηρήσουν υψηλό επίπεδο επιστημονικής εμπειρογνωμοσύνης, π.χ. λόγω ανεπαρκούς αριθμού εμπειρογνομόνων.

⁴⁷ Όπως στοιχεία σχετικά με την παρουσία χημικών ουσιών ή σχετικά με την κατανάλωση τροφίμων.

44. Το νομικό πλαίσιο είναι πλέον τόσο εκτενές ώστε οι δημόσιες αρχές δεν είναι σε θέση να διεξάγουν εκτεταμένες δοκιμές για όλες τις ουσίες που αποτελούν αντικείμενο ρύθμισης (βλέπε [σημείο 50 και παράρτημα I](#)).

45. Οι παράγοντες αυτοί απειλούν τη βιωσιμότητα του μοντέλου μακροπρόθεσμα, επειδή οι προσδοκίες είναι ανώτερες των δυνατοτήτων του στην τρέχουσα μορφή του. Η EFSA έχει ήδη αναγνωρίσει τη βιωσιμότητα ως τομέα στον οποίο πρέπει να δοθεί προσοχή τα επόμενα χρόνια. Η Επιτροπή έχει επίσης αρχίσει να πραγματεύεται το θέμα μέσω του προγράμματος REFIT και τομεακών αξιολογήσεων.

Περιορισμοί στο σύστημα ελέγχου

Το σύστημα ελέγχου για τα προϊόντα που παράγονται ή καλλιεργούνται στην ΕΕ

46. Τα κράτη μέλη είναι υπεύθυνα για την επιβολή της νομοθεσίας που ισχύει για ολόκληρη την αλυσίδα γεωργικών προϊόντων διατροφής «από το αγρόκτημα στο πιάτο» (βλέπε [γράφημα 5](#)). Σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ, οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών διενεργούν ελέγχους ώστε να εξακριβώνεται ότι οι δραστηριότητες των φορέων εκμετάλλευσης και τα εμπορεύματα που διατίθενται στην αγορά της ΕΕ πληρούν τα σχετικά πρότυπα και τις σχετικές απαιτήσεις. Οι εν λόγω έλεγχοι θα πρέπει να διενεργούνται τακτικά, αναλόγως του κινδύνου και με την κατάλληλη συχνότητα⁴⁸.

⁴⁸ Κατ' αρχήν, τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να ορίζουν τον κατάλληλο αριθμό ελέγχων, όμως η ενωσιακή νομοθεσία μπορεί να καθορίζει συχνότητες για συγκεκριμένα προϊόντα, π.χ. το παράρτημα IV της οδηγίας 96/23/EK του Συμβουλίου θεσπίζει τα επίπεδα και τη συχνότητα της δειγματοληψίας για τα ζώντα ζώα και τα ζωικά προϊόντα.

Γράφημα 5 - Σύστημα ελέγχου των κρατών μελών για την αλυσίδα γεωργικών προϊόντων διατροφής

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

47. Διαπιστώσαμε ότι οι αρχές των κρατών μελών επιθεωρούν τα συστήματα ελέγχου που εφαρμόζουν οι υπεύθυνοι επιχειρήσεων τροφίμων για την αντιμετώπιση των χημικών κινδύνων και τα επιτευχθέντα αποτελέσματα⁴⁹. Στο πλαίσιο των επιθεωρήσεων ενδέχεται να εντοπίζονται αδυναμίες στη χρήση των συστατικών τροφίμων που αποτελούν αντικείμενο ρύθμισης ή φυτοπροστατευτικών προϊόντων και κτηνιατρικών φαρμάκων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε υπερβολικά κατάλοιπα αυτών ή στην παρουσία καταλοίπων μη εγκεκριμένων ουσιών στα τρόφιμα. Επιπλέον, οι αρχές των κρατών μελών μπορούν να λαμβάνουν δείγματα για εργαστηριακές αναλύσεις βάσει σχεδίων ελέγχου.

⁴⁹ Άρθρο 10 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 882/2004.

© Ευρωπαϊκή Ένωση 2014.

Οι δοκιμές στις οποίες τα κράτη μέλη υποβάλλουν τα τρόφιμα που διατίθενται στο εμπόριο στην ΕΕ καλύπτουν συχνότερα ορισμένες ομάδες χημικών ουσιών από άλλες

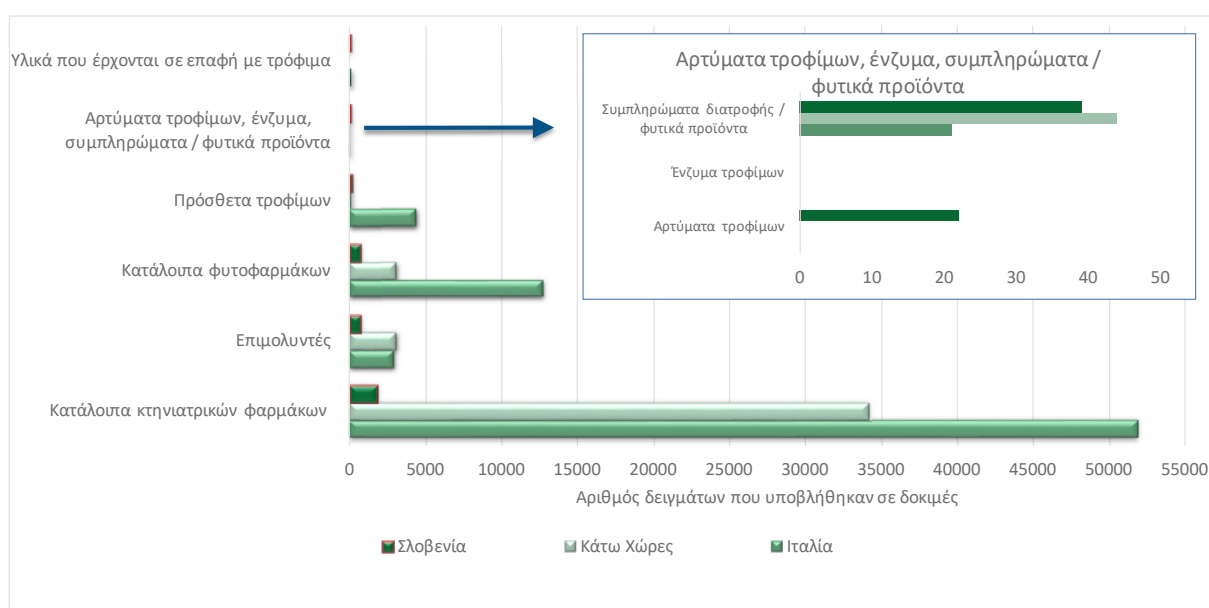
48. Τα κράτη μέλη δεν υποχρεούνται να περιλαμβάνουν όλες τις ουσίες που ρυθμίζονται από την ΕΕ στα σχέδιά τους, όμως πρέπει να σχεδιάζουν τους ελέγχους τους με βάση τον κίνδυνο. Τα τρία κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήθηκε επίσκεψη διενεργούν ανάλυση κινδύνου για κάθε επιμέρους σχέδιο, δηλαδή συνήθως χωριστά για τις διαφορετικές ομάδες ουσιών. Ωστόσο, κανένα από αυτά τα κράτη μέλη δεν έχει πραγματοποιήσει οριζόντια αξιολόγηση του κινδύνου για την ταξινόμηση των διαφόρων ομάδων χημικών ουσιών βάσει του επιπέδου επικινδυνότητας.

49. Στα τρία κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήθηκε επίσκεψη εξετάσαμε εκθέσεις σχετικά με εργαστηριακές αναλύσεις διαφόρων ομάδων χημικών ουσιών⁵⁰. Διαπιστώσαμε

⁵⁰ Οι πληροφορίες που παρουσιάζονται αφορούν μόνο τα τρία κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήθηκε επίσκεψη κατά τη διάρκεια του ελέγχου. Για τα συστατικά τροφίμων που υπόκεινται σε ρύθμιση και τους επιμολυντές που δεν περιλαμβάνονται στην οδηγία 96/23/ΕΚ δεν υπάρχουν εκθέσεις σε επίπεδο ΕΕ. Για τα κατάλοιπα φυτοφαρμάκων και τα κτηνιατρικά

ότι αυτά τα κράτη μέλη καλύπτουν ορισμένες ομάδες ουσιών σε μεγαλύτερο βάθος από ό,τι άλλες. Επικεντρώνουν τους ελέγχους τους σε κατάλοιπα φυτοφαρμάκων, κτηνιατρικά φάρμακα και επιμολυντές⁵¹, όμως δεν καλύπτουν πάντοτε τα συστατικά τροφίμων που υπόκεινται σε ρύθμιση, όπως αρτύματα τροφίμων και ένζυμα τροφίμων. Στο **γράφημα 6** παρουσιάζονται δείγματα⁵² που εξετάστηκαν το 2016 για διάφορες ομάδες χημικών ουσιών στα τρία κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήθηκε επίσκεψη.

Γράφημα 6 - Δείγματα που ελέγχθηκαν το 2016 από τα κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήθηκε επίσκεψη

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει εκθέσεων ελέγχου των κρατών μελών.

50. Η ατελής εναρμόνιση των νομικών διατάξεων σε επίπεδο ΕΕ (βλέπε **σημεία 40 και 41**) εξηγεί ενδεχομένως εν μέρει τον χαμηλό αριθμό -και σε ορισμένες περιπτώσεις την έλλειψη- ελέγχων σε σχέση με ορισμένες ουσίες (π.χ. ένζυμα και υλικά που έρχονται σε

φάρμακα, η EFSA καταρτίζει ετήσιες εκθέσεις σχετικά με τα αποτελέσματα των δοκιμών των κρατών μελών.

⁵¹ Ωστόσο, οι δοκιμές αυτές δεν καλύπτουν όλες τις πτυχές των χημικών κινδύνων, όπως η συσσώρευση φυτοφαρμάκων (βλέπε **σημείο 7 του παραρτήματος III**).

⁵² Ένα δείγμα μπορεί να περιλαμβάνει διάφορες δοκιμές για διαφορετικές ουσίες.

επαφή με τρόφιμα, βλέπε [γράφημα 7](#)). Παρότι το ισχύον νομικό πλαίσιο της ΕΕ επιτρέπει στα κράτη μέλη να διενεργούν ορισμένους ελέγχους σε σχέση με τα πρόσθετα και τα αρτύματα, αυτά δεν διενεργούν παρά μικρό μόνο αριθμό τέτοιων ελέγχων. Αυτό αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν περιορισμένους πόρους και δεν είναι εφικτό να πραγματοποιούν δοκιμές για όλες τις ουσίες⁵³. Στον [πίνακα 3](#) παρουσιάζονται συνοπτικά οι δυνητικοί κίνδυνοι που δεν καλύπτονται από τα κράτη μέλη εάν αποκλείουν από τους ελέγχους τους ορισμένα συστατικά τροφίμων που υπόκεινται σε ρύθμιση.

Πίνακας 3 - Πιθανοί κίνδυνοι που σχετίζονται με ορισμένες ουσίες που προστίθενται στα τρόφιμα

Ομάδα ουσιών	Κίνδυνοι
Πρόσθετα τροφίμων	<ul style="list-style-type: none"> • Ενδέχεται να χρησιμοποιούνται πρόσθετα εκτός από τα επιτρεπόμενα • Τα χρησιμοποιούμενα πρόσθετα ενδέχεται να μην πληρούν τα κριτήρια καθαρότητας • Τα εγκεκριμένα πρόσθετα ενδέχεται να χρησιμοποιούνται σε υπερβολικές ποσότητες • Ανεπαρκής επαλήθευση της τήρησης της αρχής quantum satis (μη καθορισμένο μέγιστο επίπεδο, προς χρήση σύμφωνα με την ορθή παρασκευαστική πρακτική)
Αρτύματα τροφίμων (συμπεριλαμβανόμενων αρτυμάτων καπνιστών τροφίμων)	<ul style="list-style-type: none"> • Ενδέχεται να χρησιμοποιούνται αρτύματα εκτός των εγκεκριμένων • Τα εγκεκριμένα αρτύματα ενδέχεται να χρησιμοποιούνται σε υπερβολικές ποσότητες
Ένζυμα τροφίμων	<ul style="list-style-type: none"> • Ενδέχεται να χρησιμοποιούνται επιβλαβή ένζυμα • Ενδέχεται να χρησιμοποιούνται ένζυμα σε υπερβολικές ποσότητες

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει ανάλυσης στοιχείων της ισχύουσας νομοθεσίας.

⁵³ Οι όροι χρήσης στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1333/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, που αφορά τα πρόσθετα τροφίμων, καταλαμβάνουν 314 σελίδες (παραρτήματα 2-4).

Περαιτέρω καθοδήγηση για την αντιμετώπιση των παραβάσεων

51. Εάν οι αρχές των κρατών μελών διαπιστώσουν παράβαση κατά τη διάρκεια των επίσημων επιθεωρήσεων, πρέπει να λάβουν μέτρα ώστε να διασφαλιστεί ότι τα μη ασφαλή τρόφιμα δεν θα κυκλοφορήσουν στην αγορά και ο φορέας εκμετάλλευσης θα λάβει διορθωτικά μέτρα. Στα πιθανά μέτρα επιβολής σε επίπεδο κράτους μέλους περιλαμβάνεται η καταστροφή ενός συγκεκριμένου προϊόντος ή η απόσυρσή του από την αγορά, η αναστολή ή η παύση της δραστηριότητας. Επιπλέον, τα κράτη μέλη πρέπει να θεσπίζουν δικούς τους κανόνες σχετικά με τις κυρώσεις, οι οποίες θα πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές⁵⁴.

52. Εξετάσαμε τους εθνικούς κανόνες και τα μέτρα επιβολής που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήθηκε επίσκεψη και διαπιστώσαμε ότι έχουν θεσπίσει κανόνες όσον αφορά τις κυρώσεις για παραβάσεις που σχετίζονται με χημικούς παράγοντες κινδύνου. Εάν από εργαστηριακές δοκιμές προκύψει ότι ένα δείγμα υπερβαίνει το όριο που ορίζεται στη νομοθεσία της ΕΕ, τα κράτη μέλη παρακολουθούν τη συνέχεια που δίδεται στην παράβαση και διενεργούν αξιολόγηση της ασφάλειας. Εάν κρίνουν ότι το προϊόν είναι ασφαλές, σε μια πρώτη φάση απευθύνουν συνήθως προειδοποίηση ή διενεργούν αυξημένους ελέγχους. Όταν η αξιολόγηση της ασφάλειας υποδεικνύει κίνδυνο για την υγεία, επιβάλλουν πρόστιμα.

53. Διαπιστώσαμε, ωστόσο, ότι στις περιπτώσεις που τα κράτη μέλη εντοπίζουν μη συμμόρφωση, αντιμετωπίζουν δυσκολίες στον καθορισμό των μέτρων επιβολής που πρέπει να ληφθούν σε σχέση με συγκεκριμένη παράβαση. Δεν μπορούν να χρησιμοποιούν μια καθορισμένη τιμή ως βάση για τον προσδιορισμό του είδους των μέτρων που πρέπει να ληφθούν σε περίπτωση μη συμμόρφωσης.

Η Επιτροπή εξετάζει τις ενέργειες των αρχών των κρατών μελών

54. Η Επιτροπή πραγματοποιεί επισκέψεις στα κράτη μέλη προκειμένου να ελέγχει τα μέτρα που λαμβάνουν οι εθνικές αρχές για την εφαρμογή της ενωσιακής νομοθεσίας.

⁵⁴ Άρθρα 54 και 55 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 882/2004.

Μπορεί να απευθύνει συστάσεις στις εθνικές αρχές και παρακολουθεί τη συνέχεια που δίδεται σε αυτές. Επίσης, μπορεί να χρησιμοποιεί άλλους μηχανισμούς (όπως καταγγελίες, παρακολούθηση των εκθέσεων των κρατών μελών, κοινοποιήσεις εθνικών σχεδίων νόμου και ελέγχους μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο) προκειμένου να εντοπίζει προβλήματα που επηρεάζουν την εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ.

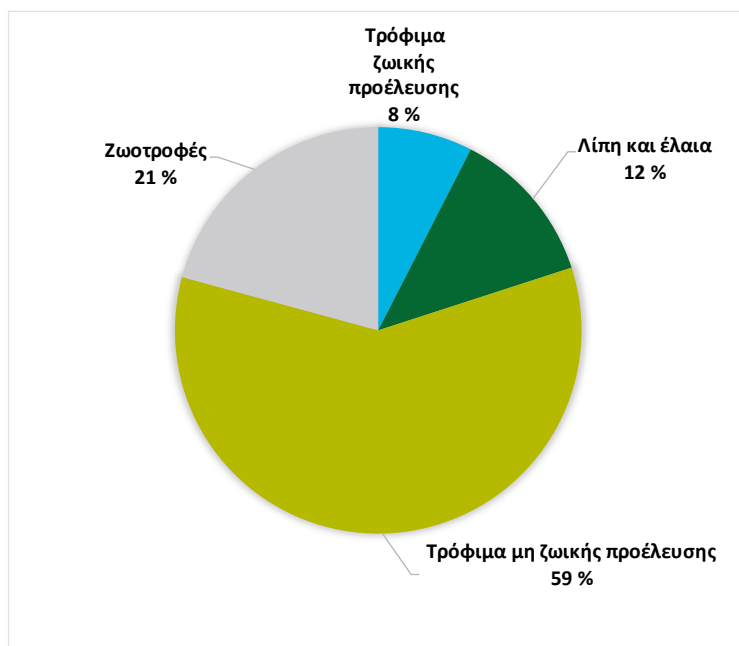
55. Όταν η Επιτροπή διαπιστώνει μη συμμόρφωση, έχει στη διάθεσή της αρκετές επιλογές, που κυμαίνονται από διάλογο στο επίπεδο που κρίνεται ενδεδειγμένο έως την κίνηση επίσημης διαδικασίας επί παραβάσει. Μπορεί επίσης να απευθύνει επιστολές στα ανώτερα κλιμάκια, να κινεί δικαστικές διαδικασίες ή ακόμη είτε να αναστέλλει τις πωλήσεις συγκεκριμένων τροφίμων είτε να επιβάλλει ειδικούς όρους. Η Επιτροπή πρέπει να λαμβάνει τέτοιου είδους μέτρα όταν τα τρόφιμα αυτά ενδέχεται να ενέχουν σοβαρό κίνδυνο για την ανθρώπινη υγεία, καθώς και όταν υπάρχουν ενδείξεις σοβαρής αδυναμίας στα συστήματα ελέγχου ενός κράτους μέλους. Μέχρι σήμερα, το έχει πράξει τουλάχιστον σε μία περίπτωση, όταν απαγόρευσε την πώληση τυριού για την παραγωγή του οποίου χρησιμοποιείτο γάλα που περιείχε κατάλοιπα αντιβιοτικών.

56. Εξετάσαμε τις συστάσεις που διατυπώθηκαν σε συνέχεια των ελέγχων τους οποίους διενήργησε η Επιτροπή το 2016. Εντοπίσαμε συστάσεις ελέγχου σχετικά με φυτοφάρμακα, επιμολυντές και κτηνιατρικά φάρμακα. Η Επιτροπή δεν διατύπωσε συστάσεις ούτε εφάρμοσε μέτρα επιβολής σε βάρος κρατών μελών σε σχέση με συστατικά τροφίμων που υπόκεινται σε ρύθμιση.

Το σύστημα ελέγχου για τα προϊόντα που καταναλώνονται στην ΕΕ αλλά παράγονται ή καλλιεργούνται αλλού

57. Οι έλεγχοι στα σύνορα είναι σημαντικοί επειδή η στιγμή που τα προϊόντα από τρίτες χώρες φθάνουν στην ΕΕ είναι και η πρώτη κατά την οποία είναι διαθέσιμα για ελέγχους από τις αρχές των κρατών μελών. Τα προϊόντα που εισάγονται, από τη στιγμή της άφιξής τους στην επικράτεια της ΕΕ, υπόκεινται στο ίδιο καθεστώς ελέγχου με την εγχώρια παραγωγή. Το μεγαλύτερο μέρος των τροφίμων που εισάγουμε είναι μη ζωικής προέλευσης, συμπεριλαμβανομένων σπόρων, φρούτων και λαχανικών, καφέ, τσαγιού και μπαχαρικών (βλέπε **γράφημα 7**).

Γράφημα 7 - Εισαγωγές διαφόρων ειδών τροφίμων και ζωοτροφών το 2016

Σημ.: Τα έλαια και τα λίπη μπορεί να είναι είτε ζωικής είτε μη ζωικής προέλευσης και να προορίζονται ή να μην προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο.

Πηγή: ΕΕΣ, σύμφωνα με τη Eurostat, βάσει βάρους.

58. Το σύστημα ελέγχου της ΕΕ για τις εισαγωγές βασίζεται στον κίνδυνο για την υγεία των ανθρώπων, των ζώων και των φυτών. Τα προϊόντα υψηλότερου κινδύνου πρέπει να πληρούν αυστηρότερες προϋποθέσεις προκειμένου να εισαχθούν στην ΕΕ και, συνεπώς, υπόκεινται σε υψηλότερο επίπεδο ελέγχων σε σχέση με τις εισαγωγές χαμηλότερου κινδύνου. Η προσέγγιση της ΕΕ ερείδεται στην παραδοχή ότι τα τρόφιμα ζωικής προέλευσης συνεπάγονται υψηλότερο βαθμό κινδύνου⁵⁵ από τα τρόφιμα μη ζωικής προέλευσης. Κατά συνέπεια, οι εισαγωγές τροφίμων μη ζωικής προέλευσης υπόκεινται συνήθως σε λιγότερους ελέγχους από ό,τι οι εισαγωγές τροφίμων ζωικής προέλευσης, εάν δεν υπάρχει ειδικός κίνδυνος που υπόκειται σε ρύθμιση (βλέπε **σημείο 60**).

⁵⁵ Τα εισαγόμενα προϊόντα ζωικής προέλευσης και τα ζώντα ζώα παρουσιάζουν υψηλό επίπεδο κινδύνου καθώς μπορούν να μεταδώσουν σοβαρές ασθένειες του ανθρώπου και των ζώων. Ιστοσελίδα της ΓΔ Υγείας και Ασφάλειας των τροφίμων: https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/legislation/imports/animal_en

59. Τα τρόφιμα ζωικής προέλευσης μπορούν να εισέλθουν στην ΕΕ μόλις η Επιτροπή εγκρίνει τη χώρα καταγωγής τους⁵⁶ και τις εγκαταστάσεις σε τρίτες χώρες με βάση τους καταλόγους που υποβάλλονται από τις χώρες αυτές⁵⁷⁵⁸.

60. Κατά γενικό κανόνα, η ενωσιακή νομοθεσία παρέχει στα κράτη μέλη την ευχέρεια να καθορίζουν τη συχνότητα και τη φύση των ελέγχων επί των εισαγωγών τροφίμων μη ζωικής προέλευσης. Το **πλαίσιο 3** παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις εξαιρέσεις σε αυτόν τον γενικό κανόνα και συνοψίζει τις ειδικές διαδικασίες ελέγχου και τους όρους εισαγωγής που ισχύουν στις περιπτώσεις αυτές για φορτία τροφίμων μη ζωικής προέλευσης στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ.

⁵⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 11, παράγραφος 4, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 854/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον καθορισμό ειδικών διατάξεων για την οργάνωση των επίσημων ελέγχων στα προϊόντα ζωικής προέλευσης που προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο (ΕΕ L 139 της 30.4.2004, σ. 206), η Επιτροπή εξετάζει την κατάσταση της δημόσιας υγείας και της υγείας των ζώων στην οικεία τρίτη χώρα ζητώντας και εξετάζοντας έγγραφα και, κατά κανόνα, πραγματοποιώντας επίσκεψη στη χώρα. Όσον αφορά τους χημικούς κινδύνους, η εξέταση αυτή καλύπτει τη νομοθεσία της τρίτης χώρας σχετικά με τα προϊόντα ζωικής προέλευσης, τη χρήση κτηνιατρικών φαρμάκων, την παρασκευή και τη χρήση ζωοτροφών και την έγκριση του προγράμματος παρακολούθησης των καταλοίπων.

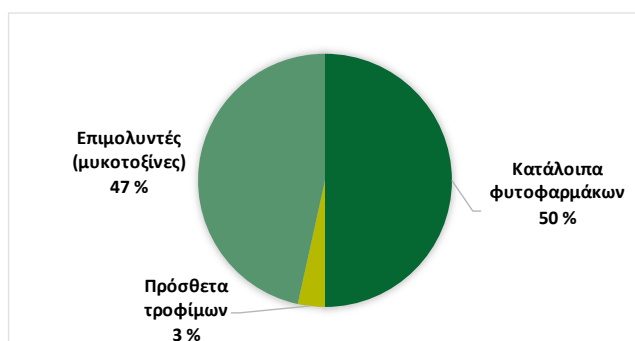
⁵⁷ Η Επιτροπή επιθεωρεί δείγμα αυτών των εγκαταστάσεων κατά τη διάρκεια ελέγχων σε τρίτες χώρες. Η Επιτροπή μας ενημέρωσε επίσης ότι καταρτίζει έκθεση σχετικά με το αποτέλεσμα της αξιολόγησης των εγκαταστάσεων σε μία τρίτη χώρα, οι οποίες έλαβαν έγκριση για την πραγματοποίηση εξαγωγών προς την ΕΕ.

⁵⁸ Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 853/2004 και τα άρθρα 11 και 12 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 854/2004, οι αρχές των τρίτων χωρών είναι υπεύθυνες να ελέγχουν και να διασφαλίζουν ότι οι εγκαταστάσεις πληρούν τις απαιτήσεις της ΕΕ για κάθε κατηγορία προϊόντων διατροφής.

Πλαίσιο 3 - Εξαιρέσεις για προϊόντα μη ζωικής προέλευσης

Η ΕΕ έχει αυξήσει το επίπεδο ελέγχων σε ορισμένα τρόφιμα και ζωοτροφές μη ζωικής προέλευσης που παρουσιάζουν γνωστό ή αναδυόμενο κίνδυνο⁵⁹. Στο **γράφημα 8** περιγράφονται οι χημικοί παράγοντες κινδύνου που καλύπτουν οι αυξημένοι έλεγχοι⁶⁰.

Γράφημα 8 - Χημικοί κίνδυνοι που καλύπτονται από τους αυξημένους ελέγχους επί τροφίμων μη ζωικής προέλευσης

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 669/2009.

Επιπλέον, η ΕΕ έχει θέσει ειδικούς όρους για τα υψηλού κινδύνου τρόφιμα μη ζωικής προέλευσης⁶¹. Οι προϋποθέσεις αυτές απαιτούν από τις τρίτες χώρες να προσκομίζουν υγειονομικό πιστοποιητικό μαζί με τα αποτελέσματα των εργαστηριακών ελέγχων.

⁵⁹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 669/2009 της Επιτροπής, της 24ης Ιουλίου 2009, για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 882/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά το αυξημένο επίπεδο των επίσημων ελέγχων στις εισαγωγές ορισμένων ζωοτροφών και τροφίμων μη ζωικής προέλευσης και για την τροποποίηση της απόφασης 2006/504/ΕΚ (ΕΕ L 194 της 25.7.2009, σ. 11).

⁶⁰ Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 669/2009 καλύπτει επί του παρόντος 35 διαφορετικά προϊόντα και 24 τρίτες χώρες. Ορισμένα από τα συνηθέστερα προϊόντα είναι οι ξηροί καρποί, τα λαχανικά, τα βότανα και τα μπαχαρικά. Ο κανονισμός καθορίζει τη συχνότητα διενέργειας των ελέγχων ταυτότητας και των φυσικών ελέγχων, συμπεριλαμβανομένων των εργαστηριακών δοκιμών (5, 10, 20 ή 50%). Ο κατάλογος των προϊόντων και η συχνότητα διενέργειας των ελέγχων επανεξετάζονται σε εξαμηνιαία βάση, λαμβανομένων υπόψη των αποτελεσμάτων των ελέγχων.

⁶¹ Σύμφωνα με τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 884/2014 της Επιτροπής, της 13ης Αυγούστου 2014, για την επιβολή ειδικών όρων που διέπουν την εισαγωγή ορισμένων ζωοτροφών και τροφίμων από ορισμένες τρίτες χώρες λόγω του κινδύνου επιμόλυνσης από αφλατοξίνες και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1152/2009 (ΕΕ L 242 της

61. Τα κράτη μέλη είναι υπεύθυνα για τους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ. Διενεργούν ελέγχους εγγράφων, ταυτότητας και φυσικούς ελέγχους προκειμένου να εξακριβώνουν ότι τα προϊόντα τόσο ζωικής όσο και μη ζωικής προέλευσης αντιστοιχούν στην περιγραφή τους και πληρούν τους όρους εισαγωγής της ΕΕ (βλέπε γράφημα 9).

Γράφημα 9 – Τα διάφορα είδη ελέγχων

Έλεγχοι εγγράφων	Έλεγχοι ταυτότητας	Φυσικοί έλεγχοι
<ul style="list-style-type: none"> Εξέταση εμπορικών και άλλων απαιτούμενων εγγράφων, όπως υγειονομικά πιστοποιητικά 	<ul style="list-style-type: none"> Οπτικός έλεγχος, για να εξασφαλιστεί ότι τα έγγραφα αντιστοιχούν προς την επισήμανση και το περιεχόμενο του φορτίου 	<ul style="list-style-type: none"> Έλεγχοι στα ίδια τα τρόφιμα Πιθανώς δειγματοληψία για ανάλυση και εργαστηριακές δοκιμές

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει του άρθρου 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 882/2004.

14.8.2014, σ. 4), τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 2015/175 της Επιτροπής, της 5ης Φεβρουαρίου 2015, για τον καθορισμό ειδικών όρων που εφαρμόζονται στις εισαγωγές κόμμεος γκουάρ που κατάγεται ή αποστέλλεται από την Ινδία λόγω του κινδύνου μόλυνσής του από πενταχλωροφαινόλη και διοξίνες (ΕΕ L 30 της 6.2.2015, σ. 10), τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 885/2014 της Επιτροπής, της 13ης Αυγούστου 2014, για τον καθορισμό ειδικών όρων που εφαρμόζονται στις εισαγωγές μπαμιών και φύλλων κάρι από την Ινδία και την κατάργηση του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 91/2013 (ΕΕ L 242 της 14.8.2014, σ. 20) και τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 2017/186, της 2ας Φεβρουαρίου 2017, για τον καθορισμό ειδικών όρων που πρέπει να εφαρμόζονται στις εισαγωγές στην Ένωση φορτίων από ορισμένες τρίτες χώρες λόγω μικροβιακής μόλυνσης (ΕΕ L 29, 3.2.2017, σ. 24), η ΕΕ έχει θέσει αυτούς τους ειδικούς όρους για ορισμένα προϊόντα από 12 τρίτες χώρες, κυρίως λόγω του κινδύνου προσμείξεων στους καρπούς με κέλυφος και στα αποξηραμένα φρούτα.

Φλιτζάνι καφέ αριθ. 3

Πώς ελέγχουν οι δημόσιες αρχές τους κόκκους καφέ που χρησιμοποιούνται στον καφέ σας;

Οι κόκκοι καφέ που παράγονται εκτός της ΕΕ μπορούν να εισέλθουν στην επικράτειά της μέσω, για παράδειγμα, του λιμένα ενός κράτους μέλους. Δεδομένου ότι η νομοθεσία της ΕΕ δεν προβλέπει ελέγχους για τον καφέ, οι δημόσιες αρχές των κρατών μελών είναι ελεύθερες να αποφασίζουν εάν θα διενεργούν ελέγχους στον καφέ στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ.

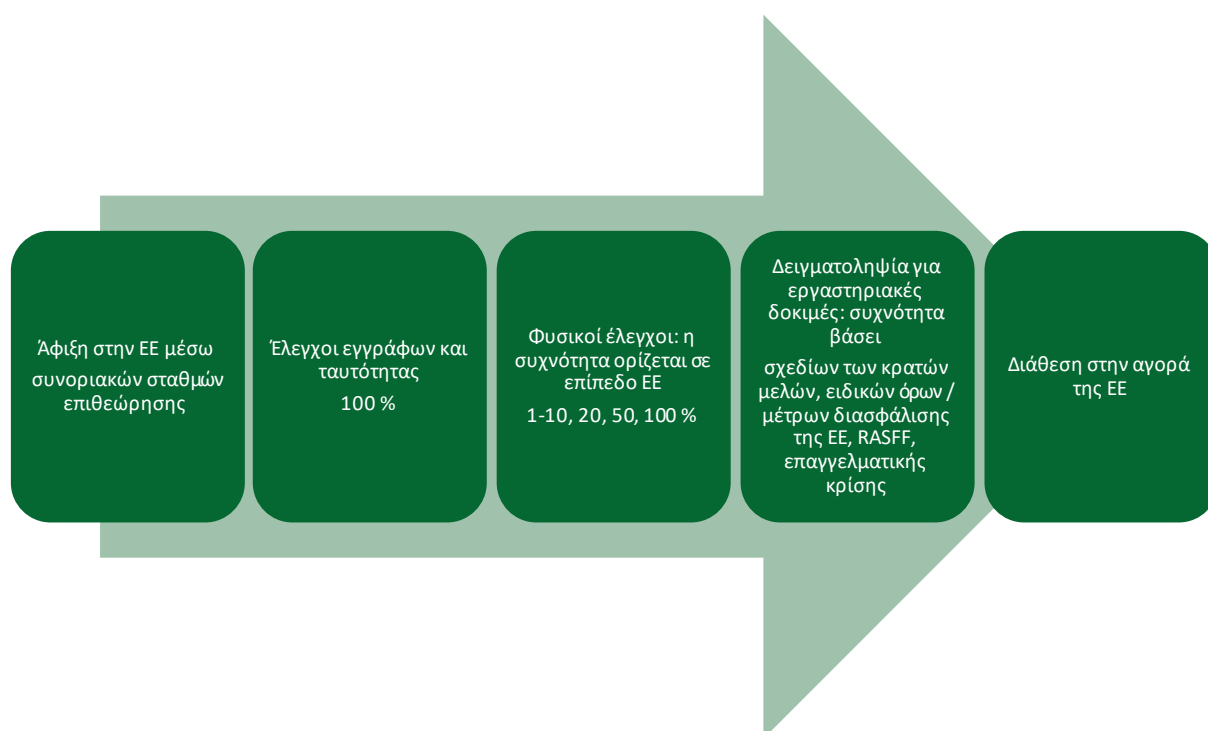
Από τη στιγμή που θα βρεθούν εντός της επικράτειας της ΕΕ, οι κόκκοι καφέ υπόκεινται σε επίσημους ελέγχους κατά τον ίδιο τρόπο με τα προϊόντα που καλλιεργούνται/παράγονται στην ΕΕ. Οι δημόσιες αρχές, με βάση τα τομεακά τους σχέδια (για φυτοφάρμακα, επιμολυντές κ.λπ.), επιθεωρούν τις εγκαταστάσεις των υπευθύνων επιχειρήσεων τροφίμων (εργοστάσια, εγκαταστάσεις αποθήκευσης, σούπερ μάρκετ, εστιατόρια κ.λπ.) και ελέγχουν τις διαδικασίες που εφαρμόζονται για την πρόληψη και την ανίχνευση χημικών παραγόντων κινδύνου. Οι επιθεωρητές μπορούν επίσης να λαμβάνουν δείγματα και να τα αποστέλλουν σε εργαστήριο για να διαπιστώσουν εάν οι ακατέργαστοι ή καβουρδισμένοι κόκκοι καφέ περιέχουν επιβλαβή κατάλοιπα φυτοφαρμάκων, επιμολυντές ή/και μη εγκεκριμένα συστατικά τροφίμων που υπόκεινται σε ρύθμιση.

Η απόφαση για τη διενέργεια ελέγχων για τον εντοπισμό χημικών παραγόντων κινδύνου αποτελεί πρωτίστως αρμοδιότητα των κρατών μελών

62. Η ενωσιακή νομοθεσία προβλέπει τη συχνότητα διενέργειας φυσικών ελέγχων επί των εισαγόμενων προϊόντων ζωικής προέλευσης (βλέπε [γράφημα 10](#)) και επί ορισμένων προϊόντων μη ζωικής προέλευσης (βλέπε [γράφημα 11](#)). Οι φυσικοί έλεγχοι περιλαμβάνουν τη λήψη δειγμάτων για εργαστηριακές δοκιμές, γενικά όμως δεν καθορίζονται ελάχιστες

συχνότητες σε επίπεδο ΕΕ, παρά μόνο για περιορισμένο αριθμό εισαγόμενων προϊόντων⁶². Συνεπώς, κάθε κράτος μέλος αποφασίζει χωριστά αν θα πραγματοποιήσει εργαστηριακές δοκιμές για τον εντοπισμό χημικών παραγόντων κινδύνου.

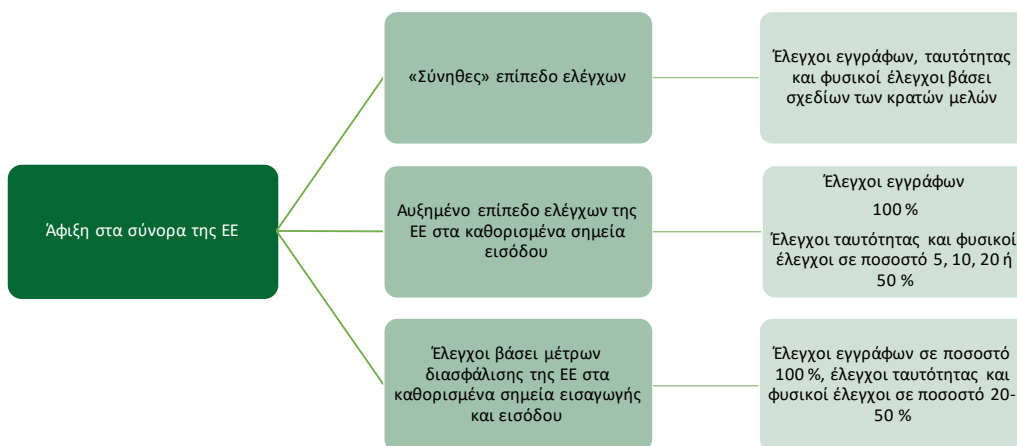
Γράφημα 10 - Έλεγχοι στα σύνορα όσον αφορά την ασφάλεια τροφίμων ζωικής προέλευσης

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει της οδηγίας 97/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της απόφασης αριθ. 94/360/ΕΚ της Επιτροπής και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 882/2004.

⁶² Επιπλέον των διατάξεων στις οποίες παραπέμπει το πλαίσιο 3, απόφαση 2002/805/ΕΚ της Επιτροπής, της 15ης Οκτωβρίου 2002, για ορισμένα μέτρα προστασίας ως προς ορισμένα προϊόντα ζωικής προέλευσης για τη διατροφή των ζώων, τα οποία εισάγονται από την Ουκρανία (ΕΕ L 278 της 16.10.2002, σ. 24), απόφαση 2010/381/ΕΕ της Επιτροπής, της 8ης Ιουλίου 2010, για μέτρα έκτακτης ανάγκης που εφαρμόζονται σε φορτία προϊόντων υδατοκαλλιέργειας που εισάγονται από την Ινδία και προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο (ΕΕ L 174 της 9.7.2010, σ. 51), απόφαση 2010/220/ΕΕ της Επιτροπής, της 16ης Απριλίου 2010, για μέτρα έκτακτης ανάγκης που εφαρμόζονται σε φορτία καλλιεργούμενων αλιευτικών προϊόντων που εισάγονται από την Ινδονησία και προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο (ΕΕ L 97 της 17.4.2010, σ. 17) και απόφαση 2002/251/ΕΚ της Επιτροπής, της 27ης Μαρτίου 2002, σχετικά με ορισμένα προστατευτικά μέτρα ως προς το κρέας πουλερικών και ορισμένα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας τα οποία προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο και εισάγονται από την Ταϊλάνδη (ΕΕ L 84 της 28.3.2002, σ. 77).

Γράφημα 11 - Έλεγχοι στα σύνορα όσον αφορά την ασφάλεια τροφίμων μη ζωικής προέλευσης

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει των διατάξεων της ΕΕ.

63. Το σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές (RASFF) είναι ένα εργαλείο που δημιουργήθηκε από την ΕΕ για την ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εθνικών αρχών όσον αφορά κινδύνους για την υγεία που σχετίζονται με τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές. Διαπιστώσαμε ότι το RASFF χρησιμοποιείται ευρέως ως πηγή πληροφοριών για τον προγραμματισμό εργαστηριακών δοκιμών στα τρία κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήθηκε επίσκεψη, καθώς παρέχει σημαντικές πληροφορίες για τους κινδύνους.

64. Από τον έλεγχό μας προέκυψε ότι οι διαδικασίες ελέγχου της Επιτροπής και των κρατών μελών επικεντρώνονται στην ανίχνευση καταλοίπων κτηνιατρικών φαρμάκων, ορισμένων μολυσματικών ουσιών και φυτοφαρμάκων βάσει της οδηγίας 96/23/ΕΚ για τα προϊόντα ζωικής προέλευσης. Οι φυσικοί έλεγχοι στις εισαγωγές τροφίμων μη ζωικής προέλευσης στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ καλύπτουν κυρίως τα κατάλοιπα φυτοφαρμάκων και τις μολυσματικές ουσίες.

65. Διαπιστώσαμε επίσης ότι στα κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήσαμε επισκέψεις δεν διενεργούνται επαρκείς έλεγχοι σε σχέση με αρτύματα τροφίμων, ένζυμα τροφίμων και συμπληρώματα διατροφής, για προϊόντα τόσο ζωικής όσο και μη ζωικής προέλευσης. Επιπλέον, τα τρόφιμα ζωικής προέλευσης σπάνια ελέγχονται σε σχέση με τα πρόσθετα, αλλά και σε σχέση με τα φυτοφάρμακα και τις μολυσματικές ουσίες που ρυθμίζονται από

νομικές πράξεις της ΕΕ πλην της οδηγίας 96/23/ΕΚ. Στο **πλαίσιο 4** παρουσιάζεται ένα παράδειγμα σχεδίου κράτους μέλους που δεν περιλαμβάνει δοκιμές για όλες τις ομάδες χημικών παραγόντων κινδύνου.

Πλαίσιο 4 - Παράδειγμα σχεδίου κράτους μέλους που δεν περιλαμβάνει δοκιμές για όλους τους χημικούς παράγοντες κινδύνου για τα προϊόντα ζωικής προέλευσης

Οι Κάτω Χώρες ορίζουν τις εργαστηριακές δοκιμές τους σχετικά με τους χημικούς παράγοντες κινδύνου στο σχέδιό τους για τα κατάλοιπα. Το σχέδιο του 2016 προέβλεπε την πραγματοποίηση δοκιμών στο 1 % των φορτίων που εισάγονται για κατάλοιπα κτηνιατρικών φαρμάκων, μικρό αριθμό μολυσματικών ουσιών και κατάλοιπα φυτοφαρμάκων. Δεν είχαν προγραμματιστεί έλεγχοι σχετικά με τα συστατικά τροφίμων που αποτελούν αντικείμενο ρύθμισης ή με φυτοφάρμακα και μολυσματικές ουσίες που ρυθμίζονται από νομικές πράξεις της ΕΕ πλην της οδηγίας 96/23/ΕΚ.

Τα μέτρα επιβολής δεν χρησιμοποιούνται στον μέγιστο δυνατό βαθμό

66. Ελέγξαμε τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη μέλη όταν εντοπίζουν εισαγωγές τροφίμων που δεν συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις της ΕΕ. Οι αρχές των κρατών μελών αξιολογούν την ασφάλεια των εισαγομένων προϊόντων διατροφής κατά τον ίδιο τρόπο που το πράττουν για τα προϊόντα ενωσιακής προέλευσης (**σημεία 52 και 53**). Τα κράτη μέλη είτε απορρίπτουν το φορτίο είτε αποσύρουν τα προϊόντα από την αγορά και υποχρεώνουν τους εισαγωγείς να καταβάλουν τις δαπάνες εργαστηρίου. Κανένα από τα τρία κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήθηκε επίσκεψη δεν επιβάλλει περαιτέρω κυρώσεις στους εισαγωγείς.

67. Η Επιτροπή μπορεί να αντιμετωπίζει τις ελλείψεις με τη διατύπωση συστάσεων ελέγχου, με τη διενέργεια ελέγχων παρακολούθησης, απευθύνοντας επιστολές στα ανώτερα κλιμάκια και διοργανώνοντας συναντήσεις με εκπροσώπους των εμπλεκόμενων τρίτων χωρών. Σε αντίθεση με τα κράτη μέλη, η Επιτροπή μπορεί να αναστείλει τις εισαγωγές ή να επιβάλει ειδικούς όρους⁶³, χρησιμοποιεί δε πραγματικά αυτά τα εργαλεία⁶⁴. Έχει επίσης θεσπίσει ειδικούς όρους, βάσει των οποίων οι αρχές των τρίτων

⁶³ Άρθρο 53, παράγραφος 1, στοιχείο β), του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 178/2002.

⁶⁴ Για παράδειγμα: Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 2015/943 της Επιτροπής, της 18ης Ιουνίου 2015, σχετικά με τη λήψη επείγοντων μέτρων για την αναστολή των εισαγωγών ξερών

χωρών υποχρεούνται να διενεργούν ορισμένους ελέγχους, όπως εργαστηριακές αναλύσεις, πριν από την εξαγωγή προϊόντων διατροφής⁶⁵.

68. Η ενωσιακή νομοθεσία εξουσιοδοτεί επίσης την Επιτροπή να αφαιρεί από τους καταλόγους εγκαταστάσεις που εδρεύουν σε τρίτες χώρες και παράγουν τρόφιμα ζωικής προέλευσης⁶⁶. Η Επιτροπή βασίζεται στις τρίτες χώρες για την καταχώριση εγκαταστάσεων σε αυτούς τους καταλόγους και για τη διαγραφή από αυτούς. Ωστόσο, έχει το δικαίωμα να αφαιρεί εγκαταστάσεις από τους καταλόγους, εφόσον οι αρμόδιες αρχές των τρίτων χωρών δεν παρέχουν επαρκείς εγγυήσεις για αυτές. Μέχρι πρόσφατα, η Επιτροπή δεν έκανε χρήση του δικαιώματος αυτού⁶⁷. Οι υπηρεσίες της Επιτροπής έχουν υποδείξει ότι η ισχύουσα νομική διαδικασία για τη διαγραφή μιας εγκατάστασης χρήζει επανεξέτασης.

69. Οι υπηρεσίες της Επιτροπής εντόπισαν τρόπους βελτίωσης της αντιμετώπισης των δυσκολιών που συνεπάγεται για τις τρίτες χώρες η προσπάθεια συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις εισαγωγής της ΕΕ. Μεταξύ άλλων, μπορεί να αυξηθεί η χρήση των δραστηριοτήτων ελέγχου και παρακολούθησης προκειμένου να ενθαρρυνθεί η συμμόρφωση με τους κανόνες και να επιλύονται τα προβλήματα που εντοπίζονται.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

70. Ο εν προκειμένω έλεγχος επικεντρώθηκε στους χημικούς παράγοντες κινδύνου, οι βλαβερές συνέπειες των οποίων συχνά δεν είναι άμεσα εμφανείς επειδή είναι σωρευτικές και εμφανίζονται μακροπρόθεσμα. Το κύριο ερώτημα του ελέγχου μας ήταν το εξής: «Έχει άρτια θεμέλια και εφαρμόζεται ορθά το μοντέλο της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων,

φασολιών από τη Νιγηρία και την τροποποίηση του παραρτήματος Ι του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 669/2009 (ΕΕ L 154 της 19.6.2015, σ. 8).

⁶⁵ Για παράδειγμα: Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 2015/175 της Επιτροπής και εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 885/2014 της Επιτροπής.

⁶⁶ Άρθρο 12, παράγραφος 4, στοιχείο γ), του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 854/2004.

⁶⁷ Η πρώτη εγκατάσταση που αφαίρεσε η Επιτροπή με δική της πρωτοβουλία βρισκόταν στη Βραζιλία. Αφαιρέθηκε από τους καταλόγους λόγω σαλμονέλας και απάτης σχετικά με την πιστοποίηση εργαστηρίου για το κρέας και τα προϊόντα με βάση το κρέας που εξάγονται στην ΕΕ.

ώστε τα προϊόντα που καταναλώνουμε στην ΕΕ να προστατεύονται από τους χημικούς παράγοντες κινδύνου;» Διαπιστώσαμε ότι το μοντέλο **έχει** άρτια θεμέλια, θεωρείται μοντέλο αναφοράς σε όλο τον κόσμο και παρέχει στους πολίτες της ΕΕ υψηλό επίπεδο ασφάλειας των τροφίμων. Ωστόσο, διαπιστώσαμε επίσης ότι αυτή τη στιγμή είναι υπερβολικά φιλόδοξο, καθώς η Επιτροπή και τα κράτη μέλη δεν έχουν την ικανότητα να το εφαρμόσουν πλήρως.

71. Εντοπίσαμε μια σειρά ασυνεπειών και προκλήσεων που αντιμετωπίζει επί του παρόντος το μοντέλο της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων.

72. Η διαμόρφωση του νομικού πλαισίου που διέπει την ασφάλεια των χημικών ουσιών στα τρόφιμα, τις ζωοτροφές, τα φυτά και τα ζώα δεν έχει ολοκληρωθεί και δεν έχει ακόμη επιτευχθεί το επίπεδο εφαρμογής που προβλέπεται στην ενωσιακή νομοθεσία για τα τρόφιμα (βλέπε **σημείο 40**). Επιπλέον, οι διάφορες υπηρεσίες της EFSA που αξιολογούν αιτήματα για τη χρήση χημικών ουσιών στα τρόφιμα και παρέχουν επιστημονικές συμβουλές για τη διαμόρφωση του ευρωπαϊκού δικαίου και των κανόνων και για τη χάραξη της ενωσιακής πολιτικής αντιμετωπίζουν σημαντικές καθυστερήσεις (βλέπε **σημείο 42**). Αυτό επηρεάζει την ορθή λειτουργία τμημάτων του συστήματος και τη βιωσιμότητα του μοντέλου στο σύνολό του (βλέπε **σημεία 46 έως 69**).

73. Οι έλεγχοι που διενεργούνται από δημόσιους φορείς δεν μπορούν παρά να αποτελούν ένα μικρό μόνο ποσοστό του συνόλου των διενεργούμενων ελέγχων. Διαπιστώσαμε ότι οι έλεγχοι ορισμένων κρατών μελών καλύπτουν συχνότερα ορισμένες ομάδες χημικών ουσιών σε σχέση με άλλες (βλέπε **σημεία 48 έως 50 και 62 έως 65**), και ότι το νομικό πλαίσιο είναι τόσο εκτενές που οι δημόσιες αρχές δυσκολεύονται να ανταποκριθούν μόνες τους σε όλες τις ευθύνες που τους έχουν ανατεθεί (βλέπε **σημεία 43 έως 45**). Ο καλύτερος τρόπος για να παραμείνει αξιόπιστο το πρότυπο της ΕΕ είναι η συμπλήρωση των δημόσιων συστημάτων ελέγχου με αντίστοιχα του ιδιωτικού τομέα. Εντούτοις, μόλις πρόσφατα άρχισαν να διερευνώνται οι συνεργίες μεταξύ των συστημάτων ελέγχου του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα (βλέπε **σημεία 32 έως 34**). Επομένως:

Σύσταση 1 – Αναθεώρηση της νομοθεσίας και βελτίωση της συμπληρωματικότητας μεταξύ των συστημάτων ελέγχου του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα

α) Η Επιτροπή πρέπει, στο πλαίσιο του τρέχοντος προγράμματος βελτίωσης της καταλληλότητας και της αποδοτικότητας του κανονιστικού πλαισίου (REFIT) όσον αφορά το νομικό πλαίσιο που διέπει τα τρόφιμα, τις ζωοτροφές, τα ζώα ζώα και τα φυτά, να αξιολογήσει ενδεχόμενες αλλαγές στη νομοθεσία που διέπει τους χημικούς παράγοντες κινδύνου, υπό το πρίσμα της ικανότητας συνεπούς εφαρμογής της.

Ημερομηνία-στόχος για την υλοποίηση της σύστασης: 2020.

β) Η Επιτροπή πρέπει να αξιοποιήσει τις εργασίες που έχουν ήδη δρομολογηθεί για την ενθάρρυνση αυτής της συμπληρωματικότητας μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, καθορίζοντας τα μελλοντικά βήματα ούτως ώστε οι δημόσιες αρχές των κρατών μελών να μπορούν, όταν κρίνεται απαραίτητο, να βασίζονται σε μεγαλύτερο βαθμό στους ελέγχους που διενεργούνται από τον ιδιωτικό τομέα, για τη βελτίωση της αποδοτικότητας των ελέγχων και για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του μοντέλου της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων.

Ημερομηνία-στόχος για την υλοποίηση της σύστασης: 2020.

74. Ένα πλεονέκτημα του μοντέλου της ΕΕ είναι ότι αποσκοπεί να διασφαλίσει ότι τα προϊόντα που παράγονται στην ΕΕ και εκείνα που εισάγονται πληρούν τα ίδια υψηλά πρότυπα ασφάλειας, προστατεύοντας έτσι τον καταναλωτή. Διαπιστώσαμε ότι η νομική βάση και το σύστημα ελέγχων της ΕΕ είναι άρτια και διασφαλίζουν ότι τα προϊόντα συμμορφώνονται με τα πρότυπα της ΕΕ, ανεξαρτήτως της χώρας προέλευσής τους.

75. Διαπιστώσαμε επίσης ότι, για να εξασφαλιστεί η τήρηση των ενωσιακών προτύπων ασφάλειας για τις εισαγωγές τροφίμων, διενεργείται αξιολόγηση του κινδύνου και, για ορισμένα κατάλοιπα φυτοφαρμάκων, εφόσον είναι ασφαλές για τους καταναλωτές, παρέχονται ανοχές κατά την εισαγωγή. Με τον τρόπο αυτό λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές συνθήκες σε τρίτες χώρες (βλέπε [σημεία 29, 30 και 38](#)). Επομένως:

Σύσταση 2 – Διατήρηση του ίδιου επιπέδου διασφάλισης τόσο για τα τρόφιμα που παράγονται όσο και για εκείνα που εισάγονται στην ΕΕ

Όσον αφορά τα κατάλοιπα φυτοφαρμάκων στα τρόφιμα, η Επιτροπή πρέπει να εξηγήσει ποια μέτρα πρόκειται να λάβει προκειμένου να διατηρηθεί το ίδιο επίπεδο διασφάλισης τόσο για τα τρόφιμα που παράγονται όσο και για εκείνα που εισάγονται στην ΕΕ και παράλληλα η συνέχιση της συμμόρφωσης με τους κανόνες του ΠΟΕ.

Ημερομηνία-στόχος για την υλοποίηση της σύστασης: 2019.

76. Παρότι αντιλαμβάνονται το ενδιαφέρον των υπευθύνων επιχειρήσεων τροφίμων και ζωοτροφών για τη διατήρηση υψηλού επιπέδου ασφάλειας των τροφίμων, οι δημόσιες αρχές των κρατών μελών αντιμετωπίζουν δυσκολίες στον προσδιορισμό του είδους των μέτρων επιβολής που πρέπει να λαμβάνονται σε περίπτωση μη συμμόρφωσης (βλέπε σημεία 51 έως 53 και 66). Η Επιτροπή εντόπισε δυνατότητες βελτίωσης των διαδικασιών που εφαρμόζει για την παρακολούθηση και τον έλεγχο της εφαρμογής της νομοθεσίας για τα τρόφιμα (βλέπε σημεία 54 έως 56 και 67 έως 69). Επομένως:

Σύσταση 3 – Διευκόλυνση της συνεπούς εφαρμογής της ενωσιακής νομοθεσίας για τα τρόφιμα

α) Η Επιτροπή πρέπει, επίσης, να παράσχει περαιτέρω καθοδήγηση στα κράτη μέλη για την εφαρμογή μέτρων επιβολής.

Ημερομηνία-στόχος για την υλοποίηση της σύστασης: 2020.

β) Ακόμη, πρέπει να αξιοποιήσει τις εντοπισθείσες δυνατότητες βελτίωσης των διαδικασιών που εφαρμόζει για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τους κανόνες της ΕΕ για τα τρόφιμα.

Ημερομηνία-στόχος για την υλοποίηση της σύστασης: 2020.

Η παρούσα έκθεση εγκρίθηκε από το Τμήμα Ι, του οποίου προεδρεύει ο Νικόλαος ΜΗΛΙΩΝΗΣ, Μέλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στο Λουξεμβούργο, κατά τη συνεδρίασή του της 14ης Νοεμβρίου 2018.

Για το Ελεγκτικό Συνέδριο

Klaus-Heiner LEHNE

Πρόεδρος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Χημικές ουσίες που ρυθμίζονται από τις νομικές διατάξεις της ΕΕ για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές

	Εγκεκριμένες	Μη εγκεκριμένες
Πρόσθετα τροφίμων	<p>334 πρόσθετα τροφίμων Ε <i>Πηγή:</i> Κανονισμός 1333/2008 της 16ης Δεκεμβρίου 2008 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ Ενωσιακός κατάλογος προσθέτων τροφίμων που εγκρίνονται για χρήση σε τρόφιμα και όροι χρήσης. Μέρος Β – Κατάλογος όλων των προσθέτων</p>	
Αρτύματα τροφίμων	<p>2.549 εγκεκριμένες ουσίες για αρτύματα τροφίμων <i>Πηγή:</i> Κανονισμός 1334/2008 της 16ης Δεκεμβρίου 2008 Παράρτημα Ι Πίνακας Ι: Κατάλογος αρωματικών υλών και πρώτων υλών εγκεκριμένων για χρήση εντός και επί των τροφίμων. 10 εγκεκριμένα αρτύματα καπνιστών τροφίμων <i>Πηγή:</i> Κανονισμός 1321/2013 της 10ης Δεκεμβρίου 2013 – Κατάλογος επιτρεπόμενων πρωτογενών προϊόντων για τα αρτύματα καπνιστών τροφίμων που χρησιμοποιούνται, ως έχουν, μέσα ή πάνω σε τρόφιμα και/ή για την παρασκευή παραγώγων αρωμάτων καπνιστών τροφίμων</p>	<p>15 ουσίες <i>Πηγή:</i> Κανονισμός 1334/2008 της 16ης Δεκεμβρίου 2008 (ενοποιημένη έκδοση) Παράρτημα ΙΙΙ Μέρος Α: Ουσίες που δεν πρέπει να προστίθενται ως έχουν σε τρόφιμα.</p>

<p>Πρόσθετες ύλες ζωοτροφών</p>	<p>1.584 πρόσθετες ύλες ζωοτροφών <i>Πηγή:</i> Μητρώο πρόσθετων υλών ζωοτροφών, της 11ης Οκτωβρίου 2017, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1831/2003 Παράρτημα Ι: Κατάλογος προσθέτων</p> <p>236 πρόσθετες ουσίες, δεν υποβλήθηκε αίτηση επανεκτίμησης <i>Πηγή:</i> Μητρώο πρόσθετων υλών ζωοτροφών, της 11ης Οκτωβρίου 2017, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1831/2003 Παράρτημα ΙΙ - Κατάλογος προσθέτων για τα οποία δεν υποβλήθηκε αίτηση επανεκτίμησης πριν από την προθεσμία της 8ης Νοεμβρίου 2010</p> <p>Κανονισμός 1831/2003 της 22ας Σεπτεμβρίου 2003/Άρθρο 17: Η Επιτροπή καταρτίζει και τηρεί ενήμερο ένα κοινοτικό μητρώο των πρόσθετων υλών ζωοτροφών</p>	
<p>Υλικά που έρχονται σε επαφή με τα τρόφιμα</p>	<p>885 εγκεκριμένα υλικά που έρχονται σε επαφή με τα τρόφιμα <i>Πηγή:</i> Κανονισμός 10/2011 της 14ης Ιανουαρίου 2011 (ενοποιημένη έκδοση): Παράρτημα Ι «Ενωσιακός κατάλογος εγκεκριμένων μονομερών, άλλων αρχικών ουσιών, μακρομορίων που λαμβάνονται με μικροβιακή ζύμωση, προσθέτων και βοηθητικών μέσων παραγωγής πολυμερών», Πίνακας Ι – Κατάλογος επιτρεπόμενων ουσιών στην παρασκευή πλαστικών υλικών που έρχονται σε επαφή με τα τρόφιμα</p> <p>34 ομαδικοί περιορισμοί ουσιών υλικών που έρχονται σε επαφή με τα τρόφιμα <i>Πηγή:</i> Κανονισμός αριθ. 10/2011, της 14ης Ιανουαρίου 2011 Παράρτημα Ι / Πίνακας ΙΙ - Ομαδικός περιορισμός ουσιών υλικών που έρχονται σε επαφή με τα τρόφιμα</p> <p>Άρθρο 5 – Κανονισμός αριθ. 1935/2004, της 27ης Οκτωβρίου 2004</p> <p>105 ουσίες ή ομάδες ουσιών <i>Πηγή:</i> Οδηγία 2007/42, της 29ης Ιουνίου 2007 Παράρτημα ΙΙ - Κατάλογος ουσιών ή ομάδων ουσιών από τις οποίες επιτρέπονται <u>μεμβράνες αναγεννημένης κυτταρίνης</u> που χρησιμοποιούνται ως υλικά που έρχονται σε επαφή με τα τρόφιμα</p>	<p>3 μη εγκεκριμένες ουσίες <i>Πηγή:</i> Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1895/2005</p> <p>1 μη εγκεκριμένη ουσία <i>Πηγή:</i> Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 10/2011 και κανονισμός (ΕΕ) 2018/213</p>

Φυτοφάρμακα	<p>492 δραστικές ουσίες Μέρη Α και Β – Κατάλογος εγκεκριμένων δραστικών ουσιών 20 Μέρος Γ – Βασικές ουσίες 13 Μέρος Δ – Δραστική ουσία χαμηλού κινδύνου 71 Μέρος Ε – Υποψήφιος για υποκατάσταση <i>Πηγή: Βάση δεδομένων της ΕΕ για τα φυτοφάρμακα (Οκτώβριος 2018)</i></p>	<p>833 δραστικές ουσίες μη εγκεκριμένες βάσει του κανονισμού 1107/2009 38 ουσίες σε εκκρεμότητα 20 ουσίες «Μη φυτοπροστατευτικό προϊόν» <i>Πηγή: Βάση δεδομένων της ΕΕ για τα φυτοφάρμακα (Οκτώβριος 2018)</i></p>
Επιμολυντές	<p>59 επιμολυντές / ανεπιθύμητες ουσίες</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ανόργανοι ρύποι και αζωτούχες ενώσεις (συμπεριλαμβανομένων μετάλλων): 9 ουσίες - Μυκοτοξίνες: 9 ουσίες - Εγγενείς φυτικές τοξίνες: 7 ουσίες - Οργανοχλωριούχες ενώσεις (εκτός από τις διοξίνες και τα PCB) 10 ουσίες - Διοξίνες και PCB 3 ουσίες - Επιμολυντές επεξεργασίας: 3 ουσίες - Επιβλαβείς βοτανικές προσμείξεις 7 ουσίες - Επιτρεπόμενες πρόσθετες ύλες ζωοτροφών (κοκκιδιοστατικά) σε μη στοχευόμενες ζωοτροφές έπειτα από αναπόφευκτη μεταφορά: 11 ουσίες <p><i>Πηγή: Οδηγία 2002/32 της 7ης Μαΐου 2002 (ενοποιημένη έκδοση)</i> <i>Ζωοτροφές: Σύσταση 20065/576/ΕΚ της Επιτροπής, της 17ης Αυγούστου 2006 (ενοποιημένη έκδοση)</i> <i>Τρόφιμα: Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1881/2006, της 19ης Δεκεμβρίου 2006 (ενοποιημένη έκδοση):</i></p>	

<p>Κτηνιατρικά φάρμακα (συμπεριλαμβανομένων των ορμονών)</p>	<p>666 φαρμακολογικώς δραστικές ουσίες <i>Πηγή:</i> Κανονισμός 37/2010 της 22ας Δεκεμβρίου 2009 Παράρτημα Πίνακας 1 - Επιτρεπόμενες ουσίες 1 ομάδα ουσιών <i>Πηγή:</i> Οδηγία 96/22 της 29ης Απριλίου 1996 (ενοποιημένη έκδοση) Παράρτημα II: Κατάλογος απαγορευμένων ουσιών: Κατάλογος Β: Απαγορευμένες ουσίες με παρεκκλίσεις</p>	<p>9 ουσίες <i>Πηγή:</i> Κανονισμός 37/2010 της 22ας Δεκεμβρίου 2009 Παράρτημα Πίνακας 2 - Απαγορευμένες ουσίες 3 ουσίες ή ομάδες ουσιών <i>Πηγή:</i> Οδηγία 96/22 της 29ης Απριλίου 1996 (ενοποιημένη έκδοση) Παράρτημα II Κατάλογος απαγορευμένων ουσιών. Κατάλογος Α: Απαγορευμένες ουσίες 1 ομάδα ουσιών <i>Πηγή:</i> Οδηγία 96/22/ΕΚ της 29ης Απριλίου 1996. Παράρτημα III Κατάλογος προσωρινά απαγορευμένων ουσιών. ----- 6 ομάδες ουσιών Ομάδα Α — Ουσίες με αναβολική δράση και μη επιτρεπόμενες ουσίες 3 ομάδες ουσιών Ομάδα Β — Κτηνιατρικά φάρμακα και επιμολυντές <i>Πηγή:</i> Οδηγία 96/23/ΕΚ της 29ης Απριλίου 1996. Παράρτημα I</p>
--	--	---

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ**Παραδείγματα χημικών ουσιών και των σχετικών αποτελεσμάτων**

Ουσία	Παραδείγματα προϊόντων στα οποία μπορεί να υπάρχει η ουσία	Παραδείγματα σχετικών αποτελεσμάτων
Φυτοφάρμακα (όταν χρησιμοποιούνται παρανόμως)	Φυτά (δημητριακά, λαχανικά, φρούτα) Ζωοτροφές	Χαμηλό βάρος γέννησης και πρόωρα βρέφη, διάφορες συγγενείς ανωμαλίες, πολυάριθμες θέσεις καρκίνου, ισχαιμική καρδιοπάθεια, εγκεφαλοαγγειακή νόσος
Μη εγκεκριμένη ερυθρά χρωστική 2G (128)	Ορισμένα λουκάνικα και κιμάς για μπιφτέκια	Γονιδοτοξικότητα, καρκινογόνος δράση
Μεθυλδράγγυρος	Ψάρια (τόνος, μάρλιν, ξιφίας, τούρνα)	Επίδραση επί της γνωσιακής ανάπτυξης, νοητική υστέρηση, ασθένεια Parkinson, διαταραχή ελλειμματικής προσοχής, νόσος της Μιναμάτα
Μόλυβδος	Μόλυνση τροφίμων / νερού / εδάφους, φυτά	Διάφορες συγγενείς ανωμαλίες, αναιμία, μεταμοσφαιριναιμία, επίδραση επί της γνωσιακής ανάπτυξης, νοητική υστέρηση, ασθένεια Parkinson, διαταραχή ελλειμματικής προσοχής, νόσος της Μιναμάτα, απώλεια ακοής, ισχαιμική καρδιοπάθεια, εγκεφαλοαγγειακή νόσος, νεφροπάθεια, χρόνια νεφρική νόσος
Κάδμιο	Φυτά (ρύζι και άλλα δημητριακά, ρίζες, λαχανικά)	Ισχαιμική καρδιοπάθεια, εγκεφαλοαγγειακή νόσος, νεφροπάθεια, χρόνια νεφρική νόσος, οστεοπόρωση, ουρική αρθρίτιδα
Διοξίνες	Ζωοτροφές, προϊόντα ζωικής προέλευσης (γαλακτοκομικά, κρέας, αυγά)	Πολλοί καρκίνοι, μεταξύ άλλων του πνεύμονα, του δέρματος, του ήπατος, του εγκεφάλου, του νεφρού, του προστάτη, του μυελού των οστών και της ουροδόχου κύστης

Αφλατοξίνη	Φυτά (λόγω μούχλας που επηρεάζει δημητριακά, ελαιούχους σπόρους, μπαχαρικά, ξηρούς καρπούς), γαλακτοκομικά προϊόντα	Πολλοί καρκίνοι, μεταξύ άλλων του πνεύμονα, του δέρματος, του ήπατος, του εγκεφάλου, του νεφρού, του προστάτη, του μυελού των οστών και της ουροδόχου κύστης
-------------------	---	--

Πηγή: Πίνακας με στοιχεία αντληθέντα από το άρθρο των Prüss-Ustün, A. et al., «Knowns and unknowns on burden of disease due to chemicals: a systematic review». Πίνακας 1 - Παραδείγματα πηγών και οδών έκθεσης του ανθρώπου σε ορισμένες επιλεγμένες χημικές ουσίες και Πίνακας 2 - Κύριες ομάδες ασθενειών για τις οποίες υπάρχουν υπόνοιες ή έχει επιβεβαιωθεί ότι συνδέονται με χημικές ουσίες. Ηλεκτρονική δημοσίευση 21.1.2011 doi: [10.1186/1476-069X-10-9](https://doi.org/10.1186/1476-069X-10-9).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ**Παραδείγματα στοιχείων ενωσιακών νομικών διατάξεων των οποίων εκκρεμεί η θέση σε εφαρμογή ή σε σχέση με τα οποία απαιτείται η λήψη μέτρων**

1. Τα πρόσθετα τροφίμων είναι ουσίες που προστίθενται σκόπιμα στα τρόφιμα για την εκτέλεση ορισμένων τεχνολογικών λειτουργιών, για παράδειγμα: για να τα χρωματίσουμε, να τα γλυκάνουμε ή να αυξήσουμε τη διάρκεια διατήρησής τους¹. Το 2011, η ΕΕ κατήρτισε τον ενωσιακό κατάλογο προσθέτων που επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται στα τρόφιμα², ο οποίος αντικατέστησε τις διατάξεις παλαιότερων οδηγιών για τα πρόσθετα τροφίμων. Αυτή τη στιγμή ο κατάλογος περιέχει 334 πρόσθετα τροφίμων³. Ωστόσο, ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1333/2008 έκρινε αναγκαία την υποχρεωτική επαναξιολόγηση 316 από τα πρόσθετα αυτά προκειμένου να κριθεί αν θα διατηρηθούν στον κατάλογο. Έως τον Αύγουστο του 2018, είχαν επανεξεταστεί 175 πρόσθετα. Η προβλεπόμενη στη νομοθεσία προθεσμία για την ολοκλήρωση του προγράμματος επαναξιολόγησης λήγει στο τέλος του 2020, ενδέχεται όμως να μην καταστεί δυνατή η τήρησή της εξαιτίας καθυστερήσεων στην EFSA.
2. Ο κανονισμός⁴ απαιτεί από την ΕΕ να καταρτίσει κατάλογο εγκεκριμένων ενζύμων τροφίμων. Εντούτοις, δέκα χρόνια μετά την έγκρισή του, η Επιτροπή δεν έχει ακόμη καταρτίσει τέτοιου είδους κατάλογο. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο κανονισμός⁵ προέβλεπε την κατάρτισή του ως ενιαίο βήμα, γεγονός που σημαίνει ότι θα πρέπει πρώτα να αξιολογηθούν από την EFSA όσον αφορά την ασφάλειά τους όλα τα ένζυμα που θα

¹ <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/food-additive-re-evaluations>

² Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1129/2011 της Επιτροπής, της 11ης Νοεμβρίου 2011, για την τροποποίηση του παραρτήματος ΙΙ του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1333/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με την κατάρτιση ενωσιακού καταλόγου για τα πρόσθετα τροφίμων (ΕΕ L 295 της 12.11.2011, σ. 1–177).

³ Στο παράρτημα ΙΙ του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1333/2008 παρατίθεται ο ενωσιακός κατάλογος προσθέτων τροφίμων που εγκρίνονται για χρήση, ως έχουν, σε τρόφιμα και καθορίζονται οι όροι χρήσης τους.

⁴ Άρθρο 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1332/2008.

⁵ Αιτιολογική σκέψη 14 και άρθρο 17 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1332/2008.

συμπεριληφθούν στον ενωσιακό κατάλογο. Ωστόσο, έως τον χρόνο του ελέγχου, η EFSA είχε εκδώσει οριστικές επιστημονικές αξιολογήσεις μόνο για 13 ένζυμα (έχοντας ολοκληρώσει τις αξιολογήσεις για 18 μόνο ένζυμα από τα 281 για τα οποία είχε λάβει πλήρεις αιτήσεις).

3. Από τα 2 546 εγκριθέντα αρτύματα⁶ στον κατάλογο της ΕΕ, 318 συνοδεύονταν τον Μάιο του 2018 από υποσημειώσεις⁷ που υποδείκνυαν ότι επιτρέπεται μεν η διάθεσή τους στην αγορά, όμως εξακολουθεί να εκκρεμεί η αξιολόγησή τους. Κατά τον χρόνο διενέργειας του ελέγχου, η EFSA είχε ολοκληρώσει την τελική αξιολόγηση για 117 από τις 318 αυτές ουσίες.

4. Τα κράτη μέλη οφείλουν να παρακολουθούν την κατανάλωση και χρήση πρόσθετων τροφίμων και αρτυμάτων. Αυτές οι πληροφορίες είναι χρήσιμες ώστε να μπορέσει η EFSA να αξιολογήσει τα αρτύματα τροφίμων και να επαναξιολογήσει τα πρόσθετα τροφίμων και, ειδικότερα, να πραγματοποιήσει «αξιολογήσεις έκθεσης», ένα από τα τέσσερα στοιχεία οιασδήποτε αξιολόγησης κινδύνου. Σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ⁸, η Επιτροπή έπρεπε να έχει εγκρίνει μέχρι τις 20 Ιανουαρίου 2011 κοινή μεθοδολογία για τη συλλογή των απαιτούμενων πληροφοριών για τα αρτύματα από τα κράτη μέλη (δεν προβλεπόταν προθεσμία για τα πρόσθετα τροφίμων). Ωστόσο, κατά τον χρόνο του ελέγχου, δεν είχε ακόμη εγκριθεί τέτοιου είδους μεθοδολογία.

5. Στον τομέα των συμπληρωμάτων διατροφής, η οδηγία 2002/46/ΕΚ απαιτεί από την Επιτροπή να ορίζει μέγιστα επίπεδα βιταμινών και ανόργανων συστατικών στα συμπληρώματα. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι η EFSA δημοσίευσε το 2006 τα ανεκτά ανώτερα επίπεδα πρόσληψης για τις βιταμίνες και τα μέταλλα, η Επιτροπή δεν έχει θέσει

⁶ Πηγή: [Βάση δεδομένων της Επιτροπής σχετικά με τα αρτύματα τροφίμων](#).

⁷ Το μέρος Α του καταλόγου της ΕΕ περιλαμβάνει τέσσερις διαφορετικές υποσημειώσεις: 1. «δεν έχει ολοκληρωθεί η αξιολόγηση από την Αρχή», 2) «πρέπει να υποβληθούν συμπληρωματικά επιστημονικά δεδομένα έως τις 31 Δεκεμβρίου 2012», 3. «πρέπει να υποβληθούν συμπληρωματικά επιστημονικά δεδομένα έως τις 30 Ιουνίου 2013» και 4. «πρέπει να υποβληθούν συμπληρωματικά επιστημονικά δεδομένα έως τις 31 Δεκεμβρίου 2013».

⁸ Άρθρο 20 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1334/2008.

ακόμη τέτοια όρια. Ως εκ τούτου, εξακολουθούν να ισχύουν τα όρια των κρατών μελών. Σύμφωνα με την Επιτροπή, το ζήτημα εκκρεμεί και δεν έχει προγραμματίσει ενέργειες στο εγγύς μέλλον. Οι αρχές των κρατών μελών στα οποία πραγματοποιήθηκε επίσκεψη κατά τη διάρκεια του ελέγχου εξέφρασαν την άποψη ότι οι τιμές αυτές θα πρέπει να καθοριστούν σε επίπεδο ΕΕ ώστε να δοθούν στη βιομηχανία τροφίμων και ζωοτροφών σαφείς ενδείξεις σχετικά με το τι επιτρέπεται και τι όχι και να διασφαλιστεί ότι όλες οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην αγορά της ΕΕ τυγχάνουν ισότιμης μεταχείρισης. Εξήγησαν εξάλλου ότι η σημερινή κατάσταση, με το κάθε κράτος μέλος να θέτει διαφορετικά επίπεδα ή και καθόλου, έχει αρνητικό αντίκτυπο και στην αντίληψη των καταναλωτών σχετικά με την ασφάλεια των εν λόγω προϊόντων.

6. Στον τομέα των υλικών που έρχονται σε επαφή με τα τρόφιμα, η EFSA εξηγεί ότι: πρέπει να αξιολογείται η ασφάλεια των υλικών που έρχονται σε επαφή με τα τρόφιμα εφόσον οι χημικές ουσίες μπορούν να μεταναστεύσουν από τα υλικά στα τρόφιμα. Ωστόσο, ορισμένες από τις ειδικές νομικές διατάξεις που διέπουν την παραγωγή των υλικών που έρχονται σε επαφή με τα τρόφιμα δεν έχουν εναρμονιστεί ακόμη σε επίπεδο ΕΕ.

- Σύμφωνα με το άρθρο 4 της οδηγίας 84/500/ΕΟΚ, η Επιτροπή έπρεπε μέχρι το 1987 να επανεξετάσει τα όρια που προβλέπονται στο άρθρο 2 για τα κεραμικά είδη. Ωστόσο, έως τον χρόνο του ελέγχου μας, η επανεξέταση αυτή δεν είχε ακόμη ολοκληρωθεί ή δεν είχε οδηγήσει σε απόφαση.

- Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 450/2009 σχετικά με τα ενεργά και νοήμονα υλικά και αντικείμενα που προορίζονται να έλθουν σε επαφή με τρόφιμα προέβλεπε ότι η Επιτροπή θα πρέπει να εγκρίνει κατάλογο των ενεργών και νοημόνων υλικών που προορίζονται να έλθουν σε επαφή με τρόφιμα σε επίπεδο ΕΕ, αφού η EFSA διατυπώσει τη γνώμη της σχετικά με τις αιτήσεις. Η τελευταία γνώμη της EFSA για την αρχική δέσμη αιτήσεων εγκρίθηκε το 2013, όμως η Επιτροπή δεν έχει ακόμη καταρτίσει τον κατάλογο της ΕΕ.

- Για τα ανακυκλωμένα πλαστικά υλικά, μεταξύ 2008 και 2018 η EFSA έλαβε 156 αιτήσεις για διαδικασίες ανακύκλωσης. Η αξιολόγηση ασφάλειας της EFSA για κάθε διαδικασία ανακύκλωσης θα πρέπει να ακολουθείται από απόφαση διαχείρισης κινδύνου σχετικά με την αδειοδότησή της ή όχι. Έως τον χρόνο του ελέγχου μας, εκκρεμούσε ακόμη η έγκριση

138 αποφάσεων. Ως μεταβατικό μέτρο, όταν τέθηκε σε ισχύ ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 282/2008, η Επιτροπή κατάρτισε ενωσιακό μητρώο όπου απαριθμούνται οι εν λόγω έγκυρες αιτήσεις. Ως αποτέλεσμα αυτού, όλες οι διαδικασίες ανακύκλωσης που απαριθμούνται στο μητρώο μπορούν επί του παρόντος να χρησιμοποιούνται ακόμη, ανεξάρτητα από την τελική αξιολόγηση της EFSA.

7. Επιπλέον, παρά το γεγονός ότι το νομικό πλαίσιο της ΕΕ περιέχει ήδη ορισμένες διατάξεις σχετικά με τους κινδύνους που συνδέονται με τη σωρευτική έκθεση, π.χ. για τα κατάλοιπα φυτοφαρμάκων, δεν είναι ακόμη έτοιμη η ίδια η μεθοδολογία που θα χρησιμοποιηθεί για τα ΑΟΚ.

8. Όσον αφορά τα φυτικά προϊόντα, η επιστημονική επιτροπή της EFSA συνέταξε «Συλλογή φυτικών προϊόντων που αναφέρεται ότι περιέχουν τοξικές, εθιστικές, ψυχοτρόπες ή άλλες ουσίες που μπορεί να προκαλούν ανησυχία»⁹. Σκοπός της συλλογής ήταν να επιστήσει την προσοχή σε θέματα που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση της ασφάλειας των φυτικών προϊόντων. Ωστόσο, δεν έχουν ακόμη θεσπιστεί κανόνες σε επίπεδο ΕΕ και τα φυτικά προϊόντα εξακολουθούν να υπόκεινται στους κανόνες των κρατών μελών. Υπάρχει σύστημα αμοιβαίας αναγνώρισης το οποίο επιτρέπει σε μια εταιρεία που έχει κυκλοφορήσει στην αγορά μιας χώρας ένα συγκεκριμένο προϊόν το οποίο περιέχει ορισμένα φυτικά προϊόντα να ζητήσει άδεια κυκλοφορίας του ίδιου προϊόντος σε άλλη χώρα, όμως η διαδικασία εξασφάλισης αυτής της αμοιβαίας αναγνώρισης είναι μακρά και όχι χωρίς κινδύνους, δεδομένου ότι η αίτηση άδειας στη δεύτερη χώρα μπορεί τελικά να απορριφθεί. Λόγω της κατάστασης αυτής, ορισμένα κράτη μέλη έχουν συνεργαστεί για τη θέσπιση δικών τους κοινών καταλόγων φυτικών προϊόντων που μπορούν ή δεν μπορούν να χρησιμοποιούνται σε συμπληρώματα διατροφής. Το κύριο παράδειγμα από την άποψη αυτή είναι το σχέδιο BelFrit¹⁰, το οποίο δημιουργήθηκε από κοινού από το Βέλγιο, τη

9. Γαλλία και την Ιταλία και το οποίο χρησιμοποιείται ως βάση για νέες ρυθμίσεις στην Ιταλία και το Βέλγιο.

⁹ EFSA Journal 2012;10(5):2663.
<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2012.2663>

¹⁰ <https://effl.lexxion.eu/article/EFFL/2013/3/241>

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

«ΧΗΜΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΣΤΙΣ ΤΡΟΦΕΣ ΜΑΣ: Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΜΑΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΕΙ ΜΕΝ, ΑΛΛΑ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΛΥΘΕΙ ΟΛΑ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ»

ΣΥΝΟΨΗ

I. Η παραγωγή και κατανάλωση τροφίμων διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Επιτροπή αναγνωρίζει πλήρως ότι η ασφάλεια των τροφίμων αποτελεί επομένως ζήτημα που προκαλεί μεγάλη ανησυχία στους πολίτες. Η Επιτροπή θεωρεί πάντα βασική προτεραιότητα πολιτικής τη διασφάλιση ότι η ΕΕ διαθέτει τα υψηλότερα πρότυπα ασφάλειας των τροφίμων. Η προτεραιότητα αυτή αντανακλάται ιδιαίτερα σε έναν από τους κύριους στόχους του κανονισμού σχετικά με τη γενική νομοθεσία για τα τρόφιμα (κανονισμού GFL)¹ – που αποτελεί τη βάση πληθώρας ειδικών νομοθετικών διατάξεων της ΕΕ για τα τρόφιμα που θεσπίστηκαν το 2002 – συγκεκριμένα στο υψηλό επίπεδο προστασίας της δημόσιας υγείας.

III. Γενικά, ο έλεγχος καταλληλότητας της νομοθεσίας² οδήγησε στο συμπέρασμα ότι ο στόχος του υψηλού επιπέδου προστασίας της δημόσιας υγείας έχει επιτευχθεί. Το επίπεδο προστασίας της δημόσιας υγείας αυξήθηκε συνολικά. Τα σημερινά επίπεδα ασφάλειας των τροφίμων είναι πιο θετικά σε σχέση με το 2002. Η επιστημονική βάση των μέτρων της ΕΕ έχει επίσης βελτιωθεί σημαντικά. Τα παραπάνω οφείλονται στη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA), αρμόδιας για την παροχή επιστημονικών συμβουλών για κάθε ζήτημα σχετικά με την αλυσίδα τροφίμων, τον αυστηρό διαχωρισμό αξιολόγησης του κινδύνου και διαχείρισης του κινδύνου σε ευρωπαϊκό επίπεδο και τη συστηματική εφαρμογή της αρχής της ανάλυσης του κινδύνου στη νομοθεσία της ΕΕ για τα τρόφιμα. Η Επιτροπή σημειώνει ότι δεν εντοπίστηκαν συστηματικές ασυνέπειες στην εφαρμογή της αρχής της ανάλυσης του κινδύνου σε επίπεδο ΕΕ.

Το πλαίσιο της ασφάλειας των τροφίμων αποτέλεσε επίσης, σε ορισμένες περιπτώσεις, πηγή έμπνευσης για τρίτες χώρες που αναπτύσσουν την εθνική τους νομοθεσία. Ομοίως, τα πρότυπα της ΕΕ σχετικά με την αλυσίδα τροφίμων θεωρείται ότι συμπεριλαμβάνονται στα υψηλότερα παγκοσμίως. Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στις ισχυρές και ορθές επιστημονικές αξιολογήσεις κινδύνου που πραγματοποίησαν αποκεντρωμένοι οργανισμοί της ΕΕ.

IV.

α) Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι ορισμένες νομικές διατάξεις δεν έχουν ακόμα εφαρμοστεί (μέγιστα επίπεδα βιταμινών και ανόργανων συστατικών στα συμπληρώματα) και ότι ορισμένες επιστημονικές μεθοδολογίες, όπως η μεθοδολογία για την αξιολόγηση της αθροιστικής έκθεσης για ουσίες με το ίδιο αποτέλεσμα, δεν είναι ακόμα διαθέσιμες για λόγους επιστημονικής πολυπλοκότητας.

¹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων (ΕΕ L 31 της 1.2.2002, σ. 1).

² Η Επιτροπή ολοκλήρωσε πρόσφατα μια συνολική αξιολόγηση πολιτικής του κανονισμού GFL (έλεγχος καταλληλότητας) βάσει αποδεικτικών στοιχείων για ολόκληρο τον τομέα των τροφίμων δυνάμει του προγράμματος βελτίωσης της καταλληλότητας και της αποδοτικότητας του κανονιστικού πλαισίου (REFIT): Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής - Η αξιολόγηση REFIT της γενικής νομοθεσίας για τα τρόφιμα (κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 178/2002), («έλεγχος καταλληλότητας»), SWD(2018)38 της 15.1.2018.

Το άρθρο 14 παράγραφος 9 της γενικής νομοθεσίας για τα τρόφιμα προβλέπει ότι στις περιπτώσεις όπου δεν υπάρχουν ειδικές ενωσιακές διατάξεις, τα τρόφιμα θα πρέπει να θεωρούνται ασφαλή όταν συμμορφώνονται με τις ειδικές διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας για τα τρόφιμα του κράτους μέλους στην επικράτεια του οποίου τα τρόφιμα αποτελούν αντικείμενο εμπορίας, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων της Συνθήκης περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Ως εκ τούτου, στους τομείς όπου εκκρεμεί η εφαρμογή δεν διακυβεύεται το επίπεδο προστασίας από χημικούς κινδύνους.

Η Επιτροπή συμφωνεί σχετικά με την ύπαρξη καθυστερήσεων, ιδίως στον τομέα των συστατικών τροφίμων που αποτελούν αντικείμενο ρύθμισης. Το πρόγραμμα REFIT για τη νομοθεσία για τα φυτοφάρμακα είναι αυτή τη στιγμή σε εξέλιξη και η νομοθετική πρόταση της Επιτροπής για την τροποποίηση της γενικής νομοθεσίας για τα τρόφιμα εξετάζει, μεταξύ άλλων, τη βιωσιμότητα της αξιολόγησης κινδύνου στην αλυσίδα τροφίμων στην ΕΕ, και πιο συγκεκριμένα, την επιστημονική ικανότητα της EFSA³.

Ο έλεγχος καταλληλότητας διαπίστωσε ότι ο καταμερισμός αρμοδιοτήτων μεταξύ του ιδιωτικού τομέα και των δημόσιων αρχών ελέγχου εξασφάλισε επίσης τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας. Ο ιδιωτικός τομέας είναι πρωταρχικά αρμόδιος για τη συμμόρφωση με τη νομοθεσία για τα τρόφιμα και για τη διεξαγωγή των «δικών του ελέγχων». Οι δημόσιες αρχές ελέγχου είναι αρμόδιες για τη διεξαγωγή επίσημων ελέγχων. Ο καταμερισμός αυτός επέτρεψε στις δημόσιες αρχές ελέγχου να αναπτύξουν μια πιο εναρμονισμένη και καλύτερα στοχευμένη προσέγγιση των επίσημων ελέγχων, βάσει κινδύνου, λαμβάνοντας υπόψη τους ιδιωτικούς ελέγχους, εφόσον ήταν αξιόπιστοι.

β) Για να εξασφαλιστούν ισότιμοι όροι και ως προς την ασφάλεια των τροφίμων, τα τρόφιμα που εισάγονται στην ΕΕ πρέπει να συμμορφώνονται με τις σχετικές απαιτήσεις της ευρωπαϊκής νομοθεσίας ή με τους όρους που η ΕΕ αναγνωρίζει ως τουλάχιστον ισοδύναμους αυτών. Η ΕΕ έχει καταβάλει σημαντικές προσπάθειες να διασφαλίσει ευθυγράμμιση της νομοθεσίας της ΕΕ για τα τρόφιμα με τα διεθνή πρότυπα. Επιπλέον, ως σημαντικός εμπορικός παράγοντας στον τομέα των τροφίμων και των ζωοτροφών παγκοσμίως, η ΕΕ έχει, σε πολλές περιπτώσεις, συμβάλει σημαντικά στην ανάπτυξη των διεθνών προτύπων βάσει των προτύπων της ΕΕ. Παρόλα αυτά, στις περιπτώσεις που τα εναρμονισμένα πρότυπα της ΕΕ είναι αυστηρότερα από αυτά που θεσπίστηκαν σε διεθνές επίπεδο, η ΕΕ γνωστοποιεί τη θέση της με διαφανή τρόπο, δίνοντας στους εξαγωγείς προς την ΕΕ τη δυνατότητα να προετοιμαστούν ανάλογα για να συμμορφωθούν με τα πρότυπα της ΕΕ.

γ) Η Επιτροπή διαθέτει από το 2005 συστηματικές διαδικασίες για την παρακολούθηση των συστάσεων ελέγχου και μπορούν να χρησιμοποιηθούν επιπλέον δράσεις επιβολής σε περίπτωση που συνεχίζεται η μη συμμόρφωση με τους κανόνες της ΕΕ.

Η Επιτροπή εργάζεται με στόχο την ενίσχυση των διαδικασιών της για την παρακολούθηση και την επιβολή του συνόλου της νομοθεσίας για τα τρόφιμα και την υγεία, που θα καλύπτει την παρακολούθηση των συστάσεων που προκύπτουν από τους ελέγχους της Επιτροπής.

V. Η Επιτροπή αποδέχεται όλες τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου (ΕΕΣ).

³ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διαφάνεια και τη βιωσιμότητα της αξιολόγησης κινδύνου στην αλυσίδα τροφίμων στην ΕΕ και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 178/2002 [σχετικά με τη γενική νομοθεσία για τα τρόφιμα], της οδηγίας 2001/18/ΕΚ [για τη σκόπιμη ελευθέρωση ΓΤΟ στο περιβάλλον], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1829/2003 [για τα γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα και ζωοτροφές], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1831/2003 [για τις πρόσθετες ύλες στις ζωοτροφές], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2065/2003 [για τα αρτύματα καπνιστών τροφίμων], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1935/2004 [σχετικά με τα υλικά που έρχονται σε επαφή με τρόφιμα], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1331/2008 [για την ενιαία διαδικασία έγκρισης για τα πρόσθετα τροφίμων, τα ένζυμα τροφίμων και τις αρωματικές ύλες τροφίμων], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 [σχετικά με τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα] και του κανονισμού (ΕΕ) 2015/2283 [σχετικά με τα νέα τρόφιμα], COM/2018/0179 final, με ημερομηνία 11.4.2018.

α) Η Επιτροπή δεσμεύεται ρητά υπέρ της συνεχούς αξιολόγησης της νομοθεσίας της ΕΕ για τον εντοπισμό τομέων βελτίωσης μέσω του προγράμματός της REFIT. Αυτή τη στιγμή διεξάγονται, ή έχουν προγραμματιστεί για το εγγύς μέλλον, διάφορες τομεακές αξιολογήσεις στον τομέα της νομοθεσίας για τα τρόφιμα.

Η Επιτροπή ενέκρινε πρόσφατα νομοθετική πρόταση για την τροποποίηση της γενικής νομοθεσίας για τα τρόφιμα και άλλων οκτώ τομεακών πράξεων, η οποία εξετάζει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της αξιολόγησης κινδύνου στην αλυσίδα τροφίμων στην ΕΕ και, ειδικότερα, την επιστημονική ικανότητα της EFSA⁴.

Κατά την άποψη της Επιτροπής, στους τομείς όπου εκκρεμεί η εφαρμογή δεν διακυβεύεται το επίπεδο προστασίας από χημικούς κινδύνους.

Η Επιτροπή σημειώνει ότι ο νέος κανονισμός για τους επίσημους ελέγχους (κανονισμός (ΕΕ) 2017/625), με ισχύ από την 14η Δεκεμβρίου 2019, προβλέπει στο άρθρο του 9 παράγραφος 1 στοιχείο δ) ότι οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να διενεργούν επίσημους ελέγχους λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, κατά περίπτωση, τα ιδιωτικά συστήματα διασφάλισης της ποιότητας.

Η Επιτροπή θα καταβάλει κάθε προσπάθεια, στο πλαίσιο της εντολής της, να υποστηρίξει τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών στην εφαρμογή της συγκεκριμένης διάταξης. Οι τρέχουσες εργασίες για την προετοιμασία της τριτογενούς νομοθεσίας λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες που εκφράζονται στον κανονισμό, και ιδίως τη συμπληρωματικότητα των αρμοδιοτήτων των αρχών των κρατών μελών και του ιδιωτικού τομέα.

β) Στον τομέα των καταλοίπων φυτοφαρμάκων, ο κανονισμός της ΕΕ για τα ανώτατα όρια καταλοίπων παρέχει το ίδιο επίπεδο προστασίας των καταναλωτών για όλα τα τρόφιμα, ανεξαρτήτως της προέλευσής τους, καθώς υπάρχει μόνο ένα σύνολο ανώτατων ορίων καταλοίπων (ΑΟΚ) για όλα τα προϊόντα. Αυτή τη στιγμή είναι σε εξέλιξη αξιολόγηση του REFIT σχετικά με αυτή τη νομοθεσία. Το 2019 θα καταρτιστεί έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με τα φυτοφάρμακα και τα κατάλοιπα αυτών. Γενικότερα, το πλαίσιο της ΕΕ θα συνεχίσει να παρέχει το ίδιο επίπεδο διασφάλισης τόσο για τα τρόφιμα που παράγονται όσο και γι' αυτά που εισάγονται στην ΕΕ τηρώντας αυστηρά τις νομικές απαιτήσεις που έχουν ήδη θεσπιστεί.

γ) Η Επιτροπή θα εξετάσει την παροχή σχετικής καθοδήγησης, κατά περίπτωση. Η Επιτροπή έχει ήδη ενισχύσει τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιεί τις υφιστάμενες δραστηριότητες ελέγχου και παρακολούθησης ως μέσο για την ενθάρρυνση της συμμόρφωσης τρίτων χωρών με τις απαιτήσεις της ΕΕ για τις εισαγωγές.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η νομοθεσία για τα τρόφιμα, τόσο σε ενωσιακό όσο και σε εθνικό επίπεδο, στοχεύει πάντα στο υψηλό επίπεδο προστασίας της ανθρώπινης ζωής και υγείας και στην αποτελεσματική λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Για τον σκοπό αυτό, στον κανονισμό σχετικά με τη γενική νομοθεσία για τα τρόφιμα, έχουν θεσπιστεί ορισμένες γενικές αρχές και απαιτήσεις που ισχύουν τόσο σε ενωσιακό όσο και σε εθνικό επίπεδο, π.χ. η αρχή ανάλυσης του

⁴ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διαφάνεια και τη βιωσιμότητα της αξιολόγησης κινδύνου στην αλυσίδα τροφίμων στην ΕΕ και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 178/2002 [σχετικά με τη γενική νομοθεσία για τα τρόφιμα], της οδηγίας 2001/18/ΕΚ [για τη σκόπιμη ελευθέρωση ΓΤΟ στο περιβάλλον], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1829/2003 [για τα γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα και ζωοτροφές], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1831/2003 [για τις πρόσθετες ύλες στις ζωοτροφές], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2065/2003 [για τα αρτύματα καπνιστών τροφίμων], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1935/2004 [σχετικά με τα υλικά που έρχονται σε επαφή με τρόφιμα], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1331/2008 [για την ενιαία διαδικασία έγκρισης για τα πρόσθετα τροφίμων, τα ένζυμα τροφίμων και τις αρωματικές ύλες τροφίμων], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 [σχετικά με τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα] και του κανονισμού (ΕΕ) 2015/2283 [σχετικά με τα νέα τρόφιμα], COM/2018/0179 final, με ημερομηνία 11.4.2018.

κινδύνου, η πρωταρχική ευθύνη των ιδιωτικών επιχειρήσεων, η συμμόρφωση των εισαγόμενων τροφίμων και ζωοτροφών με όλες τις απαιτήσεις της νομοθεσίας της ΕΕ, η ιχνηλασιμότητα και το ότι μόνο ασφαλή τρόφιμα και ζωοτροφές μπορούν να κυκλοφορήσουν στην αγορά της Ένωσης⁵.

11. Οι υπεύθυνοι επιχειρήσεων τροφίμων, συμπεριλαμβανομένων των εισαγωγέων, υποχρεούνται από τη γενική νομοθεσία για τα τρόφιμα να εξασφαλίσουν ότι τα τρόφιμα τα οποία διατίθενται στην αγορά της Ένωσης, ανεξαρτήτως της προέλευσής τους, είναι ασφαλή και ότι συμμορφώνονται με όλες τις απαιτήσεις της νομοθεσίας για τα τρόφιμα που έχουν θεσπιστεί σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο⁶.

13. Σύμφωνα με την αρχή της ανάλυσης του κινδύνου, βάσει της αξιολόγησης του κινδύνου της EFSA (παροχή επιστημονικών συμβουλών), εναπόκειται στους διαχειριστές του κινδύνου της ΕΕ/του κράτους μέλους⁷ (ανάλογα με το αν ο τομέας είναι εναρμονισμένος ή όχι) να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα, μεταξύ άλλων και για την ασφάλεια των τροφίμων, για παράδειγμα, για να εγκρίνουν ένα τρόφιμο, υπό ποιες προϋποθέσεις, ή για να το απαγορεύσουν).

Τα μέτρα αυτά λαμβάνουν υπόψη τα αποτελέσματα της αξιολόγησης κινδύνου (και σε επίπεδο ΕΕ ιδίως τις γνώμες της EFSA), καθώς επίσης και άλλους θεμιτούς παράγοντες⁸ και την αρχή της προφύλαξης, εφόσον πληρούνται οι ισχύουσες προϋποθέσεις.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

23. Ο έλεγχος καταλληλότητας της γενικής νομοθεσίας για τα τρόφιμα διαπίστωσε, μεταξύ άλλων, ότι τα σημερινά επίπεδα ασφάλειας των τροφίμων είναι πιο θετικά από αυτά που υπήρχαν πριν από το 2002. Η επιστημονική βάση των μέτρων της ΕΕ έχει βελτιωθεί σημαντικά. Δεν εντοπίστηκαν συστηματικές ασυνέπειες στην εφαρμογή της ανάλυσης του κινδύνου σε επίπεδο ΕΕ. Το νομοθετικό μοντέλο της ΕΕ για τα τρόφιμα ενέπνευσε τρίτες χώρες στην ανάπτυξη της εθνικής τους νομοθεσίας και συνέβαλε στην αναγνώριση της ασφάλειας των προϊόντων της ΕΕ παγκοσμίως. Υπάρχει επίσης υψηλός βαθμός εναρμόνισης της νομοθεσίας της ΕΕ για τα τρόφιμα, κάτι που συνέβαλε στην αποτελεσματική λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

Πλαίσιο 1 – Η αρχή της προφύλαξης όπως ορίζεται στη γενική νομοθεσία για τα τρόφιμα

Σύμφωνα με την αρχή της προφύλαξης, οι διαχειριστές του κινδύνου της ΕΕ (αλλά και του κράτους μέλους) δύνανται να λάβουν προσωρινά μέτρα διαχείρισης του κινδύνου, εφόσον, κατόπιν αξιολόγησης των διαθέσιμων πληροφοριών, εντοπιστεί πιθανότητα βλαβερών συνεπειών στην υγεία, αλλά εξακολουθεί να υπάρχει επιστημονική αβεβαιότητα.

⁵ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων (ΕΕ L 31 της 1.2.2002, σ. 1) (κανονισμός σχετικά με τη γενική νομοθεσία για τα τρόφιμα).

⁶ Άρθρα 14 και 17 παράγραφος 1 του κανονισμού σχετικά με τη γενική νομοθεσία για τα τρόφιμα.

⁷ Οι διαχειριστές του κινδύνου είναι κυρίως η Επιτροπή επικουρούμενη από τους αντιπροσώπους των κρατών μελών στη μόνιμη επιτροπή για τα φυτά, τα ζώα, τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές (PAFF) και, ανάλογα με τις ισχύουσες διαδικασίες, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Στους κόλπους της Επιτροπής, επιφορτισμένη με τη διαχείριση του κινδύνου στον τομέα των τροφίμων, όσον αφορά την Επιτροπή, είναι η Γενική Διεύθυνση Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων (ΓΔ Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων).

⁸ Η γενική νομοθεσία για τα τρόφιμα περιλαμβάνει έναν μη εξαντλητικό κατάλογο θεμιτών παραγόντων στην αιτιολογική σκέψη (19), π.χ. κοινωνικούς, οικονομικούς, παραδοσιακούς, δεοντολογικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες και την ικανότητα διεξαγωγής ελέγχων. Η χρήση θεμιτών παραγόντων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της ΕΕ δεν είναι στατική· το ακριβές φάσμα των παραγόντων και η βαρύτητα που τους αποδίδεται διαφέρει ανά περίπτωση ανάλογα με το αντικείμενο και το συγκεκριμένο μέτρο.

Η εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης απαιτεί επιστημονική αξιολόγηση, καθώς επίσης και αξιολόγηση και στάθμιση των κινδύνων που ενέχονται, δηλαδή αν οι δυνητικοί κίνδυνοι που εντοπίστηκαν υπερβαίνουν το όριο που είναι αποδεκτό από την κοινωνία, όπως και των συνεπειών της μη ανάληψης δράσης από τους διαχειριστές του κινδύνου της ΕΕ/του κράτους μέλους. Ως εκ τούτου, η εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης αποτελεί συγκεκριμένο εργαλείο διαχείρισης του κινδύνου.

28. Σύμφωνα με τα πορίσματα του ελέγχου καταλληλότητας, οι διαχειριστές της ΕΕ έχουν επιλέξει την εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης σε πολύ λίγες περιπτώσεις. Δεν βρέθηκαν αποδεικτικά στοιχεία για συγκεκριμένες δυσμενείς επιπτώσεις οποιουδήποτε από αυτά τα μέτρα στην καινοτομία και το εμπόριο.

Τα τελευταία χρόνια και σχετικά με πολιτικά ευαίσθητα ζητήματα, τα ενδιαφερόμενα μέρη και ιδιαίτερα ορισμένες ΜΚΟ, καθώς επίσης και ορισμένα κράτη μέλη, έχουν ζητήσει συνολικές απαγορεύσεις, ιδίως για τους ενδοκρινικούς διαταράκτες, τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα ή τους Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς (ΓΤΟ), σύμφωνα με την αρχή της προφύλαξης. Παρόλα αυτά, οι εκκλήσεις αυτές δεν πληρούν τις δύο προϋποθέσεις εφαρμογής της αρχής της προφύλαξης. Ως εκ τούτου, τα αιτήματα αυτά φαίνεται να σχετίζονται με εκκλήσεις για εξέταση άλλων θεμιτών παραγόντων παρά με την εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης.

Πλαίσιο 2 – Διαφορά μεταξύ πηγής κινδύνου και κινδύνου

Τα εισαγόμενα προϊόντα θα υποβληθούν σε αξιολόγηση κινδύνου η οποία πρέπει να δείξει ότι τα τρόφιμα είναι ασφαλή για τους καταναλωτές πριν μπορέσουν να γίνουν ανεκτές αυτές οι ουσίες σε εισαγόμενα προϊόντα. Επιπλέον, πρέπει να τηρούνται τα νόμιμα όρια (ΑΟΚ).

30. Η Επιτροπή εξακολουθεί να παρέχει διασφάλιση ότι όλα τα τρόφιμα που πωλούνται στην ΕΕ, ανεξάρτητα από την προέλευσή τους, πληρούν τα ίδια πρότυπα ασφαλείας: υπάρχει μόνο ένα σύνολο ΑΟΚ που ισχύει για όλα τα προϊόντα που διατίθενται στην αγορά της ΕΕ, ανεξαρτήτως της προέλευσής τους. Στις περιπτώσεις όπου μια ουσία δεν εγκρίνεται στην ΕΕ για άλλους λόγους εκτός της δημόσιας υγείας (π.χ. για περιβαλλοντικούς λόγους), μπορεί να θεσπιστούν ανοχές για την εισαγωγή σε πλήρως αιτιολογημένες περιπτώσεις, αλλά μόνο αν αυτές στηρίζονται πλήρως από δεδομένα και αν οι ουσίες είναι ασφαλείς για τους καταναλωτές.

33. Ο έλεγχος καταλληλότητας διαπίστωσε περαιτέρω ότι ο καταμερισμός αρμοδιοτήτων μεταξύ του ιδιωτικού τομέα και των δημόσιων αρχών ελέγχου εξασφάλισε επίσης τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας. Ο ιδιωτικός τομέας είναι πρωταρχικά αρμόδιος για τη συμμόρφωση με τη νομοθεσία για τα τρόφιμα και για τη διεξαγωγή των «δικών του ελέγχων». Οι δημόσιες αρχές ελέγχου είναι αρμόδιες για τη διεξαγωγή επίσημων ελέγχων. Ο καταμερισμός αυτός επέτρεψε στις δημόσιες αρχές ελέγχου να αναπτύξουν μια πιο εναρμονισμένη και καλύτερα στοχευμένη προσέγγιση των επίσημων ελέγχων, βάσει κινδύνου, λαμβάνοντας υπόψη τους ιδιωτικούς ελέγχους, εφόσον ήταν αξιόπιστοι.

34. Ο έλεγχος καταλληλότητας της γενικής νομοθεσίας για τα τρόφιμα έδειξε ότι οι εθνικές διαφορές δεν είναι συστηματικές, αλλά υπάρχουν μόνο κατά περίπτωση. Η Επιτροπή καταβάλλει κάθε προσπάθεια να μειώσει αυτές τις εθνικές διαφορές μέσω συζητήσεων στο πλαίσιο των ομάδων εργασίας που αποτελούνται από αντιπροσώπους των κρατών μελών, μέσω του έργου της υπηρεσίας λογιστικού ελέγχου και επιθεώρησης της ΓΔ Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων και, τέλος, μέσω της έκδοσης γενικών κατευθυντήριων γραμμών ή της επικαιροποίησής τους, όταν αυτό είναι δυνατό.

35. Ενώ τα κείμενα του κώδικα για την ασφάλεια των τροφίμων χρησιμοποιούνται ως αναφορές στη συμφωνία του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) για την εφαρμογή μέτρων υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας (ΥΦΠ), τα μέλη του ΠΟΕ δεν

αποτρέπονται από την υιοθέτηση διαφορετικών προτύπων, υπό την προϋπόθεση ότι είναι επιστημονικά αιτιολογημένα.

40. Τα χρόνια που ακολούθησαν την εισαγωγή της γενικής νομοθεσίας για τα τρόφιμα το 2002, έχει σημειωθεί υψηλός βαθμός εναρμόνισης στον τομέα της νομοθεσίας για τα τρόφιμα⁹.

Σχετικά λίγοι τομείς παραμένουν μερικώς εναρμονισμένοι στον τομέα της νομοθεσίας για τα τρόφιμα¹⁰. Ελλείπει πλήρους εναρμόνισης σε αυτόν τον τομέα, η ανάλυση του κινδύνου διεξάγεται σε εθνικό επίπεδο. Ενώ το επίπεδο προστασίας δεν τίθεται σε κίνδυνο στις εν λόγω περιπτώσεις εφόσον κάθε εθνικό μέτρο πρέπει να επιδιώκει υψηλό επίπεδο προστασίας της ανθρώπινης ζωής και υγείας και να λαμβάνεται βάσει της αρχής της ανάλυσης του κινδύνου, σύμφωνα με τη γενική νομοθεσία για τα τρόφιμα, η υιοθέτηση τέτοιων εθνικών μέτρων ενδέχεται να οδηγήσει σε διαφορές που μπορεί να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην εσωτερική αγορά¹¹. Ο αντίκτυπος αυτός αξιολογείται αυτή τη στιγμή πιο αναλυτικά σε διάφορες τομεακές αξιολογήσεις.

41. Η Επιτροπή στοχεύει στη διασφάλιση ασφάλειας χωρίς την επιβολή περιττής επιβάρυνσης ή βαθμού πολυπλοκότητας και διασφαλίζοντας πλήρως την ασφάλεια της τελικής εφαρμογής των ουσιών. Δεν θεωρεί απαραίτητη τη διενέργεια οριζόντιας αξιολόγησης του κινδύνου.

42. Βλέπε απάντηση της Επιτροπής στο σημείο 40.

Σύμφωνα με τον έλεγχο καταλληλότητας, η επιστημονική ικανότητα της EFSA έχει αυξηθεί προοδευτικά. Το γεγονός αυτό συμβάδισε γενικά με την αυξημένη ζήτηση για επιστημονικές συμβουλές. Η EFSA έχει μειώσει, με την πάροδο του χρόνου, τον αριθμό καθυστερήσεων και συνεχίζει να τον μειώνει λαμβάνοντας κατάλληλα μέτρα. Επιπλέον, η Επιτροπή ενέκρινε πρόσφατα νομοθετική πρόταση η οποία, μεταξύ άλλων, εξετάζει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της αξιολόγησης κινδύνου στην αλυσίδα τροφίμων στην ΕΕ¹².

43. Σύμφωνα με τον έλεγχο καταλληλότητας της γενικής νομοθεσίας για τα τρόφιμα, η εθνική νομοθεσία για τα τρόφιμα έχει υιοθετηθεί, κατά μεγάλο μέρος, βάσει ανάλυσης του κινδύνου. Στις περιπτώσεις όπου δεν έχει συμβεί αυτό, σύμφωνα με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών των οποίων ζητήθηκε η γνώμη, αιτία θεωρούνται οι προκλήσεις που αντιμετωπίστηκαν στην εφαρμογή της αρχής της ανάλυσης του κινδύνου, όπως οι περιορισμένοι διαθέσιμοι πόροι. Η ένταση αυτών των προκλήσεων διαφέρει ανά περίπτωση.

⁹ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, Η αξιολόγηση REFIT της γενικής νομοθεσίας για τα τρόφιμα (κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 178/2002), SWD(2018) 38 final, με ημερομηνία 15.1.2018, («έλεγχος καταλληλότητας»), στη σ. 89.

¹⁰ Όπως υλικά που έρχονται σε επαφή με τα τρόφιμα εκτός από πλαστικά, συμπληρώματα διατροφής, τρόφιμα με πρόσθετες βιταμίνες και ανόργανα συστατικά, όσον αφορά τον καθορισμό ανώτατων ορίων ουσιών, καθώς και έλλειψη πλήρους εφαρμογής σε επίπεδο ΕΕ σχετικά με διατροφικούς ισχυρισμούς και ισχυρισμούς για την υγεία όσον αφορά φυτικά προϊόντα.

¹¹ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, «Η αξιολόγηση REFIT της γενικής νομοθεσίας για τα τρόφιμα (κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 178/2002), SWD(2018) 38 final, με ημερομηνία 15.1.2018, («έλεγχος καταλληλότητας»), στη σ. 89.

¹² Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διαφάνεια και τη βιωσιμότητα της αξιολόγησης κινδύνου στην αλυσίδα τροφίμων στην ΕΕ και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 178/2002 [σχετικά με τη γενική νομοθεσία για τα τρόφιμα], της οδηγίας 2001/18/ΕΚ [για τη σκόπιμη ελευθέρωση ΓΤΟ στο περιβάλλον], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1829/2003 [για τα γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα και ζωοτροφές], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1831/2003 [για τις πρόσθετες ύλες στις ζωοτροφές], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2065/2003 [για τα αρτύματα καπνιστών τροφίμων], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1935/2004 [σχετικά με τα υλικά που έρχονται σε επαφή με τρόφιμα], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1331/2008 [για την ενιαία διαδικασία έγκρισης για τα πρόσθετα τροφίμων, τα ένζυμα τροφίμων και τις αρωματικές ύλες τροφίμων], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 [σχετικά με τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα] και του κανονισμού (ΕΕ) 2015/2283 [σχετικά με τα νέα τρόφιμα], COM/2018/0179 final, με ημερομηνία 11.4.2018.

Υπάρχουν επίσης ορισμένα αποδεικτικά στοιχεία ότι στις περιπτώσεις όπου δεν υιοθετήθηκαν εθνικά μέτρα βάσει ανάλυσης του κινδύνου, αυτά στη συνέχεια τροποποιήθηκαν ή καταργήθηκαν¹³.

44. Το πλαίσιο βάσει του οποίου λειτουργούν τα κράτη μέλη – ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 882/2004 – καθιερώνει την έννοια των ελέγχων βάσει κινδύνου σε σύγκριση με μια δοκιμή για όλες τις ουσίες που αποτελούν αντικείμενο ρύθμισης.

45. Το πρόγραμμα του ελέγχου καταλληλότητας διαπίστωσε έλλειψη μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας. Η EFSA επεξεργάζεται κατάρτιση για αύξηση της ικανότητας, ενώ η Επιτροπή στηρίζει επίσης την κατάρτιση στην αξιολόγηση του κινδύνου μέσω της πρωτοβουλίας «Καλύτερη κατάρτιση για ασφαλέστερα τρόφιμα».

48. Βλέπε απάντηση της Επιτροπής στο σημείο 41.

49. Πράγματι, όλες οι ομάδες ουσιών θα πρέπει να υποβάλλονται σε επίσημους ελέγχους. Παρόλα αυτά, τη στιγμή της επιβολής είναι σημαντικό να χρησιμοποιηθεί μια προσέγγιση βάσει κινδύνου η οποία ενδέχεται να οδηγήσει σε διαφορετικό βάθος και συχνότητα ελέγχων για διαφορετικές ομάδες ουσιών.

50. Στους περιορισμένους μερικώς εναρμονισμένους τομείς, κάθε εθνικό μέτρο που λαμβάνεται πρέπει να βασίζεται στην αρχή της ανάλυσης του κινδύνου και να επιδιώκει υψηλό επίπεδο προστασίας της δημόσιας υγείας. Η Επιτροπή συμφωνεί με το ΕΕΣ ότι τα κράτη μέλη δεν θα πρέπει να αποκλείουν από τους ελέγχους τους τα προϊόντα που αποτελούν αντικείμενο ρύθμισης.

53. Σύμφωνα με το άρθρο 6 του GFL, η εθνική νομοθεσία για τα τρόφιμα πρέπει να βασίζεται στην αρχή της ανάλυσης του κινδύνου· έτσι, δεν τίθεται σε κίνδυνο η ασφάλεια των τροφίμων.

56. Καθώς δεν διεξήχθησαν έλεγχοι σε συστατικά τροφίμων που αποτελούν αντικείμενο ρύθμισης, η Επιτροπή δεν είχε την ευκαιρία να διατυπώσει συστάσεις (αν υπήρχαν) προς τα κράτη μέλη. Παρόλα αυτά, η Επιτροπή πραγματοποίησε διάφορες διερευνητικές αποστολές σχετικά με πρόσθετα τροφίμων και αρτύματα καπνιστών τροφίμων το 2015 και το 2016. Οι διερευνητικές αποστολές δεν περιέχουν συστάσεις από τη φύση τους. Τα αποτελέσματα αυτών των αποστολών συνεκτιμήθηκαν σε έκθεση επισκόπησης η οποία δημοσιεύτηκε το 2017. Η έκθεση αυτή ανέλυε ένα εύρος δράσεων που έλαβε η Επιτροπή βάσει των αποτελεσμάτων των αποστολών και επισήμανε δυνατότητες βελτίωσης στη διενέργεια επίσημων ελέγχων από τα κράτη μέλη. Επιπρόσθετα, το 2018 η Επιτροπή άρχισε μια σειρά ελέγχων σε έξι κράτη μέλη αξιολογώντας το σύστημα επίσημων ελέγχων τους για τα βελτιωτικά τροφίμων (πρόσθετα τροφίμων, αρτύματα (καπνιστών τροφίμων) και ορισμένα συστατικά τροφίμων με αρωματικές ιδιότητες), οι εκθέσεις των οποίων περιλαμβάνουν συστάσεις προς τα κράτη μέλη.

58. Γενικά υπάρχουν επαρκή αποδεικτικά στοιχεία ότι τα τρόφιμα ζωικής προέλευσης είναι γενικά πιο πιθανό να αποτελούν κίνδυνο για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων (κυρίως μικροβιολογικό) σε σχέση με τα τρόφιμα φυτικής προέλευσης.

60. Οι αρμόδιες αρχές στα κράτη μέλη διεξάγουν τακτικούς επίσημους ελέγχους σε τρόφιμα μη ζωικής προέλευσης που εισάγονται στην Ένωση, σε κατάλληλο μέρος, συμπεριλαμβανομένου του σημείου εισόδου των εμπορευμάτων στην Ένωση, βάσει εθνικών σχεδίων ελέγχου για πιθανό κίνδυνο, και οι έλεγχοι αυτοί πρέπει να καλύπτουν όλες τις

¹³ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, Η αξιολόγηση REFIT της γενικής νομοθεσίας για τα τρόφιμα (κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 178/2002), SWD(2018) 38 final, με ημερομηνία 15.1.2018, («έλεγχος καταλληλότητας»), στη σ. 39.

πτυχές της νομοθεσίας για τα τρόφιμα (βλέπε άρθρο 15 παράγραφοι 1 και 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 882/2004).

66. Τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη μέλη, δηλαδή η απόρριψη της παρτίδας και η τιμολόγηση των δαπανών εργαστηρίου (συν τις σχετικές καθυστερήσεις εισόδου), δεν είναι «δωρεάν» και λειτουργούν αποτρεπτικά ή ως κύρωση εκ των πραγμάτων. Μπορεί επίσης να έχουν πιθανές επιπτώσεις στις συμβάσεις μεταξύ των σχετικών επιχειρήσεων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

72. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι ορισμένες νομικές διατάξεις δεν έχουν ακόμα εφαρμοστεί (μέγιστα επίπεδα βιταμινών και ανόργανων συστατικών στα συμπληρώματα) και ότι ορισμένες επιστημονικές μεθοδολογίες, όπως οι σωρευτικές εκθέσεις, δεν είναι ακόμα διαθέσιμες για λόγους επιστημονικής πολυπλοκότητας. Το άρθρο 14 παράγραφος 9 της γενικής νομοθεσίας για τα τρόφιμα προβλέπει ότι στις περιπτώσεις όπου δεν υπάρχουν ειδικές ενωσιακές διατάξεις, τα τρόφιμα θα πρέπει να θεωρούνται ασφαλή όταν συμμορφώνονται με τις ειδικές διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας για τα τρόφιμα του κράτους μέλους στην επικράτεια του οποίου τα τρόφιμα αποτελούν αντικείμενο εμπορίας, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων της Συνθήκης περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Ως εκ τούτου, στους τομείς όπου εκκρεμεί η εφαρμογή δεν διακυβεύεται το επίπεδο προστασίας από χημικούς κινδύνους.

Η Επιτροπή συμφωνεί σχετικά με την ύπαρξη καθυστερήσεων, ιδίως στον τομέα των συστατικών τροφίμων που αποτελούν αντικείμενο ρύθμισης. Το πρόγραμμα REFIT για τη νομοθεσία για τα φυτοφάρμακα είναι αυτή τη στιγμή σε εξέλιξη και η νομοθετική πρόταση που ενέκρινε πρόσφατα η Επιτροπή για την τροποποίηση της γενικής νομοθεσίας για τα τρόφιμα εξετάζει, μεταξύ άλλων, τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της αξιολόγησης κινδύνου στην αλυσίδα τροφίμων της ΕΕ και, πιο συγκεκριμένα, την επιστημονική ικανότητα της EFSA¹⁴.

73. Ο έλεγχος καταλληλότητας διαπίστωσε ότι ο καταμερισμός αρμοδιοτήτων μεταξύ του ιδιωτικού τομέα και των δημόσιων αρχών ελέγχου εξασφάλισε επίσης τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας. Ο ιδιωτικός τομέας είναι πρωταρχικά αρμόδιος για τη συμμόρφωση με τη νομοθεσία για τα τρόφιμα και για τη διεξαγωγή των «δικών του ελέγχων». Οι δημόσιες αρχές ελέγχου είναι αρμόδιες για τη διεξαγωγή επίσημων ελέγχων. Ο καταμερισμός αυτός επέτρεψε στις δημόσιες αρχές ελέγχου να αναπτύξουν μια πιο εναρμονισμένη και καλύτερα στοχευμένη προσέγγιση των επίσημων ελέγχων, βάσει κινδύνου, λαμβάνοντας υπόψη τους ιδιωτικούς ελέγχους, εφόσον ήταν αξιόπιστοι.

Σύσταση 1 – Επανεξέταση της νομοθεσίας και βελτίωση της συμπληρωματικότητας μεταξύ των ιδιωτικών και των δημόσιων συστημάτων ελέγχου

α) Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση.

Η Επιτροπή δεσμεύεται ρητά υπέρ της συνεχούς αξιολόγησης της νομοθεσίας της ΕΕ για τον εντοπισμό τομέων βελτίωσης μέσω του προγράμματός της REFIT. Αυτή τη στιγμή

¹⁴ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διαφάνεια και τη βιωσιμότητα της αξιολόγησης κινδύνου στην αλυσίδα τροφίμων στην ΕΕ και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 178/2002 [σχετικά με τη γενική νομοθεσία για τα τρόφιμα], της οδηγίας 2001/18/ΕΚ [για τη σκόπιμη ελευθέρωση ΓΤΟ στο περιβάλλον], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1829/2003 [για τα γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα και ζωοτροφές], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1831/2003 [για τις πρόσθετες ύλες στις ζωοτροφές], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2065/2003 [για τα αρτύματα καπνιστών τροφίμων], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1935/2004 [σχετικά με τα υλικά που έρχονται σε επαφή με τρόφιμα], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1331/2008 [για την ενιαία διαδικασία έγκρισης για τα πρόσθετα τροφίμων, τα ένζυμα τροφίμων και τις αρωματικές ύλες τροφίμων], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 [σχετικά με τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα] και του κανονισμού (ΕΕ) 2015/2283 [σχετικά με τα νέα τρόφιμα], COM/2018/0179 final, με ημερομηνία 11.4.2018.

διεξάγονται, ή έχουν προγραμματιστεί για το εγγύς μέλλον, διάφορες τομεακές αξιολογήσεις στον τομέα της νομοθεσίας για τα τρόφιμα.

Η Επιτροπή ενέκρινε πρόσφατα νομοθετική πρόταση για την τροποποίηση της γενικής νομοθεσίας για τα τρόφιμα και άλλων οκτώ τομεακών πράξεων, η οποία εξετάζει, μεταξύ άλλων, τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της αξιολόγησης κινδύνου στην αλυσίδα τροφίμων στην ΕΕ και, πιο συγκεκριμένα, την επιστημονική ικανότητα της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA)¹⁵.

Κατά την άποψη της Επιτροπής, στους τομείς όπου εκκρεμεί η εφαρμογή δεν διακυβεύεται το επίπεδο προστασίας από χημικούς κινδύνους.

β) Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση.

Η Επιτροπή σημειώνει ότι ο νέος κανονισμός για τους επίσημους ελέγχους (κανονισμός (ΕΕ) 2017/625), με ισχύ από την 14η Δεκεμβρίου 2019, προβλέπει στο άρθρο του 9 παράγραφος 1 στοιχείο δ) ότι οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να διενεργούν επίσημους ελέγχους λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, κατά περίπτωση, τα ιδιωτικά συστήματα διασφάλισης της ποιότητας.

Η Επιτροπή θα καταβάλει κάθε προσπάθεια, στο πλαίσιο της εντολής της, να υποστηρίξει τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών στην εφαρμογή της συγκεκριμένης διάταξης. Οι τρέχουσες εργασίες για την προετοιμασία της τριτογενούς νομοθεσίας λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες που εκφράζονται στον κανονισμό, και ιδίως τη συμπληρωματικότητα των αρμοδιοτήτων των αρχών των κρατών μελών και του ιδιωτικού τομέα.

Σύσταση 2 – Διατήρηση του ίδιου επιπέδου διασφάλισης τόσο για τα τρόφιμα που παράγονται όσο και για εκείνα που εισάγονται στην ΕΕ

Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση.

Στον τομέα των καταλοίπων φυτοφαρμάκων, ο κανονισμός της ΕΕ για τα ανώτατα όρια καταλοίπων παρέχει το ίδιο επίπεδο προστασίας των καταναλωτών για όλα τα τρόφιμα, ανεξαρτήτως της προέλευσής τους, καθώς υπάρχει μόνο ένα σύνολο ανώτατων ορίων καταλοίπων (ΑΟΚ) για όλα τα προϊόντα. Αυτή τη στιγμή είναι σε εξέλιξη αξιολόγηση του REFIT σχετικά με αυτή τη νομοθεσία. Το 2019 θα καταρτιστεί έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με τα φυτοφάρμακα και τα κατάλοιπα αυτών. Γενικότερα, το πλαίσιο της ΕΕ θα συνεχίσει να παρέχει το ίδιο επίπεδο διασφάλισης τόσο για τα τρόφιμα που παράγονται όσο και γι' αυτά που εισάγονται στην ΕΕ τηρώντας αυστηρά τις νομικές απαιτήσεις που έχουν ήδη θεσπιστεί.

76. Η Επιτροπή διαθέτει από το 2005 συστηματικές διαδικασίες για την παρακολούθηση των συστάσεων ελέγχου και μπορούν να χρησιμοποιηθούν επιπλέον δράσεις επιβολής σε περίπτωση που συνεχίζεται η μη συμμόρφωση με τους κανόνες της ΕΕ.

¹⁵ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διαφάνεια και τη βιωσιμότητα της αξιολόγησης κινδύνου στην αλυσίδα τροφίμων στην ΕΕ και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 178/2002 [σχετικά με τη γενική νομοθεσία για τα τρόφιμα], της οδηγίας 2001/18/ΕΚ [για τη σκόπιμη ελευθέρωση ΓΤΟ στο περιβάλλον], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1829/2003 [για τα γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα και ζωοτροφές], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1831/2003 [για τις πρόσθετες ύλες στις ζωοτροφές], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2065/2003 [για τα αρτύματα καπνιστών τροφίμων], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1935/2004 [σχετικά με τα υλικά που έρχονται σε επαφή με τρόφιμα], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1331/2008 [για την ενιαία διαδικασία έγκρισης για τα πρόσθετα τροφίμων, τα ένζυμα τροφίμων και τις αρωματικές ύλες τροφίμων], του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 [σχετικά με τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα] και του κανονισμού (ΕΕ) 2015/2283 [σχετικά με τα νέα τρόφιμα], COM/2018/0179 final, με ημερομηνία 11.4.2018.

Η Επιτροπή εργάζεται με στόχο την ενίσχυση των διαδικασιών της για την παρακολούθηση και την επιβολή του συνόλου της νομοθεσίας για τα τρόφιμα και την υγεία, που θα καλύπτει την παρακολούθηση των συστάσεων που προκύπτουν από τους ελέγχους της Επιτροπής.

Σύσταση 3 – Διευκόλυνση της συνεκτικής εφαρμογής της νομοθεσίας της ΕΕ για τα τρόφιμα

α) Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση και θα εξετάσει την παροχή σχετικής καθοδήγησης, κατά περίπτωση.

β) Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση.

Η Επιτροπή έχει ήδη ενισχύσει τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιεί τις υφιστάμενες δραστηριότητες ελέγχου και παρακολούθησης ως μέσο για την ενθάρρυνση της συμμόρφωσης τρίτων χωρών με τις απαιτήσεις της ΕΕ για τις εισαγωγές.

ΚΛΙΜΑΚΙΟ ΕΛΕΓΧΟΥ

Οι ειδικές εκθέσεις του ΕΕΣ παρουσιάζουν τα αποτελέσματα των ελέγχων που αυτό διενεργεί επί των πολιτικών και προγραμμάτων της ΕΕ ή επί διαχειριστικών θεμάτων που αφορούν συγκεκριμένους τομείς του προϋπολογισμού. Το ΕΕΣ επιλέγει και σχεδιάζει τα εν λόγω ελεγκτικά έργα κατά τρόπον ώστε αυτά να αποφέρουν τον μέγιστο αντίκτυπο, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων για τις επιδόσεις ή για τη συμμόρφωση, του επιπέδου των σχετικών εσόδων ή δαπανών, των επικείμενων εξελίξεων και του πολιτικού και δημόσιου συμφέροντος.

Η παρούσα έκθεση εγκρίθηκε από το Τμήμα Ελέγχου Ι, του οποίου προεδρεύει ο Νικόλαος Μηλιώνης, Μέλος του ΕΕΣ, και το οποίο ειδικεύεται στη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων. Επικεφαλής του ελέγχου ήταν ο Janusz Wojciechowski, Μέλος του ΕΕΣ, συνεπικουρούμενος από τις Kinga Wisniewska-Danek, προϊσταμένη του ιδιαίτερου γραφείου του, και Katarzyna Radecka-Moroz, σύμβουλο στο ιδιαίτερο γραφείο του, τον Michael Bain, ανώτερο διοικητικό στέλεχος, την Maria Eulàlia Reverté i Casas, υπεύθυνη έργου, την Päivi Piki, αναπληρώτρια υπεύθυνη έργου, τους Ιωάννη Παπαδάκη, Manuel Dias Ferreira Martins και Ermira Vojka, ελεγκτές, και την Terje Terran-Niesen, βοηθό. Γλωσσική υποστήριξη παρασχέθηκε από τους Philippe Colmant, Vesna Marn και Michael Pyper.

Από αριστερά: Eulàlia Reverté i Casas, Katarzyna Radecka-Moroz, Janusz Wojciechowski, Michael Bain, Päivi Piki, Manuel Dias Ferreira Martins.

Στάδιο	Ημερομηνία
Έγκριση του υπομνήματος σχεδιασμού του ελέγχου / Έναρξη του ελέγχου	29.11.2017
Επίσημη διαβίβαση του σχεδίου έκθεσης στην Επιτροπή (ή σε άλλη ελεγχόμενη μονάδα)	27.9.2018
Έγκριση της τελικής έκθεσης μετά τη διαδικασία εκατέρωθεν ακρόασης	14.11.2018
Παραλαβή των επίσημων απαντήσεων της Επιτροπής (ή άλλης ελεγχόμενης μονάδας) σε όλες τις γλώσσες	6.12.2018

PDF ISBN 978-92-847-1537-4 doi:10.2865/561323 QJ-AB-18-032-EL-N

HTML ISBN 978-92-847-1578-7 doi:10.2865/15941 QJ-AB-18-032-EL-Q

Η ασφάλεια των τροφίμων αποτελεί μία από τις κύριες προτεραιότητες της ΕΕ και αφορά το σύνολο των πολιτών της. Επιδίωξη της ΕΕ είναι η προστασία των πολιτών της από παράγοντες κινδύνου που ενδέχεται να ενυπάρχουν στα τρόφιμα. Εξετάσαμε αν το μοντέλο της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων, ιδίως όσον αφορά τους χημικούς παράγοντες κινδύνου, ερείδεται σε άρτια βάση και εφαρμόζεται ικανοποιητικά. Διαπιστώσαμε ότι έχει άρτια θεμέλια και μάλιστα τυγχάνει σεβασμού παγκοσμίως, καθώς και ότι το επίπεδο διασφάλισης όσον αφορά την ασφάλεια των τροφίμων στην ΕΕ είναι ένα από τα υψηλότερα στον κόσμο. Ωστόσο, διαπιστώσαμε επίσης ότι αυτή τη στιγμή το μοντέλο της ΕΕ για την ασφάλεια των τροφίμων είναι υπερβολικά φιλόδοξο και αντιμετωπίζει ορισμένες προκλήσεις. Απευθύνουμε συστάσεις στην Επιτροπή για την αντιμετώπιση των προκλήσεων αυτών και τη βελτίωση της λειτουργίας του μοντέλου για την ασφάλεια των τροφίμων.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Υπηρεσία Εκδόσεων

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

Τηλ. +352 4398-1

Πληροφορίες: eca.europa.eu/el/Pages/ContactForm.aspx
Ιστότοπος: eca.europa.eu
Twitter: @EUAuditors

©Ευρωπαϊκή Ένωση, 2019

Για οποιαδήποτε χρήση ή αναπαραγωγή φωτογραφιών ή άλλου υλικού που δεν αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρέπει να ζητηθεί άδεια απευθείας από τους δικαιούχους των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.